

OBSERVATORI DE L'FP
2024

Diagnosi en clau formativa de la zona Besòs

BADALONA, MONTCADA I REIXAC,
SANTA COLOMA DE GRAMENET
I SANT ADRIÀ DE BESÒS

Direcció

Àrea de Desenvolupament Social i Econòmic de l'AMB

Autoria

Fundació BCN Formació Professional

Amb la col·laboració de Barcelona Regional, Agència de Desenvolupament Urbanístic.

DL: B 6928-2025

© de l'edició: Àrea Metropolitana de Barcelona (AMB)

Febrer del 2025

Índex

1. Introducció	3
1.1. Apunts metodològics	3
1.1.1. Enfocament quantitatiu	3
1.1.2. Enfocament qualitatiu	4
1.2. Estructura de l'estudi	5
2. Context territorial	6
3. La població de la zona Besòs	9
3.1. Estructura demogràfica	9
3.2. Nivell formatiu de la població	11
3.3. Estimació de la demanda d'estudis postobligatoris de continuïtat	12
3.4. Síntesi del capítol	13
4. El mercat laboral i el teixit productiu	14
4.1. Activitat localitzada al territori	14
4.1.1. Ocupació assalariada	17
4.1.2. Ocupació autònoma	20
4.1.3. Empreses	24
4.2. La contractació a la zona Besòs	26
4.3. L'atur a la zona Besòs	30
4.3.1. Evolució del nombre d'aturats	30
4.3.2. Taxa d'atur	32
4.3.3. Radiografia de l'atur a la zona Besòs	32
4.4. Conclusions del capítol	36
5. La formació professional a la zona Besòs	38
5.1. Evolució de la matriculació als ensenyaments professionalitzadors i al batxillerat	38
5.2. L'oferta formativa professional	40
5.2.1. Règim general	43
5.2.2. Règim especial	46
5.2.3. Ocupacional i contínua	46
5.3. El perfil de l'alumnat d'FP reglada	49
5.4. Mobilitat associada als estudis d'FP reglada a la zona Besòs	54
5.5. Conclusions del capítol	56

6. Reptes i proposta estratègica en matèria d'FP	59
6.1. Diagnosi i propostes estratègiques existents	59
6.2. Reptes identificats pels agents participants	61
6.3. Propostes d'actuació en matèria d'FP	64
6.4. Resum de reptes del territori i propostes de millora	68
7. Conclusions	69
8. Resum executiu	71
8.1. Context territorial	71
8.2. La població de la zona Besòs	72
8.3. El mercat de treball i el teixit productiu	73
8.4. La formació professional a la zona Besòs	76
8.5. Reptes i proposta estratègica en matèria d'FP	78
9. Bibliografia	80
Índex de taules	81
Índex de gràfics	82
Índex figures i mapes	83
Sigles i acrònims	83

1

Introducció

L'objectiu d'aquest document és fer una diagnosi del territori format per les ciutats de Sant Adrià de Besòs, Badalona, Santa Coloma de Gramenet i Montcada i Reixac en clau formativa d'estudis postobligatoris no universitaris. La denominació de l'àmbit territorial és zona Besòs, atès que els quatre municipis se situen prop de la llera del riu homònim i comparteixen espais de mercat de treball.

La finalitat de la diagnosi és establir els fonaments per desenvolupar propostes de millora en l'oferta de formació professional a la zona Besòs. L'objectiu és assegurar que aquesta oferta educativa es pugui adaptar a les necessitats de talent de les empreses locals i, al mateix temps, beneficiï els residents dels quatre municipis de la zona.

Per tant, la tasca encomanada implica centrar-se en la redacció d'una diagnosi que serveixi de base per a la creació del darrer apartat d'aquest document: l'estratègia i la proposta organitzativa territorial de la formació professional (FP). En definitiva, l'anàlisi feta en aquest document permetrà esbrinar si el territori de la zona Besòs presenta una sèrie de particularitats socioeconòmiques que puguin determinar certa especificitat en la planificació de recursos per a la formació professional en el futur.

1.1. Apunts metodològics

El document engloba una diagnosi i una proposta estratègica formativa en clau de formació professional, amb una metodologia concreta per a cada bloc. S'hi han emprat dos enfocaments analítics per detectar ajustos, mancances i potencialitats en matèria de formació professional a la zona Besòs:

- **Quantitatiu**, per identificar les necessitats formatives actuals i a mitjà termini de la població i del teixit productiu.
- **Qualitatiu**, per contrastar i ampliar els resultats obtinguts amb l'aproximació quantitativa i identificar les línies prioritàries d'actuació, així com els mecanismes que han de permetre aplicar-les.

1.1.1. Enfocament quantitatiu

L'anàlisi de les dades quantitatives va acompanyada d'un àmbit territorial de referència que són els municipis de l'Àrea Metropolitana de Barcelona (AMB).¹ Els objectius de l'anàlisi quantitativa són identificar:

- El perfil de l'alumnat d'FP de la zona Besòs i de cadascun dels municipis. La font emprada és l'estadística de matrícules del curs 2022-2023 del Departament d'Educació.²
- L'oferta formativa existent a la zona Besòs i l'encaix amb l'activitat productiva present al territori tant en termes de l'FP inicial com de la contínua i ocupacional. La valoració d'aquest

1 Els municipis metropolitans són: Badalona, Badia del Vallès, Barberà del Vallès, Barcelona, Begues, Castellbisbal, Castelldefels, Cerdanyola del Vallès, Cervelló, Corbera de Llobregat, Cornellà de Llobregat, Esplugues de Llobregat, Gavà, l'Hospitalet de Llobregat, Molins de Rei, Montcada i Reixac, Montgat, Palau de Gubert, la Palma de Cervelló, el Papiol, el Prat de Llobregat, Ripollet, Sant Adrià de Besòs, Sant Andreu de la Barca, Sant Boi de Llobregat, Sant Climent de Llobregat, Sant Cugat del Vallès, Sant Feliu de Llobregat, Sant Joan Despí, Sant Just Desvern, Sant Vicenç dels Horts, Santa Coloma de Cervelló, Santa Coloma de Gramenet, Tiana, Torrelles de Llobregat, Viladecans.

2 L'octubre del 2024, l'estadística de matriculacions analitzada és la del curs 2022-2023.

encaix entre l'oferta i la demanda s'obté mitjançant l'anàlisi creuada de tres fonts: les matrícules del curs 2022-2023 del Departament d'Educació, les dades de la Seguretat Social sobre les empreses i l'afiliació dels treballadors, i les dades del SIPAE per identificar pols de concentració d'activitat.

- Les necessitats de la població activa resident a la zona Besòs. El Cens de població del 2021 permet identificar el nivell formatiu de la població segons l'activitat, és a dir, ocupats o desocupats.
- Les preferències formatives de la població jove de la zona Besòs i una aproximació a la tendència més immediata. L'estadística de mobilitat per motius d'estudi permet relacionar la tipologia d'estudi, el municipi on s'estudia, i la procedència i l'edat de l'alumnat. Per tant, permet detectar si hi ha patrons en la selecció d'estudis segons el lloc de residència i l'edat.

1.1.2. Enfocament qualitatiu

L'aproximació qualitativa permet contrastar i corroborar les conclusions extretes de l'anàlisi quantitativa, així com ampliar la informació en relació amb els recursos i actors que cal tenir en compte per definir l'estratègia educativa d'FP i identificar els actors clau en la proposta d'organització territorial de l'FP.

La metodologia per assolir aquest propòsit ha estat fer quatre reunions amb ajuntaments (una per a cadascun dels municipis de la zona Besòs), un grup de discussió i tretze entrevistes en profunditat, amb la participació total de trenta-cinc persones que són agents rellevants per a la planificació de la formació professional de la zona Besòs:

- Serveis socioeducatius locals: serveis municipals educatius, serveis per a la inserció sociolaboral, àrea d'educació i àrea social municipal.
- Teixit productiu: gremis, associacions empresarials o similars, com l'àrea d'empreses o prospecció d'empreses dels serveis municipals.
- Centres educatius: centres de formació professional, inicial, ocupacional i contínua.

Les entitats, associacions, ens públics i centres formatius representats en la fase de treball qualitatiu han estat els següents:

• Ajuntament de Badalona	• Antoni Ruiz (divulgador sobre l'FP)
• Ajuntament de Montcada i Reixac	• Institut Eugeni d'Ors
• Ajuntament de Sant Adrià de Besòs	• Institut Manuel Vázquez Montalbán
• Grameimpuls (Ajuntament de Santa Coloma de Gramenet)	• Institut Les Vinyes
• FEB-PIMEC	• Institut La Bastida
• Fundació Formació i Treball	• Institut La Ferreria
• Restarting Badalona	• Centre FP Llefià
	• Escola Túrbula

Un cop identificats els reptes, les mancances i les oportunitats en matèria de formació professional de cada municipi, cal generar una proposta estratègica en clau de la zona Besòs per afrontar-los eficientment amb l'objectiu de millorar l'oferta formativa del territori i l'encaix entre l'oferta i la demanda de talent. El resultat de l'estudi, per tant, és un conjunt de línies d'actuació i una llista d'accions que constitueixen l'esquelet de l'estratègia de la zona Besòs en clau d'FP.

1.2. Estructura de l'estudi

Aquesta metodologia, doncs, dibuixa la següent estructura per capítols d'aquesta diagnosi, més enllà de la **introducció**:

- Una **contextualització territorial** introductòria de la zona Besòs, emmarcada en l'àrea metropolitana de Barcelona (AMB).
- Una **anàlisi demogràfica** dels quatre municipis, incloent-hi l'evolució de la població i aspectes específics com l'edat, el nivell formatiu o les projeccions demogràfiques.
- Una **anàlisi de l'activitat econòmica** i el **mercat de treball** localitzats al territori.
- El detall de l'**oferta formativa existent**, tant de formació professional de règim general com especial, a més de formació contínua i ocupacional.
- Un compendi de **recomanacions i propostes d'acció formativa** basat en l'anàlisi de les dinàmiques detallades als apartats anteriors i les aportacions rebudes per part dels agents que han participat en la fase de treball de camp qualitatiu.
- Les **conclusions** de la diagnosi.
- Un **resum executiu** de les idees exposades.
- Les **fonts consultades**.

En definitiva, aquesta estructura pretén elaborar un relat que, partint d'una contextualització detallada del territori i la població de la zona Besòs, pugui establir una relació amb les inquietuds dels agents socioeconòmics més importants i el professorat d'FP, així com les dinàmiques de l'activitat econòmica localitzada.

Taula 2. Context territorial de la zona Besòs en comparació amb l'àrea metropolitana de Barcelona (2023-2024)

	AMB	Zona Besòs	% ZB/AMB
Població (2023)	3.353.348	420.635	12,5%
Superfície (km ²)	636	56	8,7%
Densitat de població (hab./km ²)	5.273	7.579	
Densitat de població sobre sòl urbà (hab./km ²)	11.951	15.619	
Població estrangera (2023)	19,3%	17,9%	11,6%
Centres formatius d'FP (curs 2022-2023)	239	30	12,6%
Centres (d'FP) de màxima complexitat (curs 2022-2023)	12	8	66,6%
Taxa d'atur (juny del 2024)	8,1%	11,1%	
Taxa d'activitat (juny del 2024)	60,1%	33,3%	
Població ocupada (assalariats + autònoms) (juny del 2024)	1.882.244	117.571	6,2%
Empreses (juny del 2024)	112.134	9.274	8,3%
Població aturada (juny del 2024)	132.948	22.314	16,8%
Renda familiar bruta disponible/hab. (€) (2021)	20.063	16.527	10,4%
RFBD (Catalunya = 100) (2021)	109,3	90,1	
Nombre de polígons d'activitat econòmica (2023)	151	23	15,2%
Extensió dels polígons d'activitat econòmica (ha) (2023)	6.367,9	568,6	8,9%

Font: elaboració pròpia a partir de l'Idescat, l'INE, el Mapa Urbanístic de Catalunya, el Departament d'Educació de la Generalitat de Catalunya, l'Observatori del Mercat de Treball i el Model Productiu i la Seguretat Social.

No obstant això, els diferents indicadors socioeconòmics mostren com la zona Besòs se situa, en diversos punts, per darrere de la mitjana de l'AMB. En primer lloc, aquest territori es manté amb valors similars a la representació poblacional i espacial de l'AMB en aspectes com el nombre de centres formatius de formació professional reglada (el 12% del total a l'àrea metropolitana el curs 2022-2023) o l'extensió dels seus polígons d'activitat econòmica (PAE) (un 8,9% del total dels polígons de l'AMB). Tanmateix, el fet que la zona Besòs només representi el 6,2% de la població ocupada de l'AMB i, en canvi, concentri el 16,8% de l'atur, dibuixa un cert patró d'endarreriment socioeconòmic respecte al seu entorn territorial. A més, destaca en gran manera l'elevada presència, a la zona Besòs, de centres d'FP declarats «de màxima complexitat» segons el Consell Superior d'Avaluació del Sistema Educatiu del Departament d'Educació de la Generalitat de Catalunya: vuit dels dotze centres d'aquestes característiques que hi ha a l'AMB estan situats a la zona Besòs.

En aquest sentit, mesurar el poder adquisitiu d'una població és un dels indicadors que més pot servir per esbrinar si hi ha desigualtat en un territori respecte a un altre. L'indicador que s'ha tingut en compte a la taula 2 és la renda familiar bruta disponible (RFBD), que és el resultat de mesurar els ingressos rebuts per cada integrant d'una família, i està associada als ingressos anuals, que al seu torn poden estar vinculats a l'activitat productiva, la possibilitat de rebre qualsevol tipus de prestació social o l'afectació sobre la mateixa família en matèria de pagament o devolució d'impostos (Idescat, s/d). En definitiva, és un indicador que ajuda a mesurar el poder adquisitiu de la població d'un territori, independentment de si un habitant es troba en edat econòmicament productiva o no. Així doncs, la zona Besòs es troba per sota de la mitjana tant metropolitana com catalana, en termes d'RFBD per habitant, el darrer valor disponible de

la qual és de l'any 2021. Mentre que l'RFBD per habitant de l'AMB és un 9,3% superior a la mitjana de Catalunya, la de la zona Besòs és un 9,9% inferior. Si s'observa aquest indicador municipi per municipi, tots els de la zona Besòs també tenen una RFBD per habitant inferior a la mitjana catalana, i s'ordenen de la manera següent: Badalona és un 5,9% inferior; Montcada i Reixac, un 7,6%; Sant Adrià de Besòs, un 13,5% i, per últim, Santa Coloma de Gramenet, un 17,1%. En definitiva, dels trenta-sis municipis de l'AMB, els quatre de la zona Besòs formen part dels nou amb una RFBD menor per habitant.

Per acabar, un altre aspecte rellevant en aquesta taula són els indicadors que mesuren la densitat de PAE presents a la zona Besòs respecte a l'AMB. Si bé la superfície dels PAE de la zona Besòs representa el 8,9% del total dels PAE de l'AMB, la dimensió mitjana de cadascun és menor: 24,7 ha per PAE a la zona Besòs i 42,2 ha en el cas de l'AMB. Se'n parla amb més detall al subapartat 4.1.1.

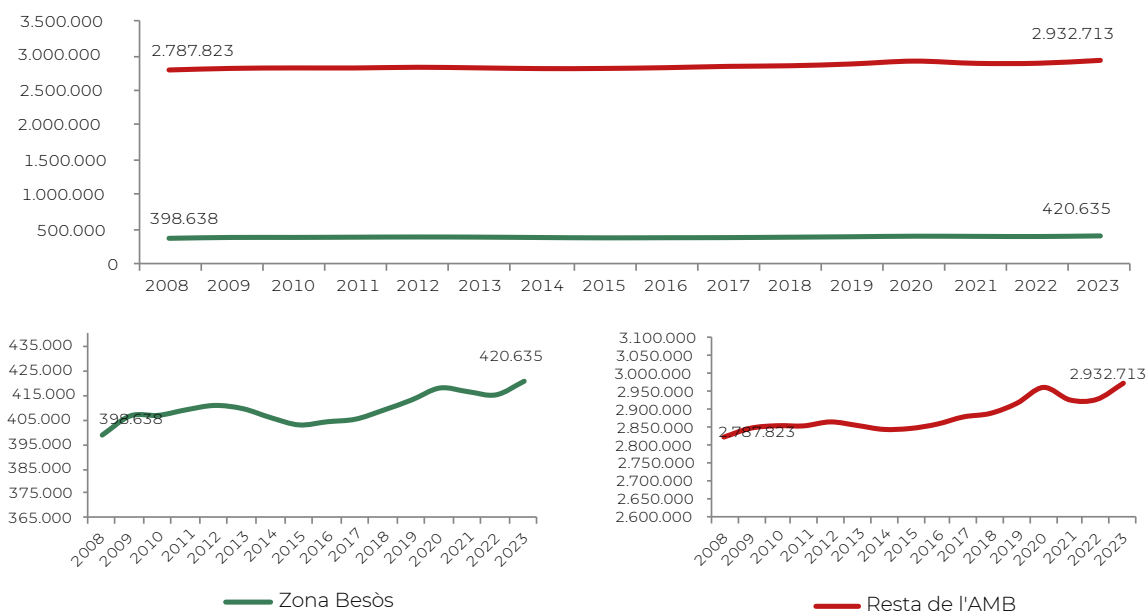
3

La població de la zona Besòs

El nombre d'habitants de la zona Besòs ha mantingut, durant els darrers quinze anys, un grau de creixement demogràfic força similar al de l'àrea metropolitana de Barcelona: entre 2008 i 2023, mentre que a la zona Besòs la població ha crescut un 5,5%, al total de l'AMB ha augmentat un 5,2%. No obstant això, en el primer cas, aquest creixement demogràfic es feia palès fins a l'any 2013, mentre que els ritmes més alts de creixement a la resta de l'AMB es donen a partir de l'any 2018. Així, tal com mostren els gràfics 3.1.1, si el període mesurat és la darrera dècada, el creixement poblacional de la zona Besòs és del 2,7%, mentre que a la resta de l'AMB és del 4%.

3.1. Estructura demogràfica

Gràfic 3.1.1. Evolució de la població a la zona Besòs i a la resta de l'AMB (2008-2023)

Font: elaboració pròpia a partir del Padró Municipal d'Habitants.

Taula 3.1.1. Població dels municipis de la zona Besòs i context de l'AMB (2023)

	Població (hab.)	% zona Besòs	% AMB	% evolució 2013-2023
Badalona	225.957	53,7%	6,7%	2,8%
Montcada i Reixac	36.891	8,8%	1,1%	5,8%
Sant Adrià de Besòs	37.925	9,0%	1,1%	8,9%
Santa Coloma de Gramenet	119.862	28,5%	3,6%	-0,1%
Zona Besòs	420.635		12,5%	2,7%
AMB	3.353.348			3,9%
AMB sense zona Besòs	2.932.713		87,5%	4,0%

Font: elaboració pròpia a partir del Padró Municipal d'Habitants.

Els municipis on creix més la població són els dos menys habitats: Montcada i Reixac (un 12,6% entre 2008 i 2023) i Sant Adrià de Besòs (un 14,2% durant el mateix període). Passa el mateix si s'analitzen els últims deu anys, tal com mostra la taula 3.1.1. En canvi, a Badalona i Santa Coloma de Gramenet, que conjuntament l'any 2023 representen el 82,2% de la població de la zona Besòs, el nombre d'habitants augmenta a un ritme molt menor entre 2008 i 2023: un 4,9% i un 2,2%, respectivament. De fet, des del 2013, Santa Coloma de Gramenet fins i tot experimenta un descens de població del 0,1%.

A partir d'aquí, la taula 3.1.2 especifica les franges d'edat, de manera que la població, en la seva majoria, se situa en les diferents etapes formatives i laborals. En aquest sentit, a la zona Besòs, un 16,1% de la població (totes les persones de 0 a 15 anys) es troben en edat d'escolarització obligatòria. Després, hi ha dues franges valorades a la taula com a potencialment usuàries de les formacions postobligatòries. La primera i més important és la de persones de 16 a 20 anys, que aglutina el 5,4% de la població de la zona Besòs. I, després, les persones d'entre 21 i 29 anys, que suposen el 9,7% del total d'habitants.

El 64,8% de la població del territori es trobava en edat productiva l'any 2022 (franges entre els 16 i els 64 anys), tot i que la major part de la població es concentra en la meitat més envellida d'aquest gran grup, sobretot a partir dels 40 anys (vegeu el gràfic 3.1.2, de la piràmide de població).

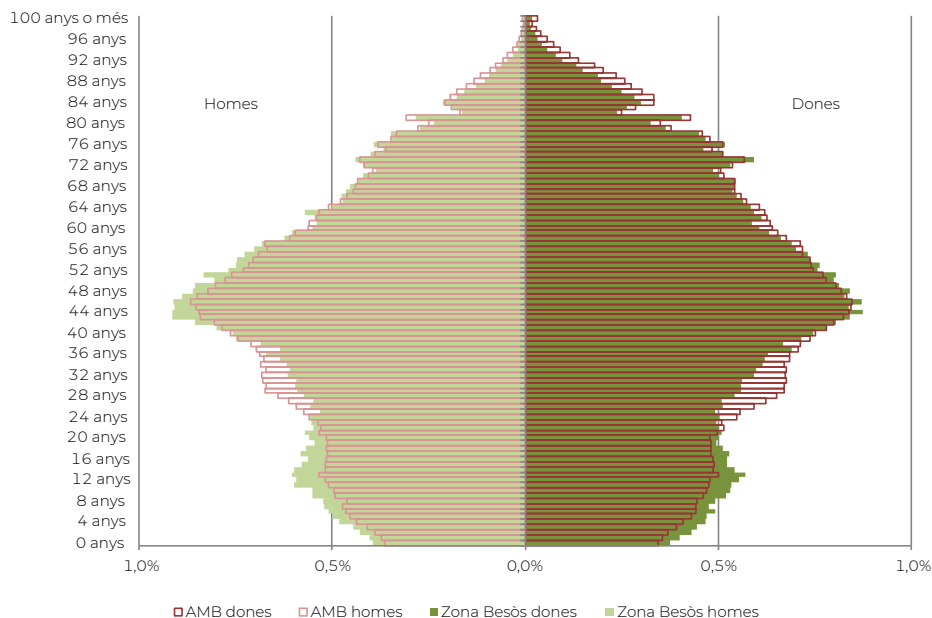
D'altra banda, pel que fa al sexe, el 51,2% de la població de la zona Besòs són homes, tot i que les franges d'edat a partir dels 45 anys estan més feminitzades: són dones un 50,2% de les persones de 45 a 64 anys i un 57,5% de les de més de 65.

Taula 3.1.2. Població de la zona Besòs per sexe i grups d'edat (2022)

	Homes	Dones	Total
0-11 anys	24.523	23.384	47.907
12-15 anys	9.847	9.092	18.939
16-20 anys	11.696	10.632	22.328
21-29 anys	20.871	19.192	40.063
30-44 anys	44.178	42.759	86.937
45-64 anys	59.668	60.054	119.722
65 i més anys	33.678	45.497	79.175
Total	204.461	210.610	415.071

Font: elaboració pròpia a partir de l'Idescat.

Gràfic 3.1.2. Piràmide de població de la zona Besòs i l'AMB (2022)

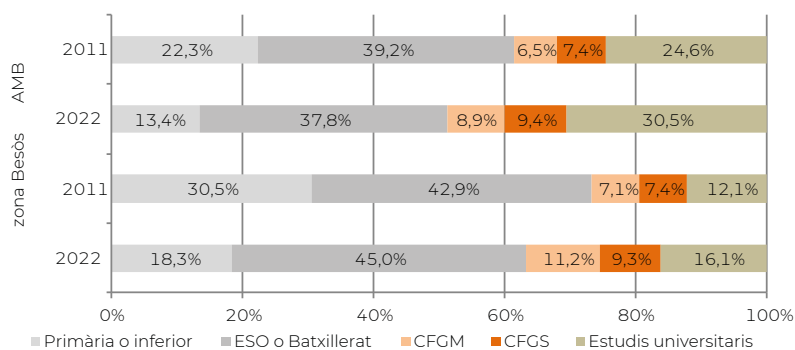

Font: elaboració pròpia a partir del Padró Municipal d'Habitants.

L'estructura de la piràmide de població de la zona Besòs és força similar a la de l'àrea metropolitana de Barcelona, amb una base estreta que s'eixampla a les franges d'edat centrals de l'adultera, entre els 40 i els 60 anys (generacions pròximes al *baby boom*, nascudes entre les dècades del 1960 i el 1970). No obstant això, sí que es detecta que a la zona Besòs hi ha un percentatge d'infants lleugerament més alt: mentre que la població de 10 anys o menys representa el 10,4% del total d'habitants, a l'AMB és d'un 9,4%. Després, la franja d'adults d'entre 25 i 35 anys es fa més estreta que a l'AMB: un 12,6% respecte a un 14,3% de l'àrea metropolitana de Barcelona. Finalment, però, aquesta inferioritat es torna a revertir precisament en la franja de població d'entre 40 i 60 anys, que a la zona Besòs suposa el 32,6% del total, mentre que a l'àrea metropolitana engloba el 31,8%. Finalment, la població de més de 65 anys és lleugerament superior a l'AMB (18,9%) que als quatre municipis de l'entorn del Besòs (18%).

3.2. Nivell formatiu de la població

Gràfic 3.2. Nivell formatiu assolit per la població de la zona Besòs en comparació a la resta de l'AMB (2011-2022)

Font: Idescat, a partir del Cens de població i habitatges de l'INE.

El nivell mitjà de qualificació ha augmentat a la zona Besòs entre els anys 2011 i 2022, tal com assenyala el gràfic 3.2), ja que en aquests onze anys la proporció de persones que han assolit una formació postobligatòria ha passat d'un 26,6% a un 36,7%. I, més concretament, el nombre de persones amb FP ha crescut d'un 14,5% a un 20,6%.

A l'AMB, però, si bé és cert que la proporció de persones amb qualificacions superiors a l'ESO i el batxillerat són més nombroses que a la zona Besòs –han passat d'un 38,5% el 2011 a un 48,8% l'any 2022), el protagonisme el prenen, majoritàriament, els estudis universitaris, ja que la proporció de persones amb estudis d'FP suposen un 18,3% a l'àrea metropolitana de Barcelona.

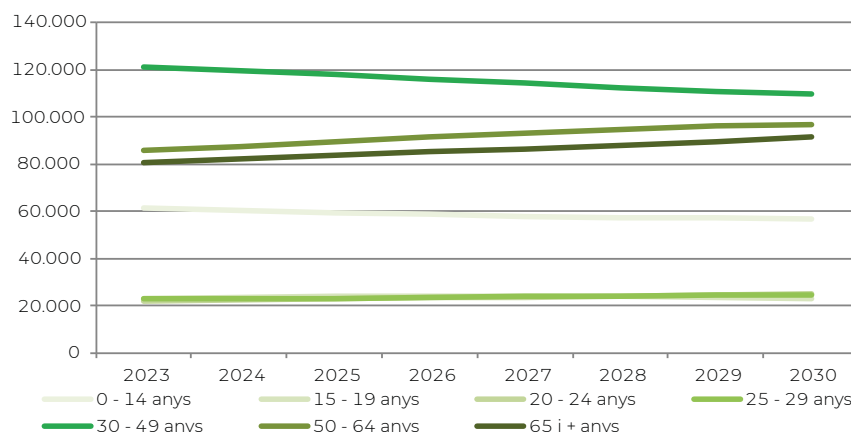
En definitiva, aquest augment del nivell global de qualificació de la població es deu, en bona part, al retrocés dràstic de la proporció de persones amb estudis primaris o inferiors que, no obstant això, continua sent més alt a la zona Besòs que al total de l'AMB.

3.3. Estimació de la demanda d'estudis postobligatoris de continuïtat

Les projeccions de població a la zona Besòs de cara al 2030, a les quals fa referència el gràfic 3.3, reflecteixen una realitat associada a una disminució de la natalitat i un envelliment progressiu. Globalment, les projeccions fetes per l'Idescat l'any 2021 projecten una població de 426.735 habitants a la zona Besòs, un 1,5% superior a la xifra real de l'any 2023. No obstant això, tal com assenyala el mateix gràfic, l'evolució segons el grup d'edat presenta diferències importants.

D'entrada, l'anàlisi de les projeccions de població s'ha dividit per grups d'edat que són rellevants a l'hora d'analitzar les etapes educatives, laborals i vitals, tal com passa amb l'anàlisi anterior, relatiu a la taula 3.1.2. D'aquesta manera, doncs, es dibuixa un escenari en el qual la proporció de persones de 0 a 14 anys disminueix un 7,8% i el grup de 15 a 19 anys baixa un 0,4%. En canvi, un dels augments més significatius s'experimentaria en el grup de 20 a 24 anys, amb un ascens de l'11,8%. L'envelliment de la població, doncs, es reflecteix en els importants augments de població projectats per al grup de 50 a 64 anys (12,5%) i el de 65 anys i més (13,3%). En darrer lloc, cal destacar el descens més pronunciat de tots, que seria el de persones de 30 a 49 anys (-9,6%).

Gràfic 3.3. Projecció de l'evolució de la població de la zona Besòs per grups d'edat (2023-2030)

Font: elaboració pròpia a partir del Padró Municipal d'Habitants i l'Idescat.

Taula 3.3. Estimació del creixement natural de la població jove a la zona Besòs (2023-2030)

Població de 15-24 anys					
2023	45.128	2030	47.656	Diferència	2.528

Font: elaboració pròpia a partir de l'Idescat.

En definitiva, la població objectiu per cursar estudis postobligatoris, tal com assenyala la taula 3.3, augmentaria entre 2023 i 2030 en 2.528 persones, la qual cosa suposa un creixement d'un 5,6%. De totes maneres, l'anterior paràgraf ja especifica que es tracta d'un augment totalment protagonitzat per les persones d'entre 20 i 24 anys, en contrast amb la lleu disminució de la franja de persones de 15 a 19 anys. Per tant, en termes demogràfics, això podria tenir un impacte sobre la demanda total de places de batxillerat o FP inicial, alhora que es podria mantenir o augmentar la d'FP superior i la universitat.

3.4. Síntesi del capítol

En resum, les dinàmiques demogràfiques de la zona Besòs es manifesten d'una manera força similar a les de l'àrea metropolitana de Barcelona. Els aspectes més destacables dels indicadors analitzats són:

- La població de la zona Besòs creix, des de fa quinze anys, a un ritme força similar al de l'AMB, amb una intensitat lleugerament superior al 5%. No obstant això, durant el període 2008-2023, el creixement del total de l'àrea metropolitana es caracteritza per tenir més continuïtat que la dels quatre municipis de la zona Besòs, que des del 2015 tornen a créixer després d'una davallada entre 2013 i 2015.
- Els municipis més poblats són Badalona i Santa Coloma de Gramenet, que representen el 82,2% del total a la zona Besòs. No obstant això, són aquests els que experimenten més estancament en el nombre d'habitants.
- La piràmide de població de la zona Besòs és molt semblant a la de l'AMB, amb una base estreta que s'eixampla en els seus valors màxims en les edats compreses entre els 40 i 60 anys. Així i tot, les mínimes diferències entre les dues escales territorials es troben en el fet que a la zona Besòs hi ha una proporció d'infants i adults lleugerament superior, però una mica menys de població envellida.
- El grau de qualificació de la població de la zona Besòs ha augmentat entre 2011 i 2022, i l'FP pren un paper més protagonista que a l'AMB, ja que aglutina el 20,6% de la població. Les altres diferències entre la zona Besòs i l'AMB rauen que la primera té una menor proporció de persones amb estudis universitaris, alhora que té un percentatge més elevat de persones amb estudis primaris o inferiors.
- A la zona Besòs, es preveu que la població objectiu per cursar estudis postobligatoris creixerà un 5,6% entre 2023 i 2030, tot i que la franja d'entre 15 i 19 anys sembla que experimentarà un descens d'un 0,4%, la qual cosa suposaria un augment potencial de 2.528 persones en edats de cursar algun tipus de formació postobligatòria.

Taula 4.1.0.2. Resum de l'afiliació a la zona Besòs, segons el règim i el gran sector d'activitat econòmica, i comparació amb l'AMB (2n trimestre de 2024)

		Total ZB 2T 2024	Total AMB 2T 2024	% sobre total ZB	% sobre total AMB	Zona Besòs			AMB		
						Evolució respecte al 2T 2009 (base = 100)			Evolució respecte al 2T 2009 (base = 100)		
						2T 2014	2T 2019	2T 2024	2T 2014	2T 2019	2T 2024
Agricultura	Assalariats	*	490	-	0,0%	*	*	*	64	81	84
	Autònoms	*	510	-	0,2%	*	*	*	92	92	76
	Empreses	*	92	-	0,1%	*	*	*	97	143	131
Indústria	Assalariats	13.437	152.279	13,7%	9,2%	85	89	85	79	85	85
	Autònoms	1.514	10.826	5,2%	4,7%	73	63	52	78	72	62
	Empreses	1.101	6.288	9,8%	5,6%	78	75	61	79	78	63
Construcció	Assalariats	8.550	69.630	11,2%	4,2%	53	93	114	47	66	76
	Autònoms	3.296	22.067	14,9%	9,6%	67	77	83	71	77	80
	Empreses	1.199	9.542	15,0%	8,5%	60	81	94	61	76	76
Serveis	Assalariats	61.829	1.430.837	75,1%	86,5%	99	118	134	100	122	135
	Autònoms	18.383	195.605	79,8%	85,4%	102	110	114	100	109	113
	Empreses	7.097	96.212	75,2%	85,8%	98	105	103	100	109	102

* El nombre absolut d'afiliats al sector de l'agricultura a la zona Besòs queda exclòs d'aquesta taula per motius de precisió estadística.

Font: elaboració pròpia a partir de dades de la Seguretat Social i l'Observatori del Mercat de Treball i el Model Productiu.

Taula 4.1.0.3. Localització i dimensió dels polígons d'activitat econòmica (PAE) als municipis de la zona Besòs (2024)

Territori	PAE	% PAE / total ZB	Superfície en ha	% sup. / total ZB
Badalona	6	26,1%	217	38,2%
Montcada i Reixac	12	52,2%	248	43,5%
Sant Adrià de Besòs	3	13,0%	93	16,3%
Santa Coloma de Gramenet	2	8,7%	11	1,9%
Zona Besòs	23	15,2% (sobre total AMB)	569	8,9% (sobre total AMB)
AMB	151		6.368	

Font: elaboració pròpia a partir del SIPAE.

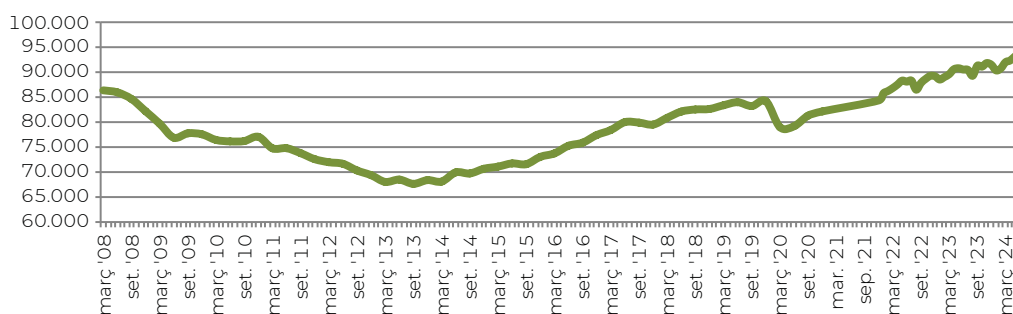
demogràfica d'entre els quatre, concentra el 37,8% dels assalariats en la indústria de la zona Besòs en el segon trimestre del 2024, la qual cosa representa un pes similar al de Badalona, més del doble que Sant Adrià de Besòs, i més de vuit vegades el pes de Santa Coloma de Gramenet. Si s'ometessin les dades relatives a Montcada i Reixac, l'ocupació assalariada industrial a la zona Besòs representaria, respecte a fa quinze anys, un 77,8%.

4.1.1. Ocupació assalariada

A la zona Besòs, l'ocupació assalariada supera durant la segona meitat de l'any 2022 els valors previs a la crisi financera del 2008, i el juny del 2024 se situa en 93.542 persones. El gràfic 4.1.1.1 mostra un escenari en el qual precisament la recuperació d'aquesta crisi va ser molt més lenta que la del sotrac provocat l'any 2020 per la covid-19. No obstant això, si es pren com a referència el març de l'any 2008, s'observa que aquest tipus d'ocupació s'ha pogut reactivar més a l'AMB (un 15,5% el juny del 2024) que a la zona Besòs (un 8,5%).

En tot cas, l'evolució de la població assalariada als municipis analitzats experimenta dinàmiques similars, pel que fa a caigudes i recuperacions, durant el període esmentat. Tanmateix, el gràfic 4.1.1.3 fa una diferenciació entre el grau d'afectació relatiu a tota l'AMB, tota la zona Besòs i cadascun dels seus quatre municipis. Mentre que Badalona segueix una trajectòria relativament similar a la de la zona Besòs, i Sant Adrià de Besòs i Montcada i Reixac s'assimilen més als nivells de l'AMB, el municipi que amb diferència ha patit més l'impacte de la primera crisi és Santa Coloma de Gramenet.

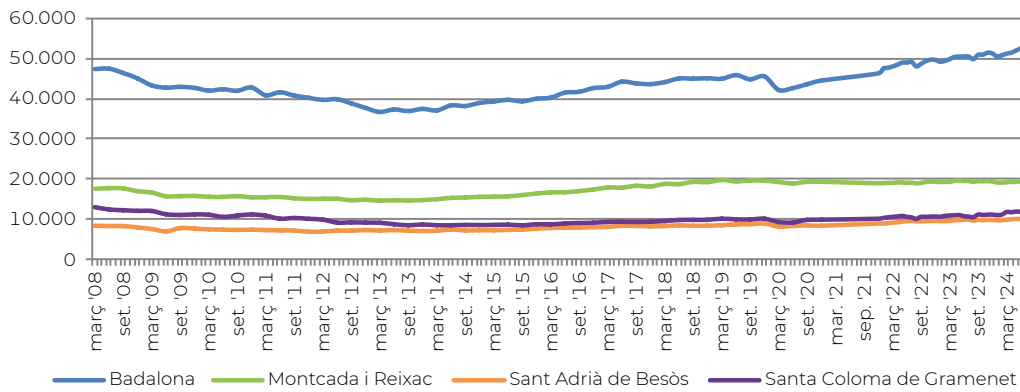
Gràfic 4.1.1.1. Evolució de l'ocupació assalariada a la zona Besòs (març del 2008-juny del 2024)

Font: elaboració pròpia a partir de dades del programa Hermes (Diputació de Barcelona) i l'Observatori del Mercat de Treball i el Model Productiu.

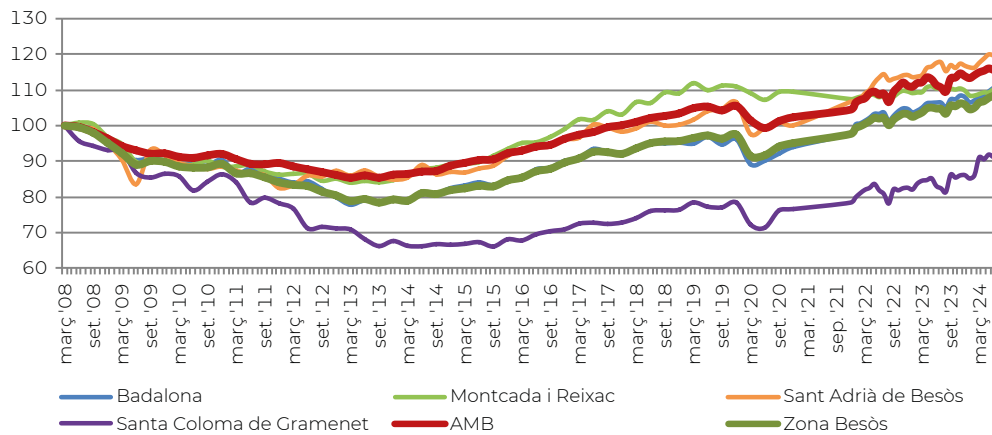
Gràfic 4.1.1.2. Evolució de l'ocupació assalariada als municipis de la zona Besòs (març del 2008-juny del 2024)

Font: elaboració pròpia a partir de dades del programa Hermes (Diputació de Barcelona) i l'Observatori del Mercat de Treball i el Model Productiu.

L'anàlisi dels nombres absoluts en aquest sentit l'ofereix el gràfic 4.1.1.2, que no només ajuda a veure l'evolució dels llocs de treball a cada municipi de la zona Besòs, sinó que també dimensiona la capacitat de generació de llocs de treball de cadascun dels municipis (no s'ha de confondre amb el concepte de «residents ocupats d'un municipi», que és un indicador diferent). Un exemple clar és que Montcada i Reixac, amb un terç de la població de Santa Coloma de Gramenet l'any 2023, té un 62,7% més de llocs de treball assalariat. En tot cas, Badalona sí que és el municipi que genera més ocupació d'aquest estil, ja que n'aglutina el 55,9% el juny del 2024, amb 52.335 persones.

Gràfic 4.1.1.3. Evolució relativa de l'ocupació assalariada als municipis de la zona Besòs i l'AMB (març del 2008 = 100)

Font: elaboració pròpia a partir de dades del programa Hermes (Diputació de Barcelona) i l'Observatori del Mercat de Treball i el Model Productiu.

Si s'analitzen les dades amb més detall, les deu activitats que més ocupació assalariada generen a la zona Besòs (vegeu la taula 4.1.1.1) n'aglutinen juntes el 68,4% del total, un factor que, en comparació de l'AMB, ja és un indicador de més concentració d'ocupació assalariada en menys activitats (les primeres deu representen un 54,5% del total, a l'AMB). En totes dues escales territorials coincideixen divisions d'activitat econòmica com el comerç al detall, el comerç a l'engròs, les activitats sanitàries o l'educació. No obstant això, mentre que a la zona Besòs tenen més protagonisme les ocupacions relacionades amb el sector de la construcció, entre les primeres deu de l'AMB hi figuren activitats d'oficina i relacionades amb les TIC.

Taula 4.1.1.1. Les 10 divisions d'activitat econòmica amb més representació en l'ocupació assalariada a la zona Besòs (juny del 2024)

Divisió d'activitat econòmica		2T 2024	% sobre total 2T 2024	Evolució 2T 2019 – 2T 2024 (%)	Evolució 2T 2009 – 2T 2024 (%)
47	Comerç al detall, excepte el comerç de vehicles de motor i motocicletes	17.137	18,3%	7,5%	24,2%
86	Activitats sanitàries	9.082	9,7%	21,2%	47,4%
46	Comerç a l'engròs i intermediaris del comerç, excepte vehicles de motor i motocicletes	8.158	8,7%	3,9%	27,1%
43	Activitats especialitzades de la construcció	5.881	6,3%	17,7%	5,3%
88	Activitats de serveis socials sense allotjament	4.564	4,9%	167,1%	331,8%
41	Construcció d'immobles	4.149	4,4%	38,2%	57,4%
85	Educació	4.146	4,4%	4,0%	13,7%
56	Serveis de menjar i begudes	3.918	4,2%	4,9%	56,7%
84	Administració pública, Defensa i Seguretat Social obligatòria	3.603	3,9%	4,4%	13,5%
49	Transport terrestre; transport per canonades	3.324	3,6%	8,4%	32,8%

Font: elaboració pròpia a partir de dades del programa Hermes (Diputació de Barcelona) i l'Observatori del Mercat de Treball i el Model Productiu.

Taula 4.1.1.2. Les 10 divisions d'activitat econòmica amb més creixement en l'ocupació assalariada a la zona Besòs (juny del 2019-juny del 2024)*

Divisió d'activitat econòmica		2T 2024	% sobre total 2T 2024	Evolució 2T 2019 - 2T 2024 (%)	Evolució 2T 2009 - 2T 2024 (%)
80	Activitats de seguretat i investigació	225	0,2%	246,2%	-13,1%
88	Activitats de serveis socials sense allotjament	4.564	4,9%	167,1%	331,8%
72	Recerca i desenvolupament	1.198	1,3%	93,2%	950,9%
61	Telecomunicacions	368	0,4%	86,8%	318,2%
53	Activitats postals i de correus	423	0,5%	64,0%	64,6%
62	Serveis de tecnologies de la informació	402	0,4%	57,0%	58,3%
66	Activitats auxiliars de la mediació financera i d'assegurances	272	0,3%	52,8%	34,0%
55	Serveis d'allotjament	122	0,1%	52,5%	177,3%
71	Serveis tècnics d'arquitectura i enginyeria; assajos i anàlisis tècniques	519	0,6%	43,8%	66,9%
38	Activitats de recollida, tractament i eliminació de residus; activitats de valorització	928	1,0%	43,0%	204,3%

* Es fa referència a les divisions d'activitat econòmica amb presència de més de cent persones assalariades a data del segon trimestre del 2024.

Font: elaboració pròpia a partir de dades del programa Hermes (Diputació de Barcelona) i l'Observatori del Mercat de Treball i el Model Productiu.

D'altra banda, la taula 4.1.1.2 enumera les deu activitats més emergents en relació amb la creació d'ocupació assalariada els darrers cinc anys (període entre els mesos de juny del 2019 i juny del 2024). Més enllà que les activitats de seguretat i investigació són les que més creixen en termes relatius, cal destacar a la zona Besòs aquelles que també representen una quantitat important de persones ocupades, com són les activitats de serveis socials sense allotjament, les de recerca i desenvolupament o els serveis TIC. En termes absoluts, aquestes deu activitats més emergents al territori representen el 8,2% del total de l'ocupació assalariada el juny del 2024. Després, les activitats més emergents a l'AMB són força similars a les de la zona Besòs, tot i que les activitats de serveis socials i d'allotjament hi tenen molta menys importància, i sí que n'hi figurarien altres, com el transport marítim o l'activitat de les seues centrals. I, sobre el total absolut de l'ocupació assalariada, aquestes deu activitats en representen juntes el 16% en el mateix període.

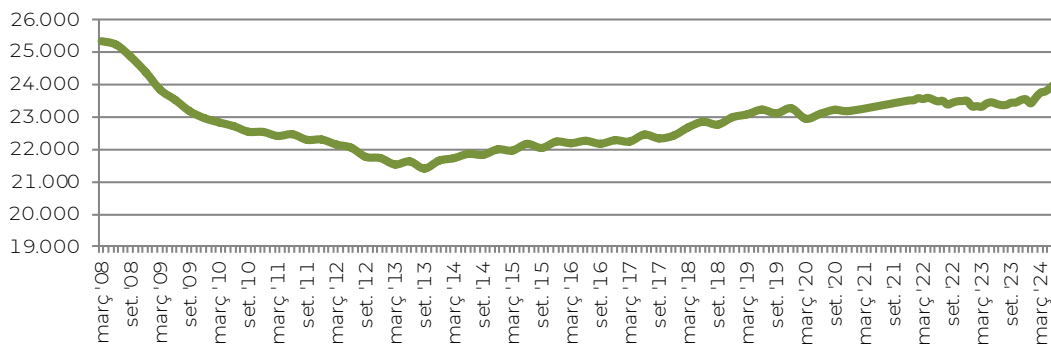
4.1.2. Ocupació autònoma

L'ocupació autònoma no ha patit, ni a la zona Besòs ni a l'AMB, sotrats tan greus en les dues crisis econòmiques esmentades, en comparació amb l'ocupació assalariada, ja que, des del març del 2008, ni a cap dels dos territoris ni a cap dels quatre municipis analitzats l'ocupació autònoma ha baixat per sota del 80% respecte a la primera data analitzada. Això sí, actualment encara no s'han recuperat aquells nivells d'activitat: amb 24.029 autònoms el juny del 2024, la

zona Besòs en té un 5,1% menys que abans de l'esclat de la crisi econòmica del 2008 (vegeu el gràfic 4.1.2.1). En el cas de l'AMB, els valors ja s'hi apropiarien més, ja que en són un 1,2% menys que en el primer trimestre del 2008 (vegeu el gràfic 4.1.2.3).

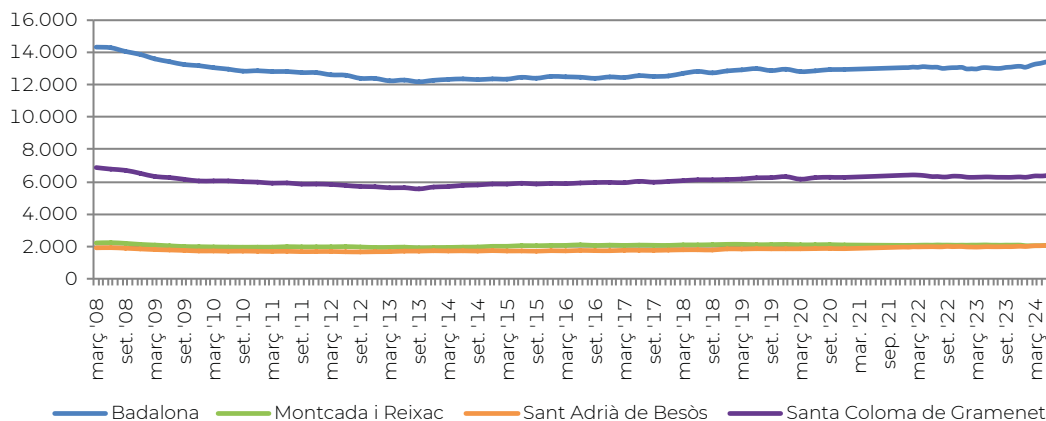
En tot cas, i seguint una tendència similar, el gràfic 4.1.2.2 dibuixa un pes del treball autònom, a cada municipi, que reflecteix més la seva importància demogràfica. A partir d'aquí, l'únic cas particular destacable és el de Sant Adrià de Besòs, que sí que supera el nombre de treballadors autònoms respecte de les xifres anteriors a la crisi del 2008, amb un 8,3% més el juny del 2024.

Gràfic 4.1.2.1. Evolució de l'ocupació autònoma a la zona Besòs (març del 2008-juny del 2024)

Font: elaboració pròpia a partir de dades del programa Hermes (Diputació de Barcelona) i l'Observatori del Mercat de Treball i el Model Productiu.

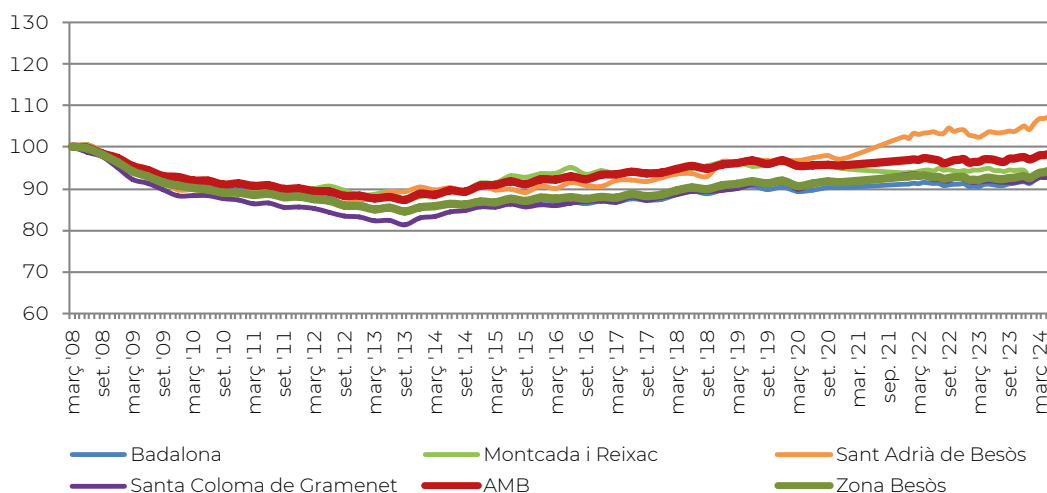
Gràfic 4.1.2.2. Evolució de l'ocupació autònoma als municipis de la zona Besòs (març del 2008-juny del 2024)

Font: elaboració pròpia a partir de dades del programa Hermes (Diputació de Barcelona) i l'Observatori del Mercat de Treball i el Model Productiu.

Gràfic 4.1.2.3. Evolució relativa de l'ocupació autònoma als municipis de la zona Besòs i l'AMB (març del 2008-juny del 2024) (març del 2008 = 100)

Font: elaboració pròpia a partir de dades del programa Hermes (Diputació de Barcelona) i l'Observatori del Mercat de Treball i el Model Productiu.

Taula 4.1.2.1. Les 10 divisions d'activitat econòmica amb més representació en l'ocupació autònoma a la zona Besòs (juny del 2024)

Divisió d'activitat econòmica		2T 2024	% sobre total 2T 2024	Evolució 2T 2019 - 2T 2024 (%)	Evolució 2T 2009 - 2T 2024 (%)
47	Comerç al detall, excepte el comerç de vehicles de motor i motocicletes	4.007	16,7%	-6,9%	-1,5%
49	Transport terrestre; transport per canonades	3.305	13,8%	0,0%	-5,3%
56	Serveis de menjar i begudes	2.840	11,8%	2,3%	18,1%
43	Activitats especialitzades de la construcció	2.496	10,4%	1,5%	-20,2%
96	Altres activitats de serveis personals	1.550	6,5%	10,8%	48,2%
46	Comerç a l'engròs i intermediaris del comerç, excepte vehicles de motor i motocicletes	1.108	4,6%	-2,1%	5,5%
41	Construcció d'immobles	995	4,1%	41,5%	52,4%
86	Activitats sanitàries	714	3,0%	29,3%	78,1%
85	Educació	457	1,9%	16,6%	90,4%
74	Altres activitats professionals, científiques i tècniques	432	1,8%	18,4%	165,0%

Font: elaboració pròpia a partir de dades del programa Hermes (Diputació de Barcelona) i l'Observatori del Mercat de Treball i el Model Productiu.

Taula 4.1.2.2. Les 10 divisions d'activitat econòmica amb més creixement en l'ocupació autònoma a la zona Besòs (juny del 2019-juny del 2024)*

Divisió d'activitat econòmica		2T 2024	% sobre total 2T 2024	Evolució 2T 2019 – 2T 2024 (%)	Evolució 2T 2009 – 2T 2024 (%)
73	Publicitat i estudis de mercat	274	1,1%	48,1%	136,2%
62	Serveis de tecnologies de la informació	315	1,3%	47,2%	154,0%
53	Activitats postals i de correus	239	1,0%	45,7%	512,8%
82	Activitats administratives d'oficina i altres activitats auxiliars a les empreses	286	1,2%	44,4%	228,7%
41	Construcció d'immobles	995	4,1%	41,5%	52,4%
70	Activitats de les seues centrals; activitats de consultoria de gestió empresarial	155	0,6%	39,6%	474,1%
93	Activitats esportives, recreatives i d'entreteniment	166	0,7%	36,1%	84,4%
86	Activitats sanitàries	714	3,0%	29,3%	78,1%
79	Activitats de les agències de viatges, operadors turístics i altres serveis de reserves i activitats que s'hi relacionen	130	0,5%	19,3%	160,0%
74	Altres activitats professionals, científiques i tècniques	432	1,8%	18,4%	165,0%

* Es fa referència a les divisions d'activitat econòmica amb presència de més de cent treballadors autònoms en el segon trimestre del 2024.

Font: elaboració pròpia a partir de dades del programa Hermes (Diputació de Barcelona) i l'Observatori del Mercat de Treball i el Model Productiu.

Tal com mostra la taula 4.1.2.1, les activitats amb més representació en termes de treball autònom a la zona Besòs són, majoritàriament, les relacionades amb el comerç, la construcció, el transport i els serveis de menjar i begudes. Les deu primeres, que són les que apareixen en aquesta taula, aglutinen el 74,5% del total dels treballadors autònoms en el conjunt dels quatre municipis. I, un cop s'analitzen les activitats emergents en el treball autònom al territori (vegeu la taula 4.1.2.2) que tenen una certa rellevància (s'ha pres com a límit un mínim de cent treballadors autònoms el juny del 2024), apareixen activitats com la publicitat, els estudis de mercat, les activitats d'oficina o els serveis postals. Tanmateix, es podrien esmentar dos casos més que no inclou aquesta taula, però que en la darrera data analitzada sí que disposen d'entre cinquanta i cent treballadors autònoms, que són les activitats de cinematografia, vídeo i enregistrament de so (que augmenten un 71,9% des del segon trimestre del 2019) i les activitats de recerca i desenvolupament (que creixen un 51,7%). Sigui com sigui, el conjunt d'aquestes activitats emergents concentra el 16,8% del total de l'ocupació autònoma a la zona Besòs.

En comparació amb l'AMB, les deu activitats amb més ocupació autònoma, que hi concentren el 62,9% del total, són gairebé idèntiques a les més representatives a la zona Besòs. Pel que fa a les activitats emergents els darrers cinc anys, les deu amb més representativitat (considerant les que tenen més de cent treballadors autònoms) aglutinen el 23,6% del total a l'AMB, i tornen a ser activitats de sectors molt similars a les de la zona Besòs.

4.1.3. Empreses

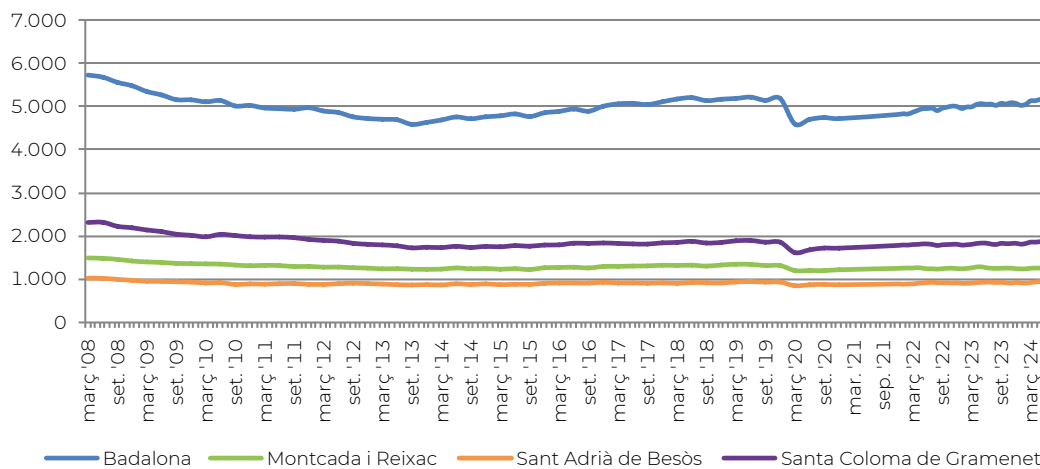
La trajectòria del nombre d'empreses en la sèrie temporal analitzada, tant als municipis de la zona Besòs com a l'AMB, experimenta una evolució similar: una davallada entre els anys 2008 i 2013, per passar a una relativa recuperació fins a l'esclat de la crisi de la covid-19, que provoca una nova baixada, molt intensa. En tots els casos, en els darrers quatre anys, el nombre d'empreses puja progressivament, però no es recuperen els valors anteriors a la crisi financera del 2008.

Gràfic 4.1.3.1. Evolució del nombre d'empreses a la zona Besòs (març del 2008-juny del 2024)

Font: elaboració pròpia a partir de dades del programa Hermes (Diputació de Barcelona) i l'Observatori del Mercat de Treball i el Model Productiu.

Gràfic 4.1.3.2. Evolució del nombre d'empreses als municipis de la zona Besòs (març del 2008-juny del 2024)

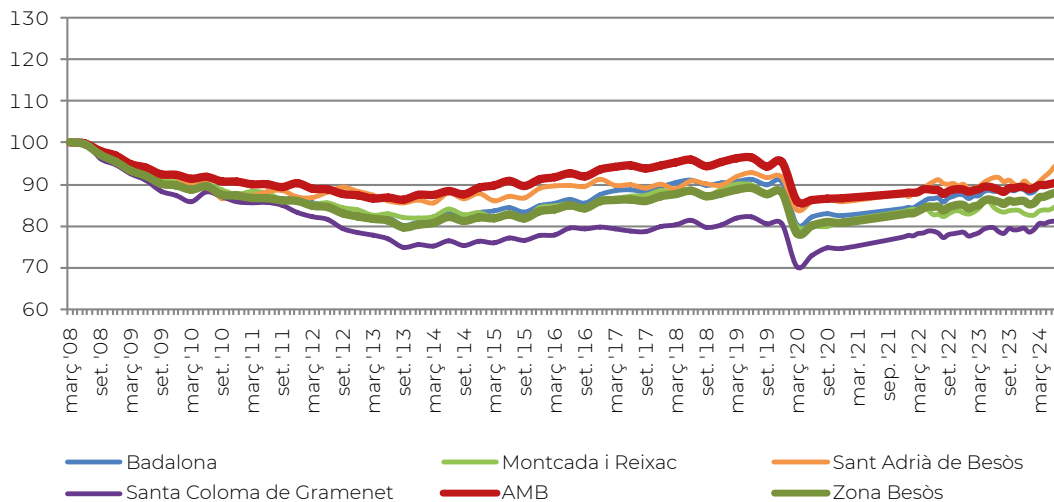

Font: elaboració pròpia a partir de dades del programa Hermes (Diputació de Barcelona) i l'Observatori del Mercat de Treball i el Model Productiu.

Si s'analitzen les dades amb més detall, el gràfic 4.1.3.1 mostra precisament aquesta trajectòria a la zona Besòs. Les 9.274 empreses registrades el juny del 2024 representen, en aquest territori, un 87,9% del nombre que hi havia el març del 2008. En aquesta mateixa línia, el grau de recuperació de l'AMB ha estat lleugerament superior, amb un 90,4% d'empreses respecte al març del 2008 (vegeu el gràfic 4.1.3.3). En tot cas, el gràfic 4.1.3.2, a més de proporcionar una visió sobre l'evolució a cada municipi, mostra com Badalona aglutina, en la darrera data analitzada, el 55,8% de les empreses de la zona Besòs. La resta del pes específic es reparteix en un 20,3% per a Santa Coloma de Gramenet, un 13,6% per a Montcada i Reixac i un 10,3% per a Sant Adrià de Besòs.

Tot plegat, en conjunció amb l'evolució del nombre de persones assalariades durant el mateix període, fa que des del 2008 hagi augmentat la mida mitjana de les empreses, que ha passat de 8,2 a 10,1 assalariats. A l'AMB, aquest valor evoluciona d'11,5 a 14,7 assalariats per empresa. I, després, a cadascun dels municipis de la zona Besòs, aquesta evolució és similar, però la mida mitjana és dispar: mentre que a Badalona i Sant Adrià de Besòs les empreses tenen uns valors similars als del conjunt de la zona Besòs, Montcada i Reixac ofereix uns resultats que superen els de la mitjana de l'AMB (15,4) el juny del 2024, i Santa Coloma de Gramenet és el municipi que té les empreses de menor grandària (amb 6,3 assalariats per empresa). En tot cas, aquests resultats ofereixen un escenari força esclaridor de les dificultats generalitzades que la zona Besòs ha tingut en els darrers setze anys en matèria d'emprenedoria, amb més intensitat que a l'AMB i amb un especial focus en Santa Coloma de Gramenet.

Gràfic 4.1.3.3. Evolució relativa del nombre d'empreses als municipis de la zona Besòs i a l'AMB (març del 2008-juny del 2024) (març del 2008 = 100)

Font: elaboració pròpia a partir de dades del programa Hermes (Diputació de Barcelona) i l'Observatori del Mercat de Treball i el Model Productiu.

Taula 4.1.3. Les 10 activitats econòmiques amb més empreses a la zona Besòs (2n trimestre del 2024)

Divisió d'activitat econòmica		2T 2024	% sobre total 2T 2024	Evolució 2T 2019 - 2T 2024 (%)	Evolució 2T 2009 - 2T 2024 (%)
47	Comerç al detall, excepte el comerç de vehicles de motor i motocicletes	1.519	16,4%	-10,9%	-15,8%
56	Serveis de menjar i begudes	888	9,6%	-0,6%	11,3%
46	Comerç a l'engròs i intermediaris del comerç, excepte vehicles de motor i motocicletes	882	9,5%	-10,5%	2,6%
49	Transport terrestre; transport per canonades	811	8,7%	49,1%	46,4%
43	Activitats especialitzades de la construcció	798	8,6%	4,6%	-13,4%
41	Construcció d'immobles	567	6,1%	40,7%	38,6%
96	Altres activitats de serveis personals	399	4,3%	-10,3%	-5,5%
85	Educació	262	2,8%	-10,9%	12,0%
68	Activitats immobiliàries	240	2,6%	-1,6%	42,9%
86	Activitats sanitàries	210	2,3%	-3,2%	13,5%

Font: elaboració pròpia a partir de dades del programa Hermes (Diputació de Barcelona) i l'Observatori del Mercat de Treball i el Model Productiu.

Les 10 activitats econòmiques amb més representació d'empreses a la zona Besòs concentren el 70,9% del total (vegeu la taula 4.1.3) el juny del 2024, i giren entorn dels sectors del comerç, el transport, la construcció, l'educació, i les activitats sanitàries i sociosanitàries. A l'AMB es dona un fenomen molt similar, i hi apareixen també les activitats jurídiques i de comptabilitat, que és l'onzena activitat per ordre d'importància a la zona Besòs.

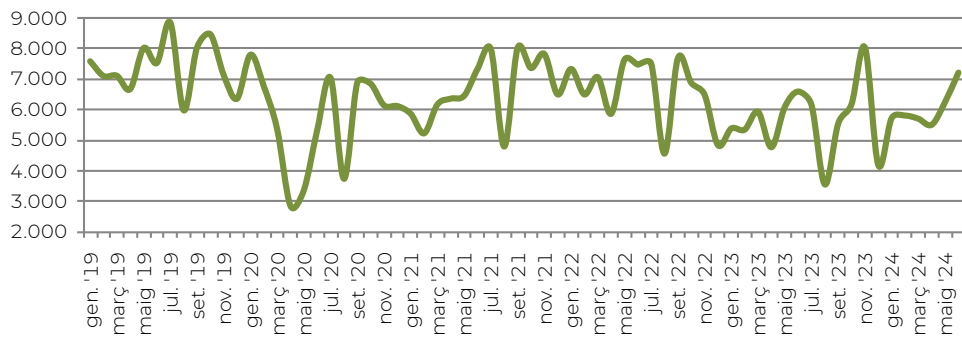
Com que el nombre d'empreses representa els valors més baixos en termes numèrics absoluts, en termes d'afiliació s'ha optat per no incloure una taula relativa a «activitats econòmiques emergents». Tanmateix, caldria esmentar algunes de les més importants tant en evolució (prenent el període entre els segons trimestres del 2019 i el 2024) com en nombres absoluts: el transport terrestre i per canonades (amb 811 empreses i un creixement del 49,1%), la construcció d'immobles (amb 567 empreses, un 40,7% més) i les activitats esportives, recreatives i d'entreteniment (amb 130 empreses, un 20,4% més). A l'AMB, a més del transport terrestre i per canonades, apareixen altres activitats emergents de rellevància, com les activitats postals i de correus, les activitats de vídeo i so, la mediació financera o les activitats administratives i d'oficina.

4.2. La contractació a la zona Besòs

L'etapa considerada per a l'anàlisi de la contractació al territori ha estat la compresa entre el gener del 2019 i el juny del 2024, per la qual cosa es pot veure una evolució des d'abans de l'inici de la crisi econòmica de la covid-19. Aquí, s'observa aquest paràmetre mes a mes (vegeu els gràfics 4.2.1, 4.2.2 i 4.2.3), i més enllà de la gran baixada en la contractació en els primers mesos de la pandèmia, es produeixen una sèrie de pics i valls periòdics. Els punts més alts se situen en

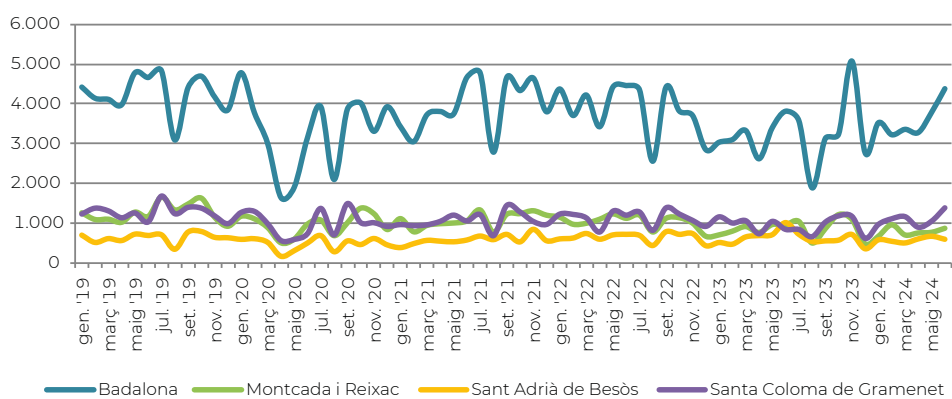
els mesos previs a l'inici de l'estiu i en els immediatament previs a la campanya de Nadal. Les caigudes més importants, en canvi, corresponen precisament als mesos d'agost i a la finalització de les campanyes de Nadal. En qualsevol cas, pel que fa a la contractació per municipis en nombres absoluts, Badalona en concentra més de la meitat, Montcada i Reixac i Santa Coloma de Gramenet presenten valors similars, i on n'hi ha menys és a Sant Adrià de Besòs.

Gràfic 4.2.1. Nombre de contractacions mensuals a la zona Besòs (gener del 2019-juny del 2024)

Font: elaboració pròpia a partir de l'Observatori del Mercat de Treball i el Model Productiu.

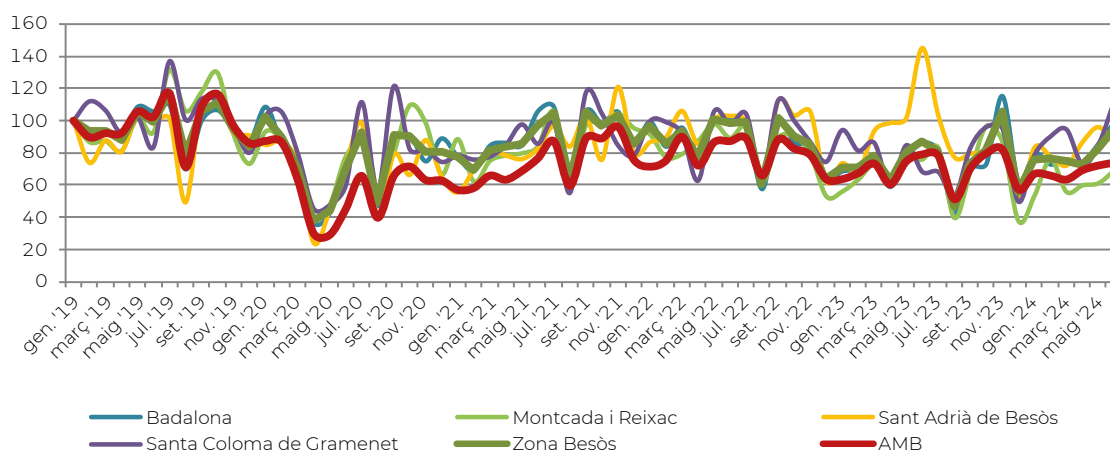
Gràfic 4.2.2. Nombre de contractacions mensuals als municipis de la zona Besòs (gener del 2019-juny del 2024)

Font: elaboració pròpia a partir de l'Observatori del Mercat de Treball i el Model Productiu.

Gràfic 4.2.3. Evolució de la contractació a la zona Besòs i a l'AMB (gener del 2019-juny del 2024) (gener del 2019 = 100)

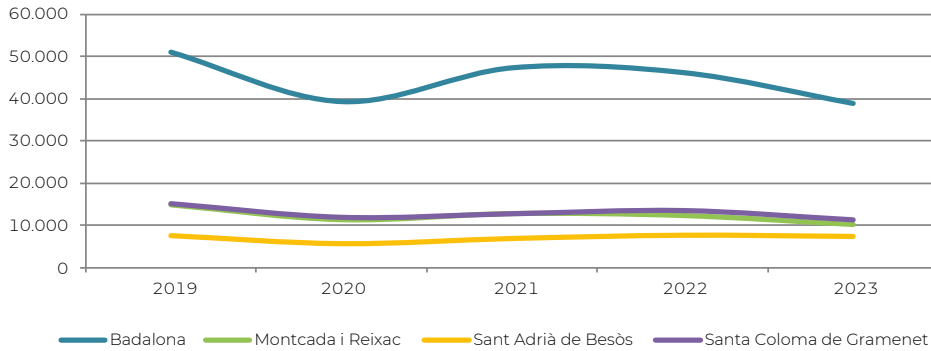
Font: elaboració pròpia a partir de l'Observatori del Mercat de Treball i el Model Productiu.

Un dels aspectes que mostra el gràfic 4.2.3 és una recuperació lleugerament superior dels nivells mensuals de contractació que la zona Besòs ha assolit des de la crisi de la pandèmia. De totes maneres, els gràfics 4.2.4 i 4.2.5, sobre l'evolució anual de la contractació, permeten veure més nítidament si hi ha alguna tendència en relació amb l'evolució d'aquest paràmetre, més enllà dels pics i valls propis de l'estacionalitat d'algunes activitats econòmiques. En total, el darrer any sencer analitzat, el 2023, s'han fet 67.656 contractacions a la zona Besòs. Si es té en compte el període entre el juliol del 2023 i el juny del 2024 (els darrers dotze mesos analitzats en les sèries mensuals), el valor augmenta a 69.739.

Així, si es pren com a origen la contractació total durant l'any 2019 i fins a l'any 2023, es veu com, efectivament, la zona Besòs presenta més resiliència que l'AMB en la caiguda durant l'inici de la pandèmia, i manté uns valors relatius més elevats que el territori Metropolità. No obstant això, si es manté al marge la davallada generalitzada de l'any 2020, hi ha una lleugera tendència a la baixa en la contractació. Si es posa la lupa als municipis, l'únic que trenca aquesta tònica és Sant Adrià de Besòs, que manté uns valors mínimament inferiors l'any 2023 respecte al 2019 (un 2,5%), mentre que la mitjana de la zona Besòs experimenta un descens d'un 24,7% i l'AMB, d'un 28,8%.

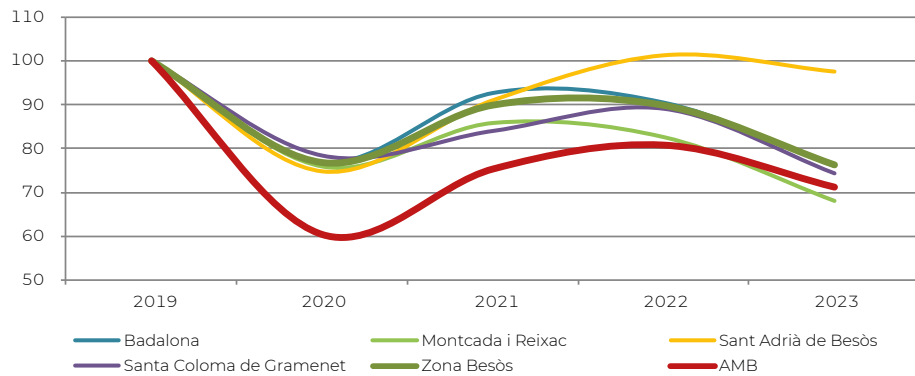
En qualsevol cas, aquesta davallada generalitzada es deu, en gran manera, a l'augment de la contractació indefinida arran de l'aplicació del Reial decret llei 32/2021, de reforma laboral, que dibuixa un escenari on creix ostensiblement la contractació indefinida a partir del segon trimestre del 2022. D'aquesta manera, tant a l'AMB com als municipis de la zona Besòs, és a partir d'aquest punt temporal que es passa de percentatges de contractació indefinida que rarament superen el 20% a una certa continuïtat de proporcions situades entre el 40% i el 60%.

Gràfic 4.2.4. Nombre de contractes anuals a cada municipi de la zona Besòs (2019-2023)

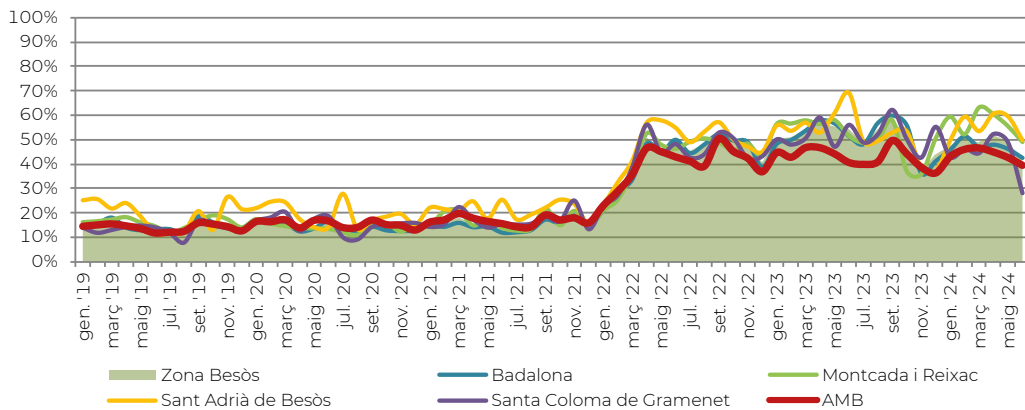
Font: elaboració pròpia a partir de l'Observatori del Mercat de Treball i el Model Productiu.

Gràfic 4.2.5. Evolució de la contractació anual a la zona Besòs i l'AMB (2019-2023) (2019 = 100)

Font: elaboració pròpia a partir de l'Observatori del Mercat de Treball i el Model Productiu.

Gràfic 4.2.6. Proporció de contractes indefinits sobre el total mensual a la zona Besòs i l'AMB (gener del 2019-juny del 2024)

Font: elaboració pròpia a partir de l'Observatori del Mercat de Treball i el Model Productiu.

Taula 4.2.1. Les 10 activitats econòmiques que generen més contractació a la zona Besòs (juliol del 2023-juny del 2024 i evolució respecte a l'any 2019)

Divisió d'activitat econòmica		Total de contractes	Evolució respecte al 2019
47	Comerç detall, excepte vehicles de motor	8.868	-19,5%
86	Activitats sanitàries	8.854	-32,7%
56	Serveis de menjar i begudes	6.751	-17,8%
43	Activitats especialitzades construcció	4.543	-7,6%
41	Construcció d'immobles	4.193	-8,2%
81	Serveis a edificis i de jardineria	3.665	-9,4%
46	Comerç a l'engròs, excepte vehicles de motor	3.255	-38,7%
85	Educació	3.082	-22,1%
84	Administració pública, Defensa i Seguretat Social obligatòria	2.418	-33,8%
88	Serveis socials sense allotjament	2.204	3,5%

Font: elaboració pròpia a partir de l'Observatori del Mercat de Treball i el Model Productiu.

La taula 4.2.1 és un llistat de les deu activitats econòmiques amb més contractacions en els darrers dotze mesos analitzats (juliol del 2023 - juny del 2024). Aquestes activitats són força similars a les que se situen als llocs més alts de les taules que fan referència a les més importants en termes d'afiliació: comerç, serveis de menjar i begudes, sanitat, construcció, educació, administració pública i serveis socials. En el cas de l'AMB, les activitats amb més contractació durant la mateixa etapa són similars, tot i que, mentre no apareixen les relatives a la construcció, sí que prenen un paper rellevant altres activitats, com les administratives d'oficina, les de cinema, vídeo i enregistrament de so, les artístiques i d'espectacles i les d'emmagatzematge i afins al transport.

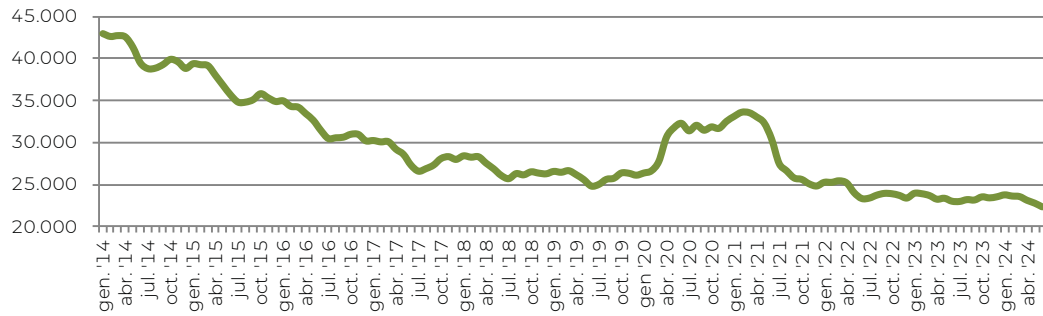
4.3. L'atur a la zona Besòs

4.3.1. Evolució del nombre d'aturats

L'evolució del nombre de persones aturades a la zona Besòs, als seus quatre municipis i al total de l'AMB presenta una trajectòria similar en la darrera dècada. La sèrie analitzada per a aquest subapartat és la compresa entre el gener del 2014 i el juny del 2024. En el seu inici presenta els valors més alts, ja que el 2014 és justament quan comença la recuperació de la crisi financera iniciada el 2008. No obstant això, el progressiu descens de l'atur es troba alterat els anys 2020 i 2021 per l'impacte de la covid-19, per reprendre posteriorment un descens d'un caràcter bastant més estancat (vegeu els gràfics 4.3.1.1 i 4.3.1.2).

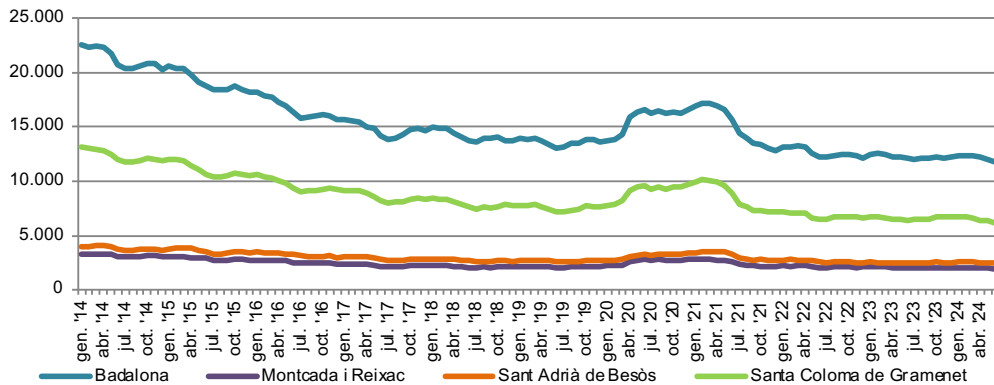
Així, a la zona Besòs hi ha 22.760 persones aturades el mes de juny del 2024, un 48,1% menys que el gener del 2014, i un 2,9% inferior al juny del 2023, un any abans. Al llarg de la sèrie analitzada, el ritme de descens a l'AMB és força similar (vegeu el gràfic 4.3.1.3), però durant el darrer any es detecta més estancament que a la zona Besòs, ja que el descens de l'atur és només del 0,6%. Pel que fa a la comparació entre els quatre municipis, en termes relatius i durant la darrera dècada, Santa Coloma de Gramenet és on més baixa l'atur respecte al gener del 2014, amb un 52,1% menys d'aturats el juny del 2024, un ritme superior al de l'AMB i el conjunt de la zona Besòs. En canvi, Sant Adrià de Besòs i Montcada i Reixac són els que es troben més estancats en aquest sentit, amb descensos del 37% i el 41%, respectivament, durant la mateixa sèrie analitzada.

Gràfic 4.3.1.1. Evolució del nombre de persones aturades a la zona Besòs (gener del 2014-juny del 2024)

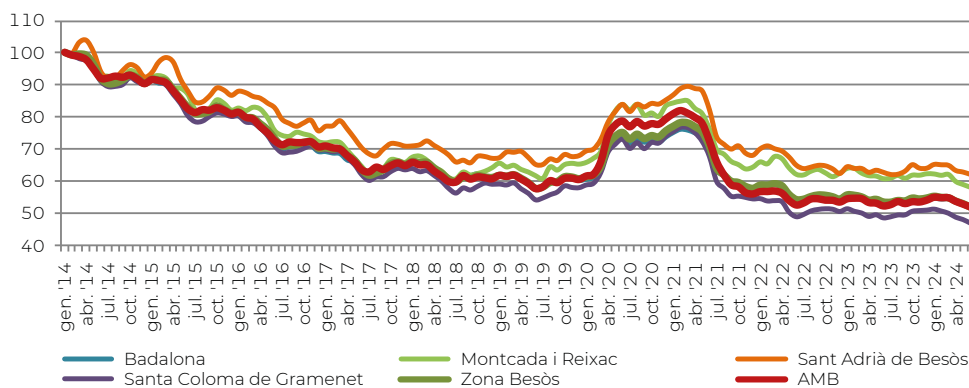
Font: elaboració pròpia a partir de l'Observatori del Mercat de Treball i el Model Productiu.

Gràfic 4.3.1.2. Evolució del nombre de persones aturades als municipis de la zona Besòs (gener del 2014-juny del 2024)

Font: elaboració pròpia a partir de l'Observatori del Mercat de Treball i el Model Productiu.

Gràfic 4.3.1.3. Evolució de l'atur als municipis de la zona Besòs en comparació a l'AMB (gener del 2014-juny del 2024) (gener del 2014 = 100)

Font: elaboració pròpia a partir de l'Observatori del Mercat de Treball i el Model Productiu

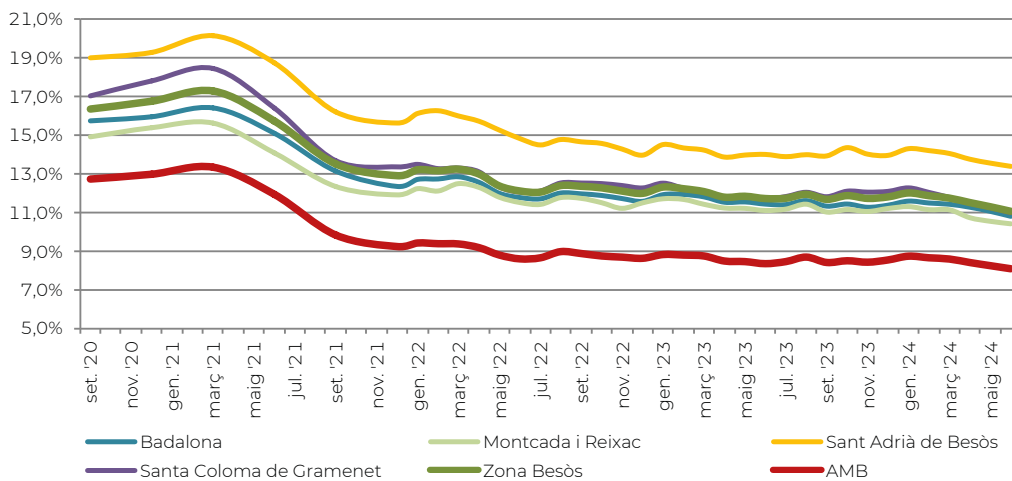

4.3.2. Taxa d'atur

Seguint el relat del punt anterior, analitzar la taxa d'atur desagregada per municipi permet centrar-se més en la recuperació de la crisi de la pandèmia, amb el setembre del 2020 com a primera dada analitzada, i partint de la darrera metodologia de càlcul de la taxa d'atur registral per municipi de l'Observatori del Mercat de Treball i Model Productiu.

Aquesta taxa pren una trajectòria força semblant en totes les escales territorials analitzades en el gràfic 4.3.2.1. Un cop superat el pic a inicis del 2021, hi ha una lleugera tendència a la baixa, tot i que amb un context generalitzat d'estancament. Dit això, el juny del 2024, la zona Besòs presenta una taxa d'atur de l'11,1%, tres punts percentuals per sobre de la de l'AMB. De fet, tots els municipis de la zona Besòs superen, en aquest indicador, el total de l'àrea metropolitana de Barcelona. Badalona, Santa Coloma de Gramenet i Montcada i Reixac presenten valors molt similars al del total de la zona Besòs. No obstant això, Sant Adrià de Besòs es distancia a l'alça, amb un 13,4% el juny del 2024.

Gràfic 4.3.2.1. Taxa d'atur registral a la zona Besòs i als seus municipis (gener del 2020-juny del 2024)

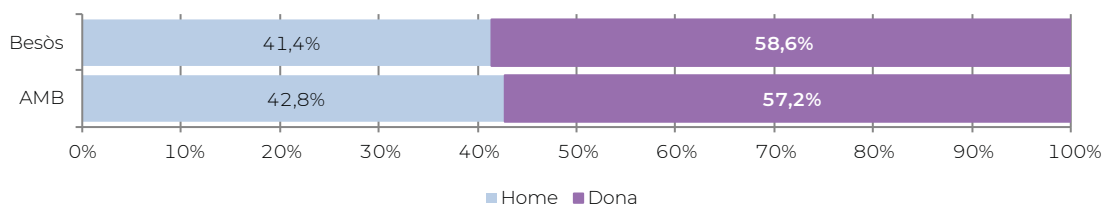
Font: elaboració pròpia a partir de l'Observatori del Mercat de Treball i el Model Productiu.

4.3.3. Radiografia de l'atur a la zona Besòs

Més enllà de descriure l'evolució de l'atur, és d'especial interès centrar també la mirada en el perfil de la persona aturada en aquest territori. És per això que, en els gràfics i la taula inclosos en aquest punt, es pren com a únic punt temporal analitzat el juny del 2024 per al conjunt de la zona Besòs. Aquí, els paràmetres considerats per a l'anàlisi han estat el sexe, el grup d'edat, el nivell formatiu, la durada de la demanda d'ocupació i el sector del qual provenien aquestes persones a l'atur.

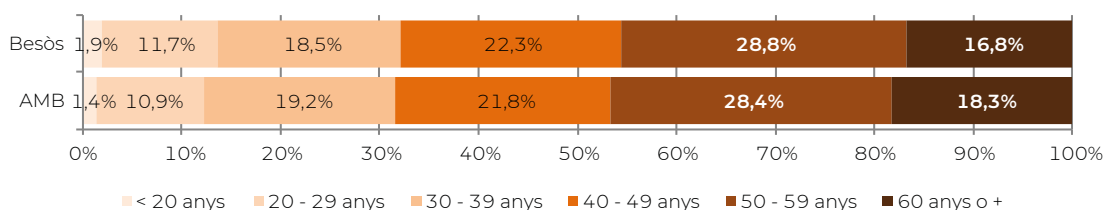
En primer lloc, a la zona Besòs el 58,6% de les persones aturades són dones, una proporció 1,6 punts percentuals per sobre de l'AMB (vegeu el gràfic 4.3.3.1). Pel que fa a l'edat, la zona Besòs presenta un perfil amb més presència d'atur jove que l'AMB, ja que el 13,6% de les persones aturades són menors de trenta anys, i a l'àrea metropolitana aquest grup representa el 12,3%. A més, el percentatge d'aturats de més de cinquanta anys és menor: un 45,6% a la zona Besòs i un 46,7% a l'AMB (vegeu el gràfic 4.3.3.2). Tanmateix, cal destacar l'enorme afectació que té l'atur en la població activa de més edat.

Gràfic 4.3.3.1. Proporció d'aturats a l'AMB i la zona Besòs segons el sexe (juny del 2024)

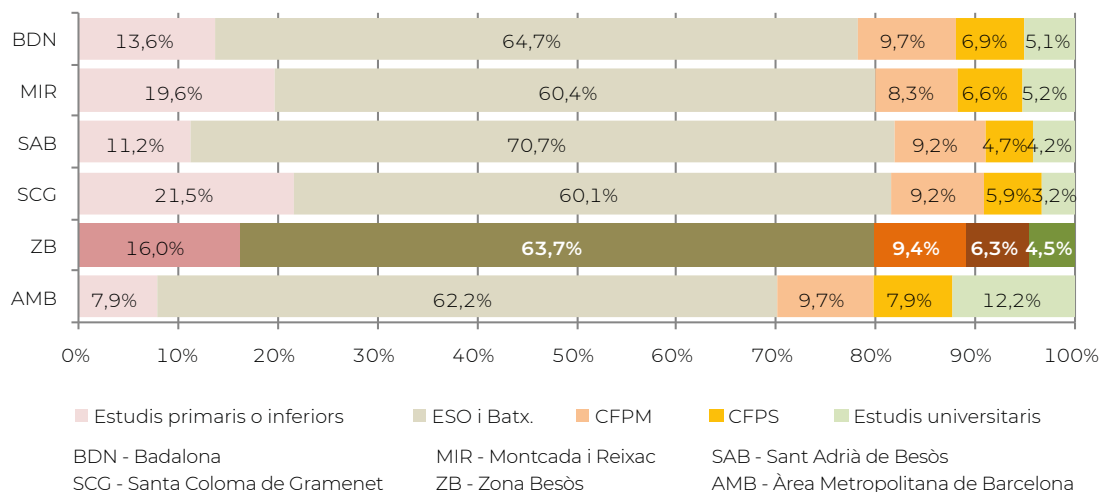
Font: elaboració pròpia a partir de l'Observatori del Mercat de Treball i el Model Productiu.

Gràfic 4.3.3.2. Proporció d'aturats segons el grup d'edat a l'AMB i la zona Besòs (juny del 2024)

Font: elaboració pròpia a partir de l'Observatori del Mercat de Treball i el Model Productiu.

Gràfic 4.3.3.3. Proporció d'aturats segons el nivell formatiu als municipis de la zona Besòs i a l'AMB (juny del 2024)

Font: elaboració pròpia a partir de l'Observatori del Mercat de Treball i el Model Productiu.

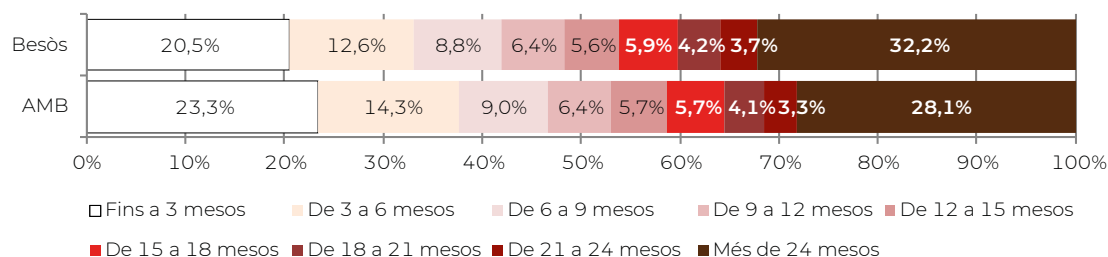

Taula 4.3.3.1. Nombre d'aturats segons el nivell formatiu als municipis de la zona Besòs i a l'AMB (juny del 2024)

	Estudis primaris o inferiors	ESO i Batxillerat	CFPM	CFPS	Estudis universitaris	Total
Badalona	1.597	7.598	1.143	805	601	11.744
Montcada i Reixac	379	1.170	160	128	101	1.938
Sant Adrià de Besòs	274	1.733	225	116	104	2.452
Santa Coloma de Gramenet	1.329	3.717	569	365	200	6.180
Zona Besòs	3.579	14.218	2.097	1.414	1.006	22.314
AMB	10.534	82.714	12.904	10.554	16.211	132.917

Font: elaboració pròpia a partir de l'Observatori del Mercat de Treball i el Model Productiu.

Gràfic 4.3.3.4. Proporció d'aturats segons la durada de la demanda d'ocupació a l'AMB i la zona Besòs (juny del 2024)

Font: elaboració pròpia a partir de l'Observatori del Mercat de Treball i el Model Productiu.

En relació amb el nivell formatiu dels aturats, la zona Besòs presenta un perfil amb una qualificació mitjana clarament inferior a l'AMB (vegeu el gràfic 4.3.3.3), un factor en gran part provocat per una presència d'aturats amb estudis primaris o inferiors que en el conjunt dels quatre municipis duplica la del territori metropolità. Passa el contrari amb les persones que tenen estudis universitaris, que a la zona Besòs representen poc més d'un terç de la proporció relativa que aglutinen a l'AMB. Aquestes dades, en nombres absoluts, queden representades a la taula 4.3.3.1.

Després, pel que fa a la durada de la demanda d'ocupació, el conjunt de municipis de la zona Besòs té més proporció d'aturats de llarga durada que l'AMB, amb un 51,7% de persones que fa un any o més que estan a l'atur, respecte al 46,9% a l'àrea metropolitana (vegeu el gràfic 4.3.3.4).

I, per acabar, la taula 4.3.3.2 ordena les deu activitats majoritàries segons la procedència professional de les persones a l'atur, en data de juny del 2024. Tal com es pot veure en la darrera columna, són activitats molt similars, en ordre d'importància, a les que generen més atur a l'AMB. Les més freqüents són els sectors del comerç, la construcció, els serveis de menjar i begudes, els serveis a edificis i de jardineria, l'administració pública o les activitats administratives d'oficina, a més de la important quantitat d'aturats sense una ocupació anterior (un 10,3% del total dels aturats a la zona Besòs). Entre les 10 primeres de l'AMB hi apareix també l'educació,

que a la zona Besòs pren un paper important, ja que ocupa el catorzè lloc. En tot cas, les deu activitats presents a la taula concentren el 64,3% del total de la població aturada als quatre municipis.

De tota manera, és destacable com, partint de la base que els aturats de la zona Besòs representen el 16,8% del total de l'AMB, hi ha determinades activitats que superen aquesta mitjana. Les més importants en aquest sentit, d'entre les 10 que concentren més aturats, són l'Administració pública, els serveis a edificis i de jardineria i el grup de persones sense ocupació anterior.

Taula 4.3.3.2. Les 10 activitats més representatives en nombre d'aturats a la zona Besòs (juny del 2024)

Divisió d'activitat econòmica		Zona Besòs	AMB	% ZB / AMB	Ordre nre. aturats AMB (de 88 activitats)
47	Comerç al detall, excepte vehicles de motor	2.667	14.884	17,9%	1
SA	Sense ocupació anterior	2.296	9.335	24,6%	3
81	Serveis a edificis i de jardineria	2.109	8.858	23,8%	4
56	Serveis de menjar i begudes	1.619	10.525	15,4%	2
84	Administració pública, Defensa i Seguretat Social obligatòria	1.185	4.007	29,6%	10
78	Activitats relacionades amb l'ocupació	1.088	6.661	16,3%	5
43	Activitats especialitzades de construcció	1.082	5.174	20,9%	8
46	Comerç a l'engròs, excepte vehicles de motor	913	6.231	14,7%	6
41	Construcció d'immobles	766	3.558	21,5%	12
82	Activitats administratives d'oficina	626	5.176	12,1%	7
Total aturats		22.314	132.644	16,8%	

Font: elaboració pròpia a partir de l'Observatori del Mercat de Treball i el Model Productiu.

4.4. Conclusions del capítol

L'anàlisi de tots els indicadors inclosos en aquest apartat proporciona una certa visió sobre l'existència de determinats patrons a la zona Besòs en relació amb l'activitat econòmica i el mercat de treball, que es pot resumir en els punts següents:

Activitat al territori

- El juny del 2024, i partint de la base que la zona Besòs concentra el 12,5% de la població de l'AMB i el 8,7% de la seva superfície, en aquest territori hi ha el 6,2% de l'ocupació, el 8,3% de les empreses, el 5,7% de les contractacions (des del juliol del 2023) i el 16,8% de l'atur.
- La zona Besòs genera una proporció més elevada de treball assalariat que l'AMB en el sector industrial (13,7% respecte al 9,2% sobre el total) i, sobretot, en el sector de la construcció (11,2% respecte al 4,2% sobre el total).
- A la zona Besòs hi ha 569 hectàrees de PAE, que representen el 8,9% del total de la superfície de PAE a l'AMB. La majoria d'aquesta superfície, a la zona Besòs, es concentra entre Badalona (38,2%) i Montcada i Reixac (43,5%).

Ocupació assalariada

- L'ocupació assalariada supera durant la segona meitat de l'any 2022 els valors previs a la crisi financera del 2008, i el juny del 2024 se situa en 93.542 persones. No obstant això, si es pren com a referència el març del 2008, s'observa que aquest tipus d'ocupació s'ha pogut reactivar més a l'AMB (un 15,5% el juny del 2024) que a la zona Besòs (un 8,5%).
- Badalona és el municipi que crea més ocupació assalariada en data de juny del 2024, amb 52.335 persones. El segon municipi és Montcada i Reixac, amb 19.364. Santa Coloma de Gramenet en té 11.900, i Sant Adrià de Besòs, 9.943.
- Les deu activitats que més ocupació assalariada generen a la zona Besòs són en sectors com el comerç al detall, el comerç a l'engròs, les activitats sanitàries o l'educació. No obstant això, mentre que a la zona Besòs prenen més protagonisme ocupacions relacionades amb el sector de la construcció, al top 10 de l'AMB figuren activitats d'oficina i relacionades amb les TIC.
- D'altra banda, les deu activitats més emergents en els darrers cinc anys són les activitats de seguretat i investigació, les activitats de serveis socials sense allotjament, les de recerca i desenvolupament i els serveis TIC.

Ocupació autònoma

- L'ocupació autònoma no ha patit, ni a la zona Besòs ni a l'AMB, sotrats tan greus en les dues crisis econòmiques del 2008 i de la covid-19. Això sí, actualment encara no s'han recuperat aquells nivells d'activitat: amb 24.029 autònoms el juny del 2024, la zona Besòs en té un 5,1% menys que abans de l'esclat de la crisi econòmica del 2008.

Empreses

- Les 9.274 empreses que hi ha registrades en aquest territori el juny del 2024 representen un 87,9% del nombre que hi havia el març del 2008. En aquesta mateixa línia, el grau de recuperació de l'AMB ha estat lleugerament superior, amb un 90,4% durant els mateixos anys. Això, en conjunció amb l'evolució del nombre de persones assalariades durant el mateix període, fa que des del 2008 hagi augmentat la mida mitjana de les empreses, que ha passat de 8,2 a 10,1 assalariats. A l'AMB, aquest valor ha passat d'11,5 a 14,7.

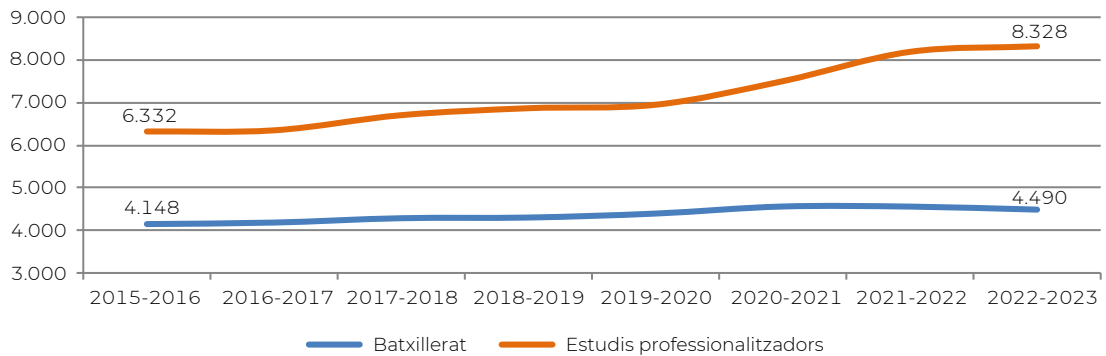
Contractació

- En total, el darrer any sencer analitzat, el 2023, s'han fet 67.656 contractacions a la zona Besòs. Si es valora el període entre el juliol del 2023 i el juny del 2024 (els darrers dotze mesos analitzats en les sèries mensuals), el valor augmenta a 69.739.
- Si es manté al marge la davallada generalitzada de l'any 2020, hi ha una lleugera tendència a la baixa en la contractació a la zona Besòs. No obstant això, amb la darrera reforma laboral del 2021, creix significativament la contractació indefinida a partir del segon trimestre del 2022.
- Les activitats que més contractació generen són el comerç, els serveis de menjar i begudes, la sanitat, la construcció, l'educació, l'administració pública i els serveis socials.

Atur

- La zona Besòs té 22.760 persones a l'atur el juny del 2024, un 48,1% menys que el gener del 2014, i un 2,9% inferior al juny del 2023, un any abans.
- El juny del 2024, la taxa d'atur registral a la zona Besòs és de l'11,1%. A l'AMB és del 8,1%. Badalona, Santa Coloma de Gramenet i Montcada i Reixac se situen en valors similars als del conjunt de la zona Besòs, però això no passa amb Sant Adrià de Besòs, que se'n distancia amb un 13,4%. En qualsevol cas, des de la crisi de la pandèmia, la tendència a la baixa en l'atur és de poca intensitat, gairebé pròpia d'un estancament.
- La zona Besòs, en comparació a l'AMB, presenta més atur jove, més aturats de menor qualificació i més aturats de llarga durada. I la majoria (un 64,3% del total) provenen dels sectors del comerç, la construcció, els serveis de menjar i begudes, els serveis a edificis i de jardineria, l'administració pública o les activitats administratives d'oficina, o bé no tenien una ocupació anterior.

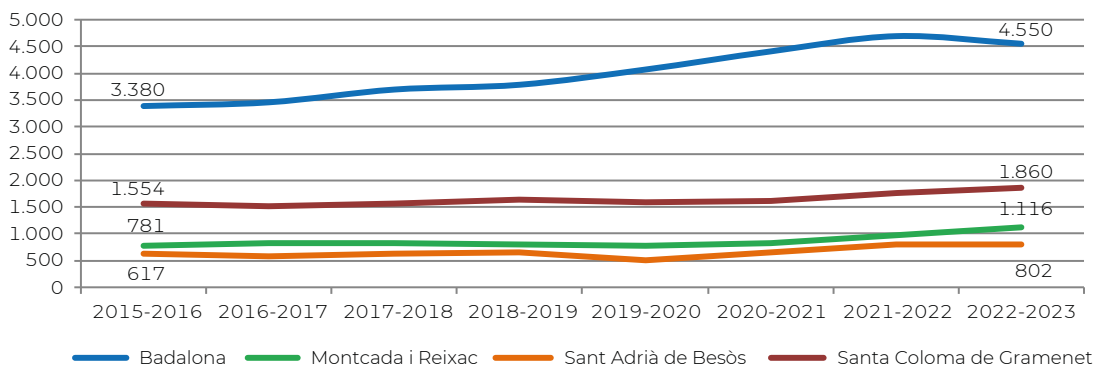
Gràfic 5.1.1. Evolució en la matriculació al batxillerat i als ensenyaments professionalitzadors a la zona Besòs. Cursos 2015-2016 a 2022-2023

Font: elaboració pròpia a partir de les dades estadístiques del Departament d'Educació i Formació Professional.

En tot cas, el ritme de creixement en la matriculació d'aquests dos tipus d'estudis és menor a la zona Besòs que a l'AMB durant l'etapa considerada, ja que al territori metropolità la matriculació als estudis professionalitzadors augmenta un 43% entre els cursos 2015-2016 i 2022-2023, i als de batxillerat, un 9%. D'altra banda, sembla lògic que, com que inclouen més diversitat de tipologies acadèmiques, els estudis professionalitzadors tinguin més matriculacions que el batxillerat, de manera que en el curs 2022-2023, la matriculació als estudis professionalitzadors multiplica per 1,9 la del batxillerat a la zona Besòs, i per 2,3 a tota l'AMB.

Gràfic 5.1.2. Evolució de la matriculació als ensenyaments professionalitzadors segons el municipi de la zona Besòs. Cursos 2015-2016 a 2022-2023

Font: elaboració pròpia a partir de les dades estadístiques del Departament d'Educació i Formació Professional.

Malgrat que el gràfic 5.1.2 fa notar que la gran majoria de matriculacions als estudis professionalitzadors són de centres de Badalona (un 54,6% el curs 2022-2023), el municipi on augmenten a un ritme més alt des del curs 2015-2016 és Montcada i Reixac, amb un 42,9%. A la mateixa Badalona creixen un 36,4%; a Sant Adrià de Besòs, un 30%, i a Santa Coloma de Gramenet, que és el municipi on creixen a un ritme menor, un 19,7%. En qualsevol cas, els ritmes més alts en l'augment de les places es detecten entre els cursos 2019-2020 i 2021-2022.

5.2. L'oferta formativa professional

En el curs 2022-2023, un total de 8.328 alumnes han fet estudis professionalitzadors a la zona Besòs: un 7,8% del total a l'AMB. El total de matriculats un 89,3% (7.440) estudia formació professional, d'entre els quals el 54,6% cursa un cicle formatiu de grau mitjà, i el 45,4% restant en cursa un de grau superior. A l'AMB, però, aquesta proporció s'inverteix: dels 91.361 matriculats d'FP, el 40,1% cursa un cicle formatiu de grau mitjà, i el 59,9% restant, un de grau superior (vegeu la taula 5.2.0.1).

Taula 5.2.0.1. Matriculacions als estudis de formació professional a la zona Besòs. Curs 2022-2023

Estudis professionalitzadors	Zona Besòs	Total AMB	ZB / AMB (%)
Arts plàstiques i disseny (APD)	346	3.182	10,9%
APD mitjà	53	809	6,6%
APD superior	293	2.373	12,3%
Ensenyaments esportius (EE)	103	2.121	4,9%
EE mitjà	78	1.885	4,1%
EE superior	25	236	10,6%
Formació professional (FP)	7.440	98.801	7,5%
FP mitjà	4.062	39.654	10,2%
FP superior	3.378	59.147	5,7%
Programas de formació i inserció (PFI)	439	2.843	15,4%
Total	8.328	106.947	7,8%

Font: elaboració pròpia a partir de les dades estadístiques del Departament d'Educació i Formació Professional.

En total, als municipis de la zona Besòs, hi ha 30 centres d'estudis professionalitzadors, dels quals 28 imparteixen formació professional de règim general (PFI i/o FP), tal com assenyala la taula 5.2.0.2. Del total de 30 centres, 21 són públics i 9 són concertats o privats. En conjunt, abasten 22 famílies professionals diferents amb 75 cicles formatius. El municipi amb més centres de formació professional –tant de règim general com especial– és Badalona, amb 18 el curs 2022-2023. El segon és Santa Coloma de Gramenet, amb 6; el tercer és Sant Adrià de Besòs, amb 4; i, finalment, Montcada i Reixac, amb 2. Aquests centres estan situats al territori de la zona Besòs tal com mostra el mapa 5.

Taula 5.2.0.2. Centres formatius de formació professional en règim general i especial als municipis de la zona Besòs. Curs 2022-2023

Municipi	Nom del centre	Típus d'estudis	Nre. de famílies professionals	Nre. de cicles
Centres públics				
Badalona	CEE Escola Llevant	PFI	4	4
	EA Pau Gargallo	APD	4	9
	Institut Badalona VII	FP	2	3
	Institut Barres i Ones	FP	1	1
	Institut Enric Borràs	PFI	1	1
		FP	1	3
	Institut Eugeni d'Ors	FP	2	6
	Institut Isaac Albéniz	PFI	1	1
	Institut Júlia Minguell	FP	1	1
	Institut La Pineda	PFI	2	2
		FP	4	11
	Institut Pompeu Fabra	PFI	1	1
FP		3	9	
PTT Badalona	PFI	1	1	
Montcada i Reixac	Institut La Ferreria	FP	3	9
	PTT Montcada i Reixac	PFI	2	2
Sant Adrià de Besòs	Institut Escola La Mina	FP	2	3
	Institut Manuel Vázquez Montalbán	FP	1	3
	PTT Sant Adrià de Besòs	PFI	2	2
Centres concertats o privats				
Santa Coloma de Gramenet	Institut La Bastida	PFI	1	1
		EE	1	1
		FP	2	7
	Institut Les Vinyes	PFI	2	2
		FP	3	8
	Institut Puig Castellar	FP	2	5
	Institut Ramon Berenguer IV	FP	2	3
Institut Terra Roja	PFI	2	2	
Badalona	Badalonès	FP	2	4
	Cenafe Badalona	EE	1	2
	Cultural	FP	2	3
	Joan Maragall	PFI	2	2
		FP	5	13
	Llefià	PFI	1	1
		FP	2	4
	Perruqueria i Estètica Badalona	FP	1	2
Sant Domènec Savio - Salesians Badalona	PFI	3	3	
	FP	3	3	
Sant Adrià de Besòs	Túrbula	FP	2	5
Santa Coloma de Gramenet	Català Comercial	FP	3	3
Total públic			21	66
Total concertat o privat			10	36
Total dels centres d'FP			22	75

Font: elaboració pròpia a partir de les dades estadístiques del Departament d'Educació i Formació Professional.

Taula 5.2.0.3. Matriculacions per família professional, ensenyaments esportius i APD a la zona Besòs i a l'AMB. Curs 2022-2023 i evolució des del curs 2015-2016

Família professional, APD i ensenyaments esportius	Matriculacions ZB		Matriculacions AMB		% ZB / AMB	Evolució ZB 2015-2023
	Nre.	%	Nre.	%		
Activitats físiques i esportives	436	5,2%	3.774	3,5%	11,6%	-18,8%
Administració i gestió	725	8,7%	12.041	11,3%	6,0%	30,2%
Agrària	50	0,6%	664	0,6%	7,5%	117,4%
Arts gràfiques	0	0,0%	630	0,6%	0,0%	-
Comerç i màrqueting	329	4,0%	8.808	8,2%	3,7%	161,1%
Edificació i obra civil	53	0,6%	522	0,5%	10,2%	-13,1%
Electricitat i electrònica	281	3,4%	3.442	3,2%	8,2%	-1,1%
Emergències i protecció civil	0	0,0%	3	0,0%	0,0%	-
Energia i aigua	14	0,2%	314	0,3%	4,5%	75,0%
Fabricació mecànica	181	2,2%	1.489	1,4%	12,2%	8,4%
Fusta, moble i suro	0	0,0%	260	0,2%	0,0%	-
Hoteleria i turisme	38	0,5%	3.105	2,9%	1,2%	2,7%
Imatge i so	0	0,0%	4.086	3,8%	0,0%	-
Imatge personal	373	4,5%	2.991	2,8%	12,5%	16,9%
Indústries alimentàries	0	0,0%	417	0,4%	0,0%	-
Informàtica i comunicacions	1.412	17,0%	17.526	16,4%	8,1%	38,7%
Installació i manteniment	0	0,0%	1.300	1,2%	0,0%	-
Manteniment i serveis a la producció	0	0,0%	622	0,6%	0,0%	-
Química	151	1,8%	1.529	1,4%	9,9%	25,8%
Sanitat	2.533	30,4%	21.016	19,7%	12,1%	54,5%
Seguretat i medi ambient	0	0,0%	252	0%	0,0%	-
Serveis socioculturals i a la comunitat	920	11,0%	12.348	11,5%	7,5%	50,1%
Tèxtil, confecció i pell	0	0,0%	409	0,4%	0,0%	-
Transport i manteniment de vehicles	383	4,6%	4.096	3,8%	9,4%	-7,0%
Arts plàstiques i disseny (APD)	346	4,2%	3.182	3,0%	10,9%	7,8%
Ensenyaments esportius	103	1,2%	2.121	2,0%	4,9%	71,7%
Total PFI, FP, APD i ensenyaments esportius	8.328	100,0%	106.947	100,0%	7,8%	31,5%

Font: elaboració pròpia a partir de les dades estadístiques del Departament d'Educació i Formació Professional.

D'altra banda, les famílies professionals en què augmenten les matriculacions des del curs 2015-2016 per sobre del 50% a la zona Besòs són serveis socioculturals i a la comunitat, Sanitat i, sobretot, Agrària i Comerç i màrqueting (les dues darreres superen la duplicació de places). A la banda contrària figuren les famílies en què disminueixen les matriculacions entre aquests dos cursos: Activitats físiques i esportives, Edificació i obra civil, i Transport i manteniment de vehicles.

5.2.1. Règim general

La informació inclosa a la taula 5.2.1 especifica el nombre de matrícules corresponent a cadascun dels cicles formatius presents a la zona Besòs, en el curs 2022-2023, de formació professional de règim general: PFI i cicles d'FP. Els cicles que concentren més alumnes són el grau mitjà de Cures Auxiliars d'Infermeria (941 alumnes, un 11,9% del total de l'FP en règim general), el grau mitjà de Sistemes Microinformàtics i Xarxes (770 alumnes, un 9,8% del total), el grau

superior d'Higiene Bucodental (464 alumnes, un 5,9% del total) i el grau mitjà d'Atenció a Persones en Situació de Dependència (377 alumnes, un 4,8% del total).

De totes maneres, cal remarcar que la zona Besòs esdevé, en certa manera, un pol de concentració de la matriculació a determinats cicles sobre el total de l'AMB. El que més destaca, amb diferència, és el cicle formatiu de grau superior de Pròtesis Dentals, ja que el 54,4% de la matriculació es troba en aquest territori (241 alumnes dels 443 del total de l'AMB). Alhora, un altre cicle de grau superior molt similar, el d'Higiene Bucodental, també aglutina el 26% sobre el total de la matriculació al cicle a l'AMB (464 de 1.788). I també cal destacar dos cicles més amb una proporció remarcable en l'àmbit de l'AMB, però que presenten una matriculació inferior a 50 alumnes: el cicle formatiu de grau mitjà de Planta Química (Productes Farmacèutics i Cosmètics) (amb un 28,7%) i el grau superior de Promoció de la Igualtat de Gènere (amb un 34,1%).

Taula 5.2.1. Matriculació per cicle formatiu i família professional en cicles formatius d'FP de règim general als municipis de la zona Besòs. Curs 2022-2023

Ensenyaments	Matrícules	%
Activitats físiques i esportives	436	5,5%
CFPM - Conducció d'Activitats Fisicoesportives en el Medi Natural	3	0,0%
CFPM - Cuina en el Medi Natural i de Temps de Lleure	209	2,7%
CFPS - Condicionament Físic	68	0,9%
CFPS - Ensenyament i Animació Socioesportiva	139	1,8%
Administració i gestió	725	9,2%
PFI - Auxiliar d'Activitats d'Oficina i de Serveis Administratius Generals	42	0,5%
CFPM - Gestió Administrativa	315	4,0%
CFPS - Administració i Finances	296	3,8%
CFPS - Administració i Finances (Gestor d'Assegurances)	44	0,6%
CFPS - Assistència a la Direcció	28	0,4%
Agrària	50	0,6%
PFI - Auxiliar de Vivers i Jardins	28	0,4%
CFPM - Jardineria i Floristeria	22	0,3%
Comerç i màrqueting	329	4,2%
PFI - Auxiliar de Comerç i Atenció al Públic	26	0,3%
PFI - Auxiliar de Vendes, Oficina i Atenció al Públic	53	0,7%
CFPM - Activitats Comercials	119	1,5%
CFPS - Comerç Internacional	61	0,8%
CFPS - Màrqueting i Publicitat	17	0,2%
CFPS - Transport i Logística	53	0,7%
Edificació i obra civil	53	0,7%
PFI - Auxiliar de Construcció	14	0,2%
PFI - Auxiliar de Pintura	39	0,5%
Electricitat i electrònica	281	3,6%
PFI - Auxiliar de Muntatges d'Instal·lacions Elèctriques, d'Aigua i Gas	15	0,2%
PFI - Auxiliar de Muntatges d'Instal·lacions Electrotècniques en Edificis	18	0,2%
CFPM - Instal·lacions de Telecomunicacions	45	0,6%
CFPM - Instal·lacions Elèctriques i Automàtiques	113	1,4%
CFPS - Automatització i Robòtica Industrial	45	0,6%
CFPS - Sistemes de Telecomunicacions i Informàtics	19	0,2%
CFPS - Sistemes Electrotècnics i Automatitzats	26	0,3%

Ensenyaments	Matrícules	%
Energia i aigua	14	0,2%
CFPS - Energies Renovables	14	0,2%
Fabricació mecànica	181	2,3%
PFI - Auxiliari de Fabricació Mecànica i d'Ajust i Soldadura	17	0,2%
CFPM - Mecanització	96	1,2%
CFPS - Disseny en Fabricació Mecànica	19	0,2%
CFPS - Programació de Producció en Fabricació Mecànica	49	0,6%
Hoteleria i turisme	38	0,5%
PFI - Auxiliari d'Hoteleria: Cuina i Serveis de Restauració	38	0,5%
Imatge personal	373	4,7%
PFI - Auxiliari d'Imatge Personal: Perruqueria i Estètica	72	0,9%
CFPM - Estètica i Bellesa	136	1,7%
CFPM - Perruqueria i Cosmètica Capillar	110	1,4%
CFPS - Estètica Integral i Benestar	55	0,7%
Informàtica i comunicacions	1.412	17,9%
PFI - Auxiliari de Muntatge i Manteniment d'Equips Informàtics	34	0,4%
CFPM - Sistemes Microinformàtics i Xarxes	770	9,8%
CFPS - Administració de Sistemes Informàtics en Xarxa	237	3,0%
CFPS - Administració de Sistemes Informàtics en Xarxa (Ciberseguretat)	62	0,8%
CFPS - Desenvolupament d'Aplicacions Multiplataforma	133	1,7%
CFPS - Desenvolupament d'Aplicacions Web	140	1,8%
CFPS - Desenvolupament d'Aplicacions Web (Bioinformàtica)	36	0,5%
Química	151	1,9%
CFPM - Planta Química (Productes Farmacèutics i Cosmètics)	43	0,5%
CFPS - Fabricació de Productes Farmacèutics, Biotecnològics i Afins	54	0,7%
CFPS - Laboratori d'Anàlisi i Control de Qualitat	54	0,7%
Sanitat	2.533	32,1%
CFPM - Cures Auxiliars d'Infermeria	941	11,9%
CFPM - Emergències Sanitàries	210	2,7%
CFPM - Farmàcia i Parafarmàcia	261	3,3%
CFPS - Dietètica	131	1,7%
CFPS - Documentació i Administració Sanitària	158	2,0%
CFPS - Higiene Bucodental	464	5,9%
CFPS - Laboratori Clínic i Biomèdic	127	1,6%
CFPS - Pròtesis Dentals	241	3,1%
Serveis socioculturals i a la comunitat	920	11,7%
CFPM - Atenció a Persones en Situació de Dependència	377	4,8%
CFPS - Educació Infantil	208	2,6%
CFPS - Integració Social	289	3,7%
CFPS - Promoció de la Igualtat de Gènere	46	0,6%
Transport i manteniment de vehicles	383	4,9%
PFI - Auxiliari de Reparació i Manteniment de Vehicles Lleugers	26	0,3%
CFPM - Carrosseria	83	1,1%
CFPM - Electromecànica de Vehicles	209	2,7%
CFPS - Automoció	65	0,8%
Total formació reglada de règim general	7.879	

Font: elaboració pròpia a partir de les dades estadístiques del Departament d'Educació i Formació Professional.

5.2.2. Règim especial

Amb una xifra molt menor (449 alumnes), la majoria de les matriculacions a la formació professional de règim especial a la zona Besòs l'acaparen les arts plàstiques i disseny, amb 346 matriculats (un 77,1% dins d'aquest règim), cursats completament a l'Escola d'Art Pau Gargallo, de Badalona. Les 103 matriculacions en ensenyaments esportius es reparteixen entre els centres Cenafe Badalona (cursos associats al futbol) i l'Institut La Bastida, de Santa Coloma de Gramenet (curs de tècnic en salvament i socorrisme) (vegeu la taula 5.2.2).

Taula 5.2.2. Matriculació per cicle formatiu i família professional en cicles formatius d'FP de règim especial als municipis de la zona Besòs. Curs 2022-2023

Ensenyaments	Matrícules	%
Arts plàstiques i disseny	346	77,1%
CFAM - Assistència al Producte Gràfic Imprès	53	11,8%
CFAS - Animació	36	8,0%
CFAS - Còmic	33	7,3%
CFAS - Gràfica Impresa i Projecte	54	12,0%
CFAS - Gràfica Interactiva (Disseny Web i Aplicacions)	35	7,8%
CFAS - Il·lustració	61	13,6%
CFAS - Modelisme i Matriceria Ceràmica	20	4,5%
CFAS - Projectes i Direcció d'Obres de Decoració	37	8,2%
CFAS - Tècniques Escultòriques	17	3,8%
Ensenyaments esportius	103	22,9%
Tècnic d'esport en futbol	65	14,5%
Tècnic esportiu en salvament i socorrisme	13	2,9%
Tècnic superior d'esport en futbol	25	5,6%
Total formació reglada de règim especial	449	

Font: elaboració pròpia a partir de les dades estadístiques del Departament d'Educació i Formació Professional.

5.2.3. Ocupacional i contínua

Per últim, les taules 5.2.3.1 i 5.2.3.2, amb dades actualitzades a la segona meitat de l'any 2024, fan referència, respectivament, a la formació contínua i ocupacional de la zona Besòs. Per a tots dos casos, es disposa de les dades relatives al nombre de cursos que hi ha al territori, així com la classificació segons la família professional a la qual pertanyen. No obstant això, no hi figuren dades per elaborar un perfil de l'alumnat, a diferència del que fa el subapartat 5.3 en relació amb l'FP reglada.

En tot cas, la taula 5.2.3.1 assenyalava que, segons les dades del Consorci de Formació Contínua de Catalunya, al conjunt dels quatre municipis hi ha, sumant les accions programades a les previstes, 263 accions associades a la formació contínua. Els àmbits més representats són els de seguretat i prevenció, edificació i obra civil, i el conjunt de formacions associades a les competències transversals (digitalització, comunicació, idiomes o competències personals, anomenades *soft skills* en anglès).

Pel que fa a la formació ocupacional (vegeu la taula 5.2.3.2), hi ha un total de 30 cursos programats pel Servei Públic d'Ocupació de Catalunya (SOC), 23 dels quals permeten obtenir un certificat de professionalitat. En tot cas, aquí l'àmbit més representat és el dels serveis socioculturals i a la comunitat, amb sis cursos.

Taula 5.2.3.1. Accions formatives programades i previstes pel Consorci de Formació Contínua de Catalunya, vigents l'octubre del 2024

Família i àmbit professional	Accions programades (oct.-des. 2024)	Accions previstes	Total d'accions
Administració i gestió	5	15	20
Administració i auditoria	3	7	10
Gestió de la informació i comunicació	2	8	10
Agrària		1	1
Agricultura		1	1
Arts gràfiques		1	1
Disseny gràfic i multimèdia		1	1
Comerç i màrqueting	4	6	10
Logística comercial i gestió del transport	1	5	6
Màrqueting i relacions públiques	3	1	4
Competències transversals	8	35	43
Competències bàsiques per a l'ocupació	1	1	2
Digitals / Ofimàtica / TIC	3	2	5
Habilitats de gestió / Organitzatives / Metodològiques		5	5
Habilitats personals i socials	4	9	13
Idiomes / Lingüístiques		4	4
Orientació		1	1
Prevenició de riscos laborals i salut laboral		5	5
Promoció de la igualtat		3	3
Recursos humans / Relacions laborals		5	5
Edificació i obra civil	13	42	55
Col·locació i muntatge		3	3
Formigó	7	5	12
Maquinària		1	1
Maquinària de construcció	6	11	17
Obra de paleta i acabats		4	4
Projecte i seguiment d'obra		18	18
Electricitat i electrònica	1		1
Equips electrònics	1		1
Energia i aigua		5	5
Eficiència energètica		5	5
Formació complementària	1	8	9
Collectius desfavorits		1	1
Digitals / Ofimàtica / TIC		5	5
Orientació		1	1
Prevenició de riscos laborals i salut laboral	1	1	2
Hoteleria i turisme	1		1
Turisme	1		1
Informàtica i comunicacions	1		1
Sistemes i telemàtica	1		1
Seguretat i medi ambient	2	99	101
Gestió ambiental		1	1
Seguretat i prevenició	2	98	100
Serveis socioculturals i a la comunitat	4	11	15
Formació i educació	3	11	14
Serveis al consumidor	1		1
Total general	40	223	263

Font: elaboració pròpia a partir de les dades de Conforcat.

Taula 5.2.3.2. Accions formatives programades pel Servei Públic d'Ocupació de Catalunya a la zona Besòs. Curs 2024-2025

Família professional i nom de l'especialitat	Nivell	Certificat de professionalitat	Nre. de cursos
Activitats físiques i esportives			3
Operacions auxiliars en l'organització d'activitats i funcionament d'instal·lacions esportives	1	Sí	
Socorrisme en espais aquàtics naturals	2	Sí	
Animació físicoesportiva i recreativa	3	Sí	
Agrària			4
La xerojardineria: la jardineria per a climes secs	0	No	
Activitats de floristeria	2	Sí	
Instal·lació i manteniment de jardins i zones verdes	2	Sí	
Aprofitaments forestals	2	Sí	
Comerç i màrqueting			1
Activitats auxiliars de magatzem	1	Sí	
Electricitat i electrònica			2
Muntatge i manteniment d'instal·lacions elèctriques de baixa tensió	2	Sí	
Muntatge i manteniment d'infraestructures de telecomunicacions en edificis	2	Sí	
Energia i aigua			2
Muntatge i manteniment d'instal·lacions solars tèrmiques	2	Sí	
Muntatge, posada en servei, manteniment, inspecció i revisió d'instal·lacions receptores i aparells de gas	2	Sí	
Edificació i obra civil			1
Operacions auxiliars de paleta d'obra de fàbrica i de cobertes	1	Sí	
Formació complementària			2
Aproximació a l'entorn laboral en un sector professional	1	No	
Comunicació en llengües estrangeres (Anglès) N2	2	No	
Hoteleria i turisme			1
Sommelieria	3	Sí	
Informàtica i comunicacions			2
Competències digitals bàsiques	1	No	
Competències digitals avançades	2	No	
Imatge i so			1
Operacions de fontaneria i calefacció-climatització domèstica	1	Sí	
Instal·lació i manteniment			2
Muntatge i manteniment d'instal·lacions de climatització i ventilació-extracció	2	Sí	
Curs complementari sobre manipulació d'equips amb sistemes frigorífics de qualsevol càrrega de refrigerants fluorats	2	No	
Imatge personal			1
Serveis auxiliars de perruqueria	1	Sí	
Seguretat i medi ambient			2
Serveis per al control de plagues	2	Sí	
Gestió de serveis per al control d'organismes nocius	3	Sí	
Serveis socioculturals i a la comunitat			6
Activitats auxiliars de neteja d'immobles i superfícies	1	No	
Treball domèstic	1	Sí	
Gestió de trucades de teleassistència	2	Sí	
Atenció sociosanitària a persones al domicili	2	Sí	
Atenció sociosanitària a persones dependents en institucions socials	2	Sí	
Inserció laboral de persones amb discapacitat	3	Sí	
Total de cursos			30

Font: elaboració pròpia a partir de les dades del SOC.

A més, cal esmentar que, a banda dels cursos de FO que apareixen a la taula anterior, entre el gener i el setembre de l'any 2024, a la zona Besòs també s'han cursat formacions de les famílies d'Administració i gestió, Competències transversals i Fusta, moble i suro.

D'altra banda, al marge dels cursos esmentats en les dues taules anteriors, cal fer un apunt en relació amb la formació professional per a l'ocupació (FPO) dual, impulsada pel SOC i desplegada a través dels serveis locals d'ocupació (SLO), centres formatius acreditats, sindicats, patronals i altres entitats acreditades en matèria d'ocupació i inserció sociolaboral. Es tracta d'un programa a través del qual les persones amb una baixa qualificació poden millorar la seva acreditació competencial mitjançant un contracte de formació en alternança a una empresa. Els destinataris d'aquest programa són els joves de 16 a 29 anys, les persones de més de 52 anys, les de més de 45 anys en situació d'atur de llarga durada, les persones en situació d'arrelament per formació i altres col·lectius vulnerables (SOC, s/d).

5.3. El perfil de l'alumnat d'FP reglada

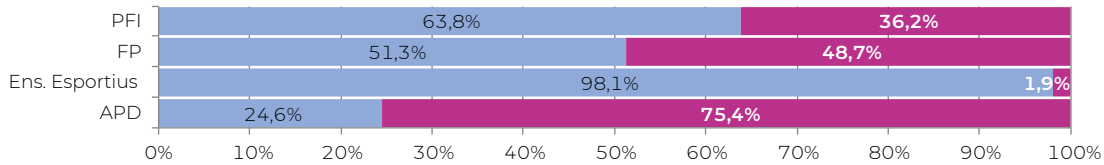
Aquest subapartat permet fer una radiografia de l'alumnat d'FP reglada de tots dos règims (general i especial) segons el sexe, la titularitat del centre, l'edat i la nacionalitat. A més, es fa un comentari en relació amb la proporció de l'alumnat que cursa FP dual sobre el total als centres dels quatre municipis. Les dades analitzades fan referència al curs 2022-2023.

En primer lloc, pel que fa al sexe, un 51,4% del total dels alumnes dels estudis d'FP reglada a la zona Besòs són homes, i el 48,6% restant són dones. Aquests són percentatges similars als de l'AMB, en què el grau de masculinització és del 52,1% del total. En tot cas, i tornant a la zona Besòs, el pes específic dels cicles d'FP, que també manté un repartiment similar, influeix en gran manera sobre la divisió global. Les diferències es troben en els altres tipus de formacions professionalitzadores. Tal com assenyala el gràfic 5.3.1, les APD són les úniques formacions que estan globalment més feminitzades (75,4%); els PFI i, sobretot, els ensenyaments esportius són les formacions més masculinitzades (63,8% i 98,1%, respectivament).

Tanmateix, un cop es desglossen les diferents famílies professionals de l'FP de règim general (vegeu el gràfic 5.3.2), es pot observar que hi ha patrons clars de gènere en gairebé totes, amb excepcions més paritàries, com ara Química, Hoteleria i turisme, i Administració i gestió. No obstant això, les més masculinitzades són Transport i manteniment de vehicles (96,7%), Informàtica i comunicacions (93,5%), Electricitat i electrònica (98,2%) i els PFI d'Edificació i obra civil (92,5%). A la banda contrària, les famílies més feminitzades són Imatge personal (89%), Serveis socioculturals i a la comunitat (82,6%) i Sanitat (76,3%). Un cop més, les dades continuen atribuint rols més industrials i associats a oficis als alumnes homes, i formacions més associades a les cures o la imatge personal a les alumnes dones. Aquesta divisió afecta de forma similar l'alumnat de formació professional de règim general del conjunt de l'AMB.

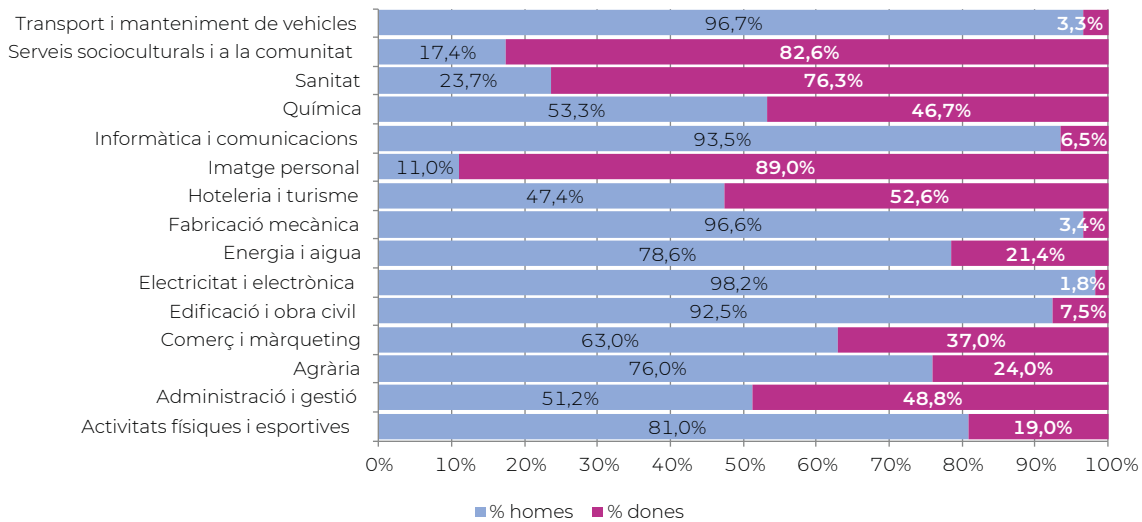

Gràfic 5.3.1. Perfil de l'alumnat matriculat als estudis professionalitzadors de la zona Besòs, segons el sexe. Curs 2022-2023

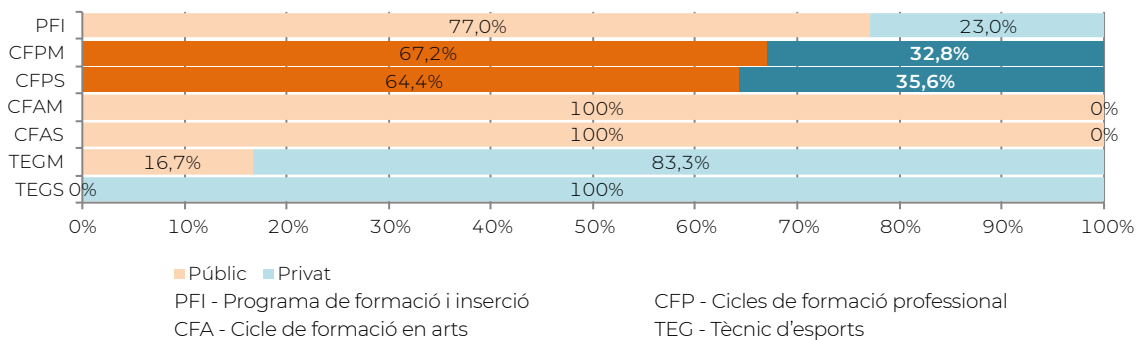
Font: elaboració pròpia a partir de les dades estadístiques del Departament d'Educació i Formació Professional.

Gràfic 5.3.2. Perfil de l'alumnat matriculat a les diferents famílies professionals dels estudis de PFI i FP de la zona Besòs, segons el sexe. Curs 2022-2023

Font: elaboració pròpia a partir de les dades estadístiques del Departament d'Educació i Formació Professional.

Gràfic 5.3.3. Matriculació d'alumnat als estudis professionalitzadors de la zona Besòs, segons la titularitat del centre. Curs 2022-2023

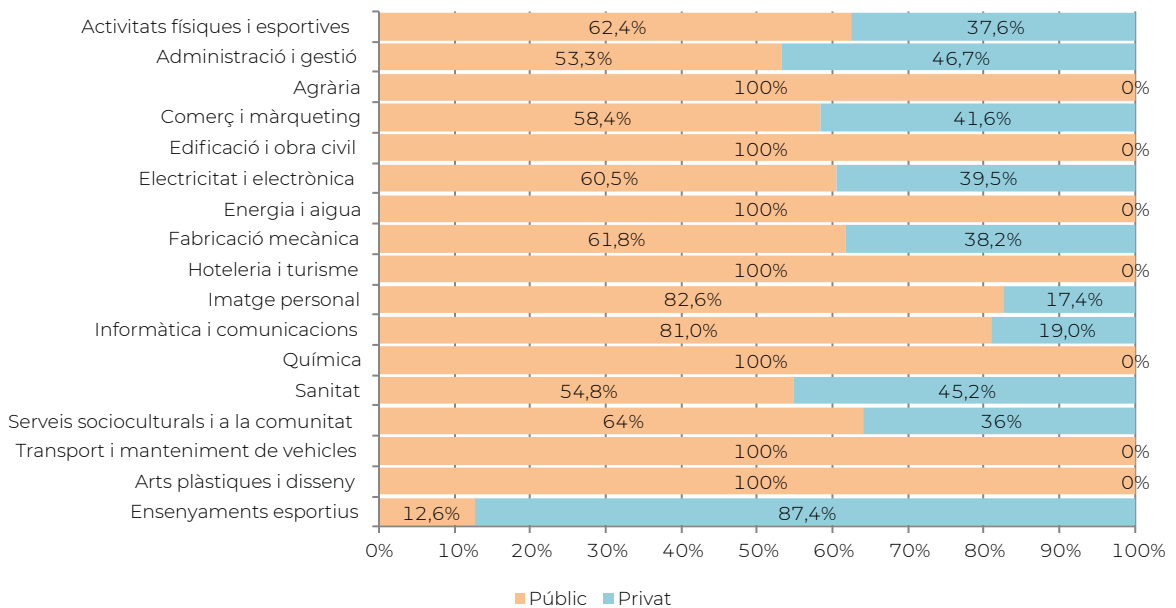

Font: elaboració pròpia a partir de les dades estadístiques del Departament d'Educació i Formació Professional.

Pel que fa a la titularitat dels centres on els alumnes cursen les seves formacions a la zona Besòs, un 67,6% estudia en centres públics, un percentatge força superior al de tota l'AMB, on representa un 54,3% del global. El gràfic 5.3.3 destaca les dades relatives als cicles formatius tant de grau mitjà com superior, ja que són els més nombrosos en alumnat. Per la seva banda, els PFI també tenen una majoria de matriculació en centres públics de la zona Besòs (77%), i el fet que totes les formacions en APD al territori siguin a l'EA Pau Gargallo fa que, lògicament, totes les places siguin públiques. Les titulacions en ensenyaments esportius sí que concentren una matriculació majoritàriament privada o concertada.

En el cas de l'AMB, la titularitat majoritària per a cada tipus de formació és similar, tot i que els centres públics tenen menys protagonisme. Així, un 53% de l'alumnat d'FP està matriculat a centres públics; un 92,7%, en el cas de les APD, i un 68,5%, en el cas dels PFI. En canvi, en els ensenyaments esportius aquest percentatge es redueix al 37%, i les arts escèniques són totalment privades a l'àrea metropolitana.

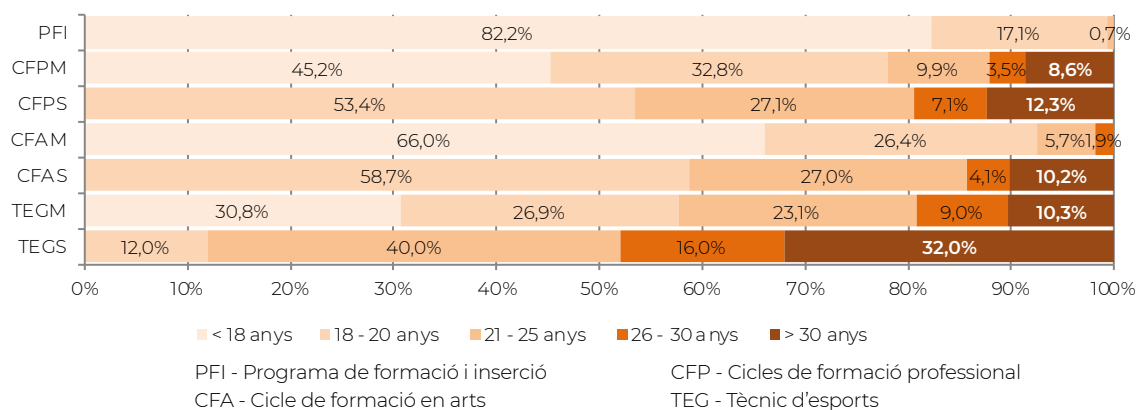
Gràfic 5.3.4. Matriculació d'alumnat a les diferents famílies professionals dels estudis de PFI i FP de la zona Besòs, segons la titularitat del centre. Curs 2022-2023

Font: elaboració pròpia a partir de les dades estadístiques del Departament d'Educació i Formació Professional.

Gràfic 5.3.5. Perfil de l'alumnat matriculat als estudis professionalitzadors de la zona Besòs, segons el grup d'edat. Curs 2022-2023

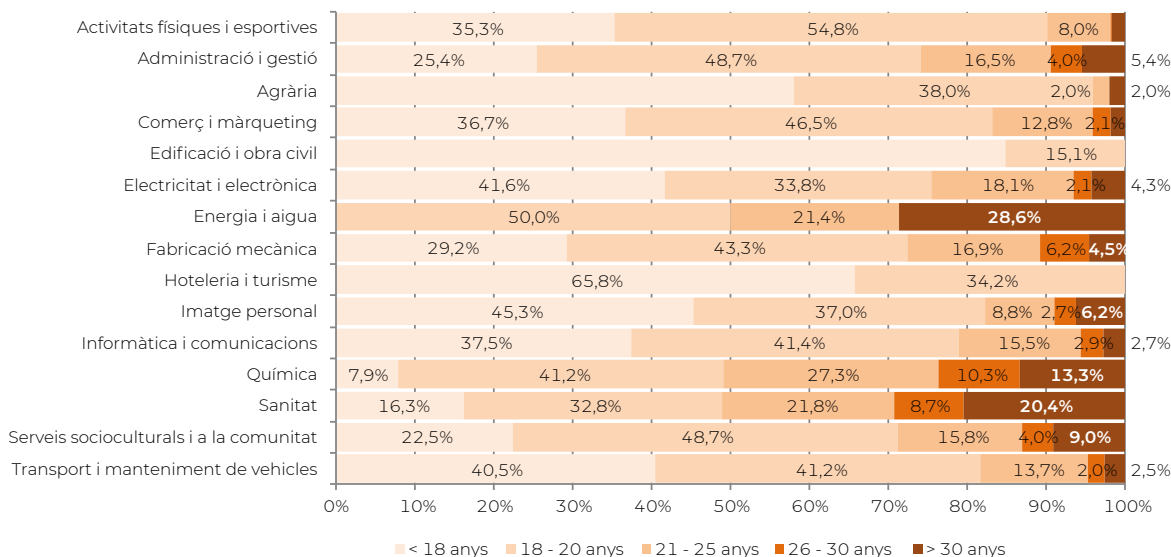

Font: elaboració pròpia a partir de les dades estadístiques del Departament d'Educació i Formació Professional.

El gràfic 5.3.5, sobre el perfil de l'alumnat de cada tipus de formació segons l'edat, mostra unes xifres que concorden amb l'ordre establert en cadascuna de les modalitats de la formació professional de tots dos règims: els PFI són les formacions amb més alumnes menors d'edat, als graus mitjans la majoria tenen 20 anys o menys i, finalment, els graus superiors són les formacions que amb més estudiants de més de 20 anys.

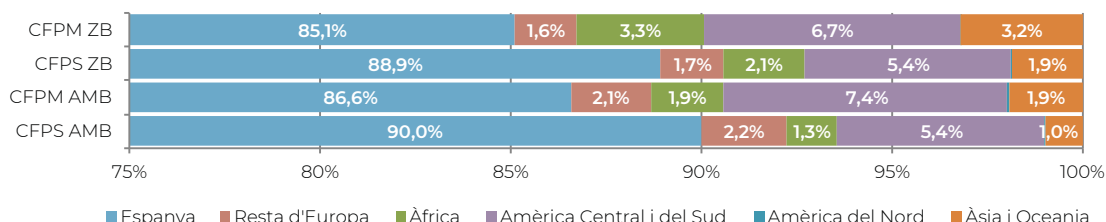
Per la seva banda, el gràfic 5.3.6 desgrana aquesta fragmentació segons la família professional. Aquí, per la seva versatilitat en termes d'edat, destaquen les famílies de la Sanitat i la Química, amb més d'un 50% d'alumnat de més de 20 anys. Destaca també Energia i aigua, que té una matriculació més envellida, però és una família professional poc representativa quantitativament. A la banda contrària, a la zona Besòs, les famílies d'Edificació i obra civil i Hoteleria i turisme són les dues úniques que només tenen alumnat de 20 anys o menys, tot i que això és perquè al territori només tenen PFI.

Gràfic 5.3.6. Perfil de l'alumnat matriculat a les diferents famílies professionals dels estudis de PFI i FP de la zona Besòs, segons el grup d'edat. Curs 2022-2023

Font: elaboració pròpia a partir de les dades estadístiques del Departament d'Educació i Formació Professional

Gràfic 5.3.7. Perfil de l'alumnat dels cicles d'FP de la zona Besòs i l'AMB segons el gran grup de nacionalitat. Curs 2022-2023

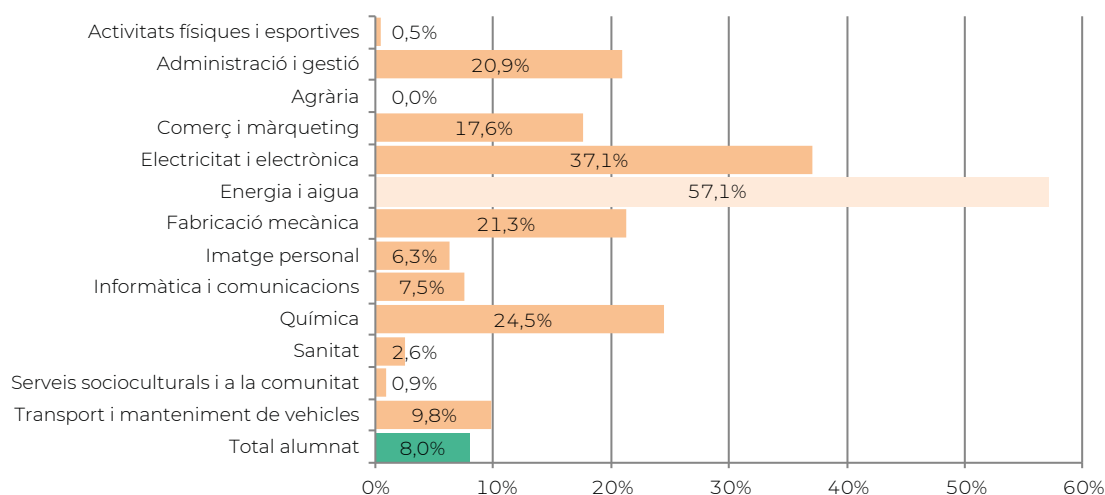
Font: elaboració pròpia a partir de les dades estadístiques del Departament d'Educació i Formació Professional.

En relació amb la nacionalitat de l'alumnat matriculat als estudis d'FP, a la zona Besòs un 13,2% és de nacionalitat estrangera el curs 2022-2023, una proporció lleugerament superior a la corresponent a l'AMB, d'un 11,4%. El gràfic 5.3.7 permet observar el detall de la procedència de l'alumnat, diferenciant per grau mitjà i superior, a més del contrast entre la zona Besòs i l'AMB. En resum, el grup de nacionalitat més nombrós, entre els que s'han considerat, és el procedent d'Amèrica Central i del Sud, amb un pes del 6,1% a la zona Besòs, pràcticament idèntic al 6,2% corresponent a l'AMB. La diferència rau en el percentatge d'alumnat procedent de la resta de nacionalitats estrangeres, que a la zona Besòs representa el 7%, i a l'AMB és del 5,1%. A totes dues escales territorials, però, l'alumnat estranger té més presència als cicles de grau mitjà (un 14,9% a la zona Besòs i un 13,4% a l'AMB) que als de grau superior (11,1% i 10%, respectivament).

El darrer aspecte en l'anàlisi del perfil de l'alumnat és el de la proporció de matriculats d'FP dual sobre el total en cadascuna de les famílies professionals de l'FP, tal com mostra el gràfic 5.3.8. Els resultats globals assenyalen que l'alumnat d'FP dual només representa el 8% del total dels matriculats als centres de la zona Besòs, tot i que és un percentatge superior al 6,8% del total de l'AMB. En tot cas, aquests baixos percentatges es deuen al poc protagonisme que, en el curs 2022-2023, ha tingut l'FP dual en famílies professionals d'elevada matriculació, com són Sanitat, Informàtica i comunicacions i Serveis socioculturals a la comunitat. Totes les famílies han tingut proporcions menors que les corresponents a la mitjana global, tant a la zona Besòs com a l'AMB. En canvi, altres famílies amb menys pes específic sobre el total de l'FP al territori són les que presenten les ràtios més elevades d'alumnat d'FP dual sobre el total, com són Energia i aigua (que al gràfic queda poc destacada cromàticament, per la baixa matriculació), Electricitat i electrònica, Química o Fabricació mecànica.

Gràfic 5.3.8. Percentatge d'alumnat d'FP dual als cicles formatius de la zona Besòs, segons la família professional. Curs 2022-2023

Font: elaboració pròpia a partir de les dades estadístiques del Departament d'Educació i Formació Professional.

En tot cas, l'índex de participació en l'FP dual és un repte important que afecta els centres de formació professional reglada, no només els de la zona Besòs. L'aplicació recent de la Llei orgànica 3/2022, del 31 de març, d'ordenació i integració de la formació professional, atorga un pes molt més rellevant dins del currículum a les hores dedicades a les pràctiques d'empresa, de manera que atorga un caràcter dual a la totalitat de la formació professional. Aquesta llei s'aplica a partir del curs 2024-2025 per als alumnes de primer curs. I, més concretament, l'afectació que la nova llei d'FP té sobre les pràctiques es manifesta a partir de la divisió que fa segons les hores dedicades a les estades en empreses (Departament d'Educació, 2023):

- **FP general:** estableix un mínim del 25% de la durada del cicle per a l'estada en empresa, sense relació contractual.
- **FP intensiva:** estableix un mínim del 35% de la durada del cicle per a l'estada en empresa, amb relació contractual.

Per tant, l'aplicació d'aquesta nova llei implica que es destinin més recursos a la prospecció d'empreses i al manteniment de les relacions entre els centres i el teixit productiu. A més, cal afegir-hi de manera paral·lela les tasques de gestió per a la cotització de la Seguretat Social en les pràctiques d'empresa, tal com recull el Reial decret 2/2023, del 16 de març.

5.4. Mobilitat associada als estudis d'FP reglada a la zona Besòs

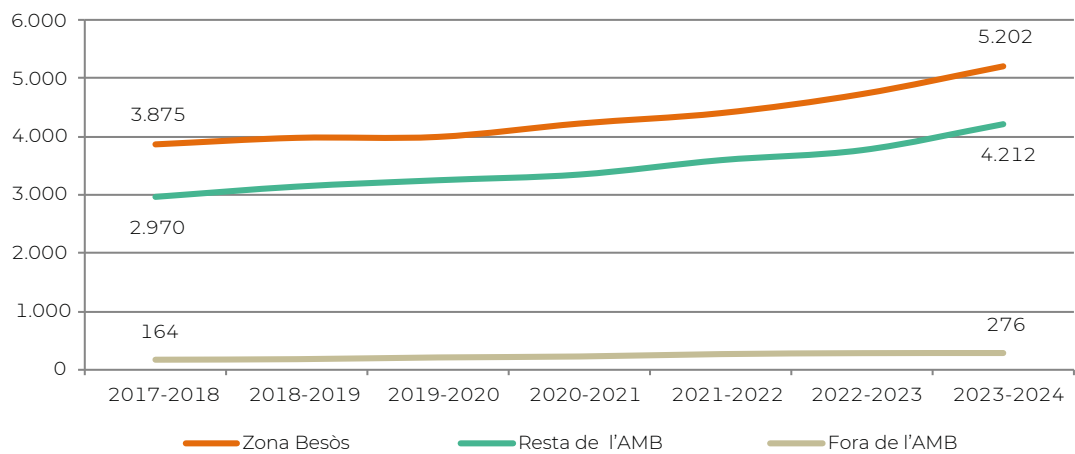
Els municipis de la zona Besòs conformen un territori que, prenent com a referència les dades del curs 2023-2024 (darreres disponibles en relació amb la mobilitat de l'alumnat), té un 27% més d'alumnat resident (9.690 persones) que de places d'FP reglada als seus centres (7.602).

En primer lloc, el gràfic 5.4.1 mesura l'evolució del nombre d'alumnes d'FP, tant de règim general com especial, residents a la zona Besòs entre els cursos 2017-2018 i 2023-2024. Durant els darrers cinc cursos –és a dir, des del 2018-2019–, el total de l'alumnat d'aquestes característiques ha augmentat un 32,7%. De totes maneres, les proporcions segons la localització del centre on

cursen la formació s'ha mantingut semblant durant tot aquest període. En el curs 2023-2024, mentre que el 53,7% viu a la zona Besòs i es matricula a centres d'aquest territori, un 43,5% accedeix a centres de la resta de l'AMB, i un 2,8%, a municipis de fora de l'àrea metropolitana. Només tres municipis ja atreuen el 87,7% de l'alumnat resident a la zona Besòs, i són, per ordre: Barcelona (3.869), Badalona (2.919) i Santa Coloma de Gramenet (1.713).

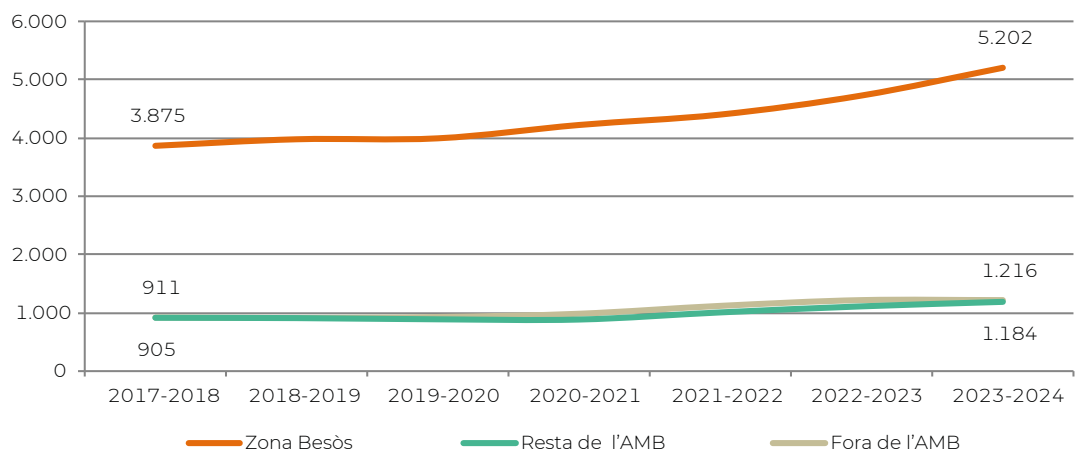
Gràfic 5.4.1. Destinació dels alumnes d'FP residents a la zona Besòs, segons el territori del centre on cursen els estudis. Cursos 2017-2018 a 2023-2024

Font: elaboració pròpia a partir de les dades estadístiques del Departament d'Educació i Formació Professional.

Gràfic 5.4.2. Procedència dels alumnes que cursen FP a centres de la zona Besòs, segons el territori de residència. Cursos 2017-2018 a 2023-2024

Font: elaboració pròpia a partir de les dades estadístiques del Departament d'Educació i Formació Professional.

D'altra banda, el gràfic 5.4.2 fa el mateix exercici que l'anterior, però se centra en la procedència de l'alumnat que cursa els seus estudis d'FP, de tots dos règims, a la zona Besòs. L'augment del total de matriculacions en els darrers cinc cursos ha estat d'un 31,3%. Tanmateix, l'alumnat resident a la zona Besòs hi té un paper molt més protagonista, ja que en el curs 2023-2024 representa un 68,4% del total. Per la seva banda, les proporcions d'alumnat que procedeix tant de la resta de l'AMB com de fora són similars: un 15,6% i un 16%, respectivament. Els municipis de residència de l'alumnat més representatius entre els que cursen FP a la zona Besòs i que concentren un 75,5% del total són: Badalona (amb 3.061 alumnes), Santa Coloma de Gramenet (1.511), Barcelona (538), Montcada i Reixac (322) i Sant Adrià de Besòs (308).

En principi, és lògic que l'alumnat resident fora de la zona Besòs que cursa els estudis d'FP en aquest territori es trobi més dispers territorialment que el que forma part del fenomen contrari, és a dir, que resideix a la zona Besòs i cursa la seva FP fora del territori; aquest segon està molt més present a la resta de l'AMB. En primer lloc, la zona Besòs es troba al límit oriental de l'AMB, per la qual cosa és lògic que atregui alumnat de fora de l'àrea metropolitana, majoritàriament de la segona corona de la metròpolis. I, en conjunció, l'AMB és un pol evident d'atracció d'alumnat d'FP per la presència de la ciutat de Barcelona. No obstant això, aquests indicadors reflecteixen que al territori hi ha més alumnes que places (2.088 més), per la qual cosa existeix un gran potencial per fomentar el creixement de l'FP reglada al conjunt de la zona Besòs.

5.5. Conclusions del capítol

En definitiva, doncs, es constata que creix la matriculació als estudis d'FP reglada a la zona Besòs, alhora que hi ha una presència d'alumnat resident al territori més nombrosa que les places disponibles als centres dels quatre municipis. De totes maneres, primer cal fer una ullada a la taula 5.5, que, més enllà de l'anterior consideració sobre el nombre de places disponibles, permet visualitzar la presència de les diferents famílies professionals en matèria de PFI, cicles d'FP, formació ocupacional i formació contínua al territori.

En la taula s'observa que a la zona Besòs no hi ha cap formació en les famílies d'Indústries alimentàries, Manteniment i serveis a la producció i Tèxtil, confecció i pell. Cal esmentar aquí la família de Fusta, moble i suro, que, malgrat no disposar de cap formació vigent l'octubre del 2024, sí que n'ha disposat en mesos anteriors del mateix any. A la banda contrària, la plena representació pel que fa a la continuïtat formativa es dona en les famílies Agrària, Electricitat i electrònica i Informàtica i comunicacions.

De totes maneres, cal destacar també les famílies professionals que sí que tenen algun tipus de presència formativa al territori, però que no disposen de cicles d'FP. En particular, les que sí que tenen PFI, que són Edificació i obra civil i Hoteleria i turisme; es tracta de famílies associades a sectors econòmics amb una importància rellevant pel que fa a l'ocupació i la contractació (tal com mostra l'apartat 4).

Taula 5.5. Resum de l'oferta formativa professional a la zona Besòs. Curs 2022-2023 (FP) i 2n semestre del 2024 (FC/FO)

Famílies professionals	PFI	Cicles	FO	FC
Activitats físiques i esportives				
Administració i gestió			*	
Agrària				
Arts gràfiques				
Comerç i màrqueting				
Competències transversals			*	
Edificació i obra civil				
Electricitat i electrònica				
Emergències i protecció civil				
Energia i aigua				
Formació complementària				
Fabricació mecànica				
Fusta, moble i suro			*	
Hoteleria i turisme				
Imatge i so				
Imatge personal				
Indústries alimentàries				
Informàtica i comunicacions				
Installació i manteniment				
Manteniment i serveis a la producció				
Química				
Sanitat				
Seguretat i medi ambient				
Serveis socioculturals i a la comunitat				
Tèxtil, confecció i pell				
Transport i manteniment de vehicles				
Arts plàstiques i disseny				
Ensenyaments esportius				

* Famílies professionals que no tenen formacions vigents l'octubre del 2024, però sí que l'han tingut en mesos anteriors de l'any.

Font: elaboració pròpia a partir de les dades del Departament d'Educació i Formació Professional, el SOC i Conforcat.

Com a conclusió, els punts que resumeixen l'estat de l'FP a la zona Besòs són els següents:

- Entre els cursos 2015-2016 i 2022-2023, la matriculació en estudis d'FP reglada creix molt més que la relativa al batxillerat: un 31,5% i un 8,2%, respectivament. Aquest augment es dona als quatre municipis, amb ritmes situats entre el 19,7% de Santa Coloma de Gramenet i el 42,9% de Montcada i Reixac.
- En el curs 2022-2023, un total de 8.328 alumnes han cursat estudis professionalitzadors a la zona Besòs, un 7,8% del total dels que en cursen a l'AMB.
- Les famílies professionals amb més matriculació a cicles d'FP reglada a la zona Besòs són Sanitat (30,4% del total), Informàtica i comunicacions (17%) i Serveis socioculturals i a la comunitat (11%).
- En total, als municipis de la zona Besòs hi ha 30 centres d'estudis professionalitzadors, dels quals 28 imparteixen formació professional de règim general (PFI i/o FP). Dels dos restants, un imparteix només ensenyaments esportius, i l'altre imparteix únicament APD.
- Les famílies professionals amb un augment de matriculacions superior al 50% des del curs 2015-2016 a la zona Besòs són Serveis socioculturals i a la comunitat, Sanitat i, sobretot, Agrària i Comerç i màrqueting.
- Els cicles d'FP reglada que concentren més alumnes són el grau mitjà de Cures Auxiliars d'Infermeria (941 alumnes, un 11,9% del total de l'FP en règim general), el grau mitjà de Sistemes Microinformàtics i Xarxes (770 alumnes, un 9,8% del total), el grau superior d'Higiene Bucodental (464 alumnes, un 5,9% del total) i el grau mitjà d'Atenció a Persones en Situació de Dependència (377 alumnes, un 4,8% del total).
- Pel que fa al perfil de l'alumnat, en el curs 2022-2023, un 51,4% del total dels alumnes dels estudis professionalitzadors a la zona Besòs són homes, i el 48,6% restant són dones. El 67,6% del total cursa FP reglada en centres públics i un 13,2% és de nacionalitat estrangera.
- L'alumnat d'FP dual només representa el 8% del total dels matriculats als centres d'FP reglada de la zona Besòs.
- Les dades del Consorci de Formació Contínua de Catalunya assenyalen que als municipis de la zona Besòs hi ha, sumant les accions programades a les previstes, 263 accions associades a la formació contínua. Els àmbits més representats són els de Seguretat i prevenció, Edificació i obra civil, i el conjunt de formacions associades a les competències transversals (digitalització, comunicació, idiomes o competències personals, com el treball en equip i les habilitats en matèria de lideratge). Pel que fa a la formació ocupacional, hi ha un total de 30 cursos programats pel Servei Públic d'Ocupació de Catalunya (SOC), 23 dels quals permeten obtenir un certificat de professionalitat. En tot cas, aquí l'àmbit més representat és el dels Serveis socioculturals i a la comunitat, amb sis cursos.
- Els municipis de la zona Besòs conformen un territori que, prenent com a referència les dades del curs 2023-2024 (darreres disponibles en relació amb la mobilitat de l'alumnat), té un 27% més d'alumnat resident (9.690 persones) que de places d'FP reglada als seus centres (7.602). Aquests indicadors reflecteixen que al territori hi ha més alumnat que places, amb una diferència de 2.088, per la qual cosa hi ha un gran potencial per fomentar el creixement l'FP al conjunt de la zona Besòs.

6

Reptes i proposta estratègica en matèria d'FP

Un cop analitzats els fenòmens socioeconòmics esmentats als apartats anteriors, cal passar a la proposta d'estratègia per a la millora del sistema de formació professional al territori. La zona Besòs demostra que té una sèrie de necessitats –algunes de les quals són força particulars del territori– que demanen unes determinades solucions que poden ser diferents de les de la resta de l'àrea metropolitana de Barcelona.

Més enllà de tenir en compte aquestes particularitats de caràcter demogràfic, social i econòmic, aquest apartat primer esmenta la proposta estratègica existent amb el focus en l'àmbit d'influència de la zona Besòs (vegeu el subapartat 6.1), que afegeix context a altres necessitats que no inclou aquest estudi, en àmbits com l'urbanístic, la mobilitat o els serveis socials. Posteriorment, el subapartat 6.2 fa un resum de les aportacions que han fet els agents participants en la fase de treball de camp qualitatiu de l'estudi, amb l'objectiu de reforçar amb més detalls les observacions que es poden extreure de l'anàlisi de totes les dades socioeconòmiques i de població dels apartats 3, 4 i 5. Per últim, el subapartat 6.3 inclou les propostes de millora del sistema d'FP del territori de la zona Besòs, així com altres idees d'estratègia associades al mercat de treball i l'activitat econòmica que poden influir positivament en l'impuls de les qualificacions i les competències de la seva població.

6.1. Diagnosi i propostes estratègiques existents

El territori d'influència de la desembocadura del riu Besòs, més enllà dels quatre municipis analitzats en aquesta diagnosi, ha estat objecte d'estudi en diverses ocasions i des de diversos organismes tant públics com privats. Aquestes recerques i documents sobre planificació sovint han inclòs diversos barris dels districtes barcelonins de Nou Barris, Sant Andreu i Sant Martí. En tot cas, aquesta documentació prèvia aporta un context més acurat pel que fa a les necessitats del territori en matèria d'urbanisme, ordenació, cohesió social, desenvolupament econòmic i millora formativa, a més de les solucions plantejades com a proposta d'acció. Aquest subapartat, doncs, vol fer un compendi de totes aquestes diagnosi i propostes existents, fent referència als ens impulsors d'aquestes idees.

En primer lloc, la zona Besòs ha estat objecte d'anàlisi i marc de diversos plans estratègics de cohesió territorial multisectorial. El més recent és l'Estratègia metropolitana a l'àmbit del Besòs (AMB, 2023), que té l'objectiu global d'assolir una cohesió social i territorial per a aquesta zona. També inclou recomanacions d'actuació sobre determinats aspectes relacionats amb l'ordenació del territori, el desenvolupament econòmic i les polítiques d'ocupació i qualificació de la població. Més concretament, es detallen diferents estratègies en matèria d'integració urbana i connectivitat; actuacions de caràcter ecològic sobre el riu Besòs, la seva desembocadura i la franja litoral dels municipis del territori; rehabilitació i millora urbana; impuls de l'habitatge protegit i, per últim, programes de desenvolupament socioeconòmic. La dotació pressupostària total prevista arriba als 497 M€, i el context que justifica aquesta planificació estratègica es basa en la persistència de diversos factors de vulnerabilitat localitzats a l'entorn territorial del Besòs, com són la renda, la formació i l'atur. Prèviament, l'any 2018, s'havia impulsat un altre document: l'Agenda Besòs, elaborat per Barcelona Regional i el Consorci Besòs, i amb la col·laboració de l'IERMB, l'IGOP i la UAB. Aquest pla estratègic, també amb un enfocament multi-

sectorial, incloïa altres propostes de mesura, com la regeneració del sòl industrial, la reducció de la vulnerabilitat urbana dels barris o l'impuls de nodes de coneixement al territori.

Tots dos documents esmenten diversos preceptes en matèria d'ordenació del territori. En són un bon exemple els plans directors urbanístics (PDU), alguns ja aprovats i d'altres en procés d'elaboració, que preveuen transformacions d'usos del sòl per a la reactivació urbana i econòmica de determinades zones del territori. El més destacat és el PDU de l'entorn de les Tres Xemeneies (2023), a Sant Adrià de Besòs, que preveu la transformació de l'antic complex tèrmic en una zona amb barreja d'usos, entre espais públics i residencials i la implantació d'un nou hub digital: el Catalunya Media City (Departament de Territori, 2023). En tot cas, en matèria urbanística també hi ha afectacions sobre la zona Besòs pel que fa a diversos projectes emmarcats en el Pla director d'infraestructures (PDI) 2021-2030 de l'Autoritat del Transport Metropolità (ATM), com el perllongament de la línia 1 del metro fins als PAE de l'oest de Badalona, l'extensió de la línia T4 de tramvia fins al litoral badaloní o el soterrament del pas de la línia R2 de Rodalies per Montcada i Reixac.

Pel que fa al desenvolupament i la promoció econòmica, diverses agrupacions empresarials, la majoria de les quals s'ubica a Badalona, elaboren documents de diagnosi i proposta de millora pràctica enfocada al teixit productiu. Un exemple pràctic és el document *Badalona 2023-2027. Reptes de futur necessaris per a l'economia de Badalona*, de FEB-PIMEC, que proposa una sèrie de mesures per a la dinamització de l'activitat empresarial al municipi, que passen per l'impuls del hub sanitari de Can Ruti, l'agilització de les relacions entre l'administració pública i el teixit productiu local, la millora de les infraestructures de comunicació amb el Vallès, el soterrament de l'autopista o l'impuls del turisme, entre altres.

En matèria de formació, però, cal destacar l'estudi *La formació professional als municipis del Consorci Besòs* (2023), de l'Institut Metròpoli, en col·laboració amb el mateix Consorci. Aquest document fa èmfasi en la importància de la relació entre l'oferta i la demanda de places, la mobilitat interurbana i els impactes dels itineraris entre continuïtat acadèmica i inserció laboral. Aquest document fa una anàlisi interessant en matèria de mobilitat relacionada amb l'FP al territori, la continuïtat acadèmica i les diferències entre oferta i demanda, entre altres aspectes. Les seves recomanacions se centren en la potenciació de l'oferta d'FP al territori com a garant de justícia socioespacial (sic.), l'aposta per la continuïtat acadèmica i l'aposta concreta per cicles de famílies com Sanitat, Activitats físiques i esportives o Transport i manteniment de vehicles.

D'altra banda, sense centrar-se específicament en el territori de la zona Besòs, un altre document que ofereix una visió interessant per afegir context a la complexitat socioeconòmica és l'estudi *Població jove de 16 a 24 anys desocupada sense estudis postobligatoris* (2023), elaborat per l'Observatori de la Fundació BCN Formació Professional, en col·laboració amb el CESB. Aquesta diagnosi, que se centra en la ciutat de Barcelona i en la seva regió metropolitana, situa els quatre municipis de la zona Besòs dins d'una àrea de risc d'alta localització de ni-nis (joves que no estudien ni treballen). Aquests factors de localització es mesuren a partir de les dades del Cens de població del 2021 (INE), i avaluen aspectes recalcats per l'àrea d'Educació de la Comissió Europea o pel Cedefop, com els percentatges de població aturada, població amb estudis universitaris, població en altres situacions d'inactivitat o població estrangera. En tot cas, aquest factor de localització suposa un repte afegit en matèria d'orientació i inclusió de part dels joves de la zona Besòs en el sistema de qualificacions professionals i competencials, així com en el mercat laboral.

6.2. Reptes identificats pels agents participants

Tal com assenyala l'apartat introductor (1), la fase de treball de camp qualitatiu d'aquest estudi, que consta de 17 entrevistes i un grup de discussió, ha comptat amb la participació d'un total de 35 persones, les quals formen part dels quatre ajuntaments que pertanyen a la zona Besòs, dues associacions multisectorials d'empreses, una fundació de foment de la inserció sociolaboral i set centres formatius (vegeu la figura 6). Tots aquests testimonis han aportat una sèrie d'idees que plantegen diversos reptes pel que fa a la dinamització socioeconòmica del territori i la millora de les qualificacions i competències de la població. A partir d'aquí, aquest subapartat resumeix aquestes visions segons el tipus d'agent que les ha manifestat: ens públics, agents del teixit productiu i centres formatius (vegeu la taula 6.2).

Figura 6. Agents participants en l'estudi

Font: elaboració pròpia.

Taula 6.2. Aportacions i reptes transmesos pels agents participants en l'estudi

Agents públics
<ul style="list-style-type: none"> • La vulnerabilitat social als municipis de la zona Besòs és el gran repte global del territori. L'atur estructural i la menor renda mitjana de les famílies residents repercuteixen en un context de fons que, sumat a la baixa qualificació dels usuaris dels serveis locals d'ocupació (SLO) i d'intermediació laboral, representa importants reptes a l'hora d'establir els itineraris formatius. • A aquesta baixa qualificació dels usuaris dels SLO i d'intermediació laboral dels ajuntaments, s'hi suma la barrera idiomàtica de moltes persones que acaben de migrar i que són de nacionalitats estrangeres no llatinoamericanes (per raons òbvies, les últimes no presenten aquesta dificultat). Aquest factor fa que el primer estadi de qualificació i integració sociolaboral d'aquestes persones sigui l'aprenentatge de les llengües catalana i espanyola, per passar després a estadis de qualificació superiors. • Una de les fortaleses del territori en matèria de formació continuada i ocupacional és la presència de centres de referència, com el Centre de Formació Marie Curie, a Santa Coloma de Gramenet, que imparteix prop de 70 cursos amb certificat de professionalitat (CP) de nivells 1, 2 i 3 de vuit famílies professionals diferents. • A banda dels SLO i els d'intermediació laboral, diverses administracions locals del territori disposen d'àrees de treball específic per a l'orientació i el seguiment de joves en la transició entre l'escolarització obligatòria i el món laboral, que sovint passen per algun tipus de formació professional. • Pel que fa a la detecció de necessitats formatives de les empreses que els ajuntaments tenen com a contacte per als seus programes d'ocupació i intermediació laboral, el que més es demana acostuma a ser, a banda de l'idioma, determinades competències personals com la iniciativa, el treball en equip i la flexibilitat. Després, depenent de l'àmbit d'actuació del lloc de treball que necessita cobrir l'empresa, es demanen qualificacions de caràcter més digital o industrial, sobretot en empreses localitzades a PAE. No obstant això, en el moment de la inserció laboral continuen persistint determinats rols de gènere a l'hora d'entrar en una determinada posició laboral i/o sector econòmic. • A banda de l'existència, a Badalona, d'importantes associacions empresarials i gremis sectorials, a la resta de municipis les agrupacions associades al teixit productiu es vinculen més a les associacions locals de comerciants. • El territori disposa de diverses oportunitats de desenvolupament econòmic basades en alguns <i>hubs</i> associats a la innovació i l'aportació de valor afegit. D'una banda, amb l'exemple de la regeneració de l'espai de les Tres Xemeneies, a Sant Adrià de Besòs, apareixen espais com el Barcelona Cable Landing Station, d'implantació recent, o el Catalunya Media City, que està a punt d'establir-se. D'altra banda, també influeixen en la creació d'ecosistemes innovadors la presència del Campus de la UPC a Sant Adrià de Besòs, el Campus Torribera UB de l'alimentació a Santa Coloma de Gramenet o el campus universitari de la sanitat de Can Ruti, a Badalona. • En resum, però, es constata la importància de la concertació territorial a l'hora d'intercanviar coneixement en matèria de necessitats formatives del teixit productiu local entre les diverses associacions, administracions locals i centres formatius del territori. En aquest sentit, i pel que fa a l'FP, una de les eines més comunes són els consells de la formació professional, per la qual cosa es detecta la necessitat de consolidar els que ja hi ha al territori.
Teixit productiu
<ul style="list-style-type: none"> • Montcada i Reixac és un municipi amb força presència industrial. La majoria de les empreses dels seus PAE sol·liciten personal, sempre en funció de la seva àrea d'activitat i les especificitats del lloc de treball, però la demanda més generalitzada són les competències personals, esmentades anteriorment. Aquestes empreses acostumen a estar associades a gremis sectorials, i no es detecta una presència d'associacionisme empresarial localitzat al municipi. • Per la seva banda, Badalona té la fortalesa de ser seu de diverses agrupacions empresarials. La majoria són sectorials, com la Fundació Laboral de la Construcció o el Gremi d'Instal·ladors del Barcelonès Nord i el Baix Maresme, però també hi ha entitats multisectorials, com la delegació del Barcelonès Nord de la Cambra de Comerç, o d'altres plenament enfocades en el municipi, com FEB-PIMEC. En aquest sentit, les agrupacions empresarials de Badalona detecten un important potencial que cal aprofitar en els sectors de la sanitat, la indústria i el turisme. També s'aposta perquè hi hagi més cooperació amb les administracions locals. • Pel que fa als altres tres municipis, als PAE es detecta una baixa presència tant de grans empreses com d'altres que aportin un alt valor afegit. És per això que s'identifica com una oportunitat la presència dels hubs d'innovació i recerca ja esmentats. • La captació de talent, amb més intensitat en el cas dels oficis, és un dels grans reptes per a les empreses del territori, i un altre d'aquests grans reptes passa per poder cobrir les demandes del teixit productiu amb persones en situació d'atur, que a la zona Besòs té més incidència que als territoris del seu entorn. També es detecta una alta demanda de professionals tant en diverses branques de la indústria com en la construcció i el manteniment. • Pel que fa a la interacció del teixit productiu amb els centres formatius, un dels problemes més estesos actualment és el de la gestió de les cotitzacions de la Seguretat Social, de pagament obligatori en el cas dels estudiants en pràctiques d'FP. En aquest sentit, es detecta el moment actual com una etapa de transició cap a un model formatiu més dual.

Agents formatius

- Els centres formatius d'FP de la zona Besòs tenen una alta demanda de matriculació cada any, i en la seva majoria i per a totes les famílies professionals té una tendència relativament ascendent.
- No obstant això, hi ha una diferenciació per famílies professionals i, sobretot, segons la titularitat del centre, pel que fa a la retenció de l'alumnat als cicles. D'entrada, es detecta que, en el cas dels centres privats i concertats, el funcionament és àgil i la retenció de l'alumnat és elevada. Tanmateix, a diversos centres públics hi ha absentisme a determinats cicles de grau mitjà. També hi ha factors de vulnerabilitat localitzada al territori que poden afectar part de l'alumnat d'FP, com la renda, la llengua o la situació familiar.
- A més, hi ha casos d'alumnat que cursa un cicle formatiu d'FP de grau mitjà (CFPM) com a pont per accedir a un d'FP de grau superior (CFPS) o a la universitat. Un dels casos més comuns és l'ús de diversos CFPM per accedir al CFPS d'Educació Infantil, ja que no existeix un CFPM que hi estigui associat com a pas previ natural.
- Totes aquestes qüestions, per tant, fan que l'orientació esdevingui clau per a l'empoderament de l'alumnat, no només per despertar-los una vocació professional, sinó per treballar la seva autoestima i salut mental. En aquest sentit, diversos centres aposten per una figura d'orientador/a integral per a l'ESO, el batxillerat, els PFI i l'FP, perquè esdevingui una figura reconeixible al centre i disponible en cas que calgui reconduir un itinerari formatiu.
- Seguint aquest fil, alguns centres conceben els PFI com un programa formatiu fonamental per a la retenció dels joves en un itinerari de qualificació professional. A més, els PFI són un tipus de formació que parteix d'unes ràtios de professor per alumne força més baixes que les dels cicles d'FP, per la qual cosa l'atenció és més personalitzada; és un dels aspectes que els docents esmenten com a punt de millora.
- En tot cas, hi ha diversos centres públics que necessiten més recursos de diversos tipus. Més enllà dels espais, l'equipament o la maquinària que puguin ajudar a impartir una formació adequada a les demandes del món productiu, els centres demanen recursos humans per a l'orientació, la interacció amb els ajuntaments i el teixit productiu en matèria d'innovació, la prospecció d'empreses per a les pràctiques i la gestió del pagament de les cotitzacions en les pràctiques d'empresa dels alumnes.
- En aquesta línia, un dels grans reptes de l'FP, que no només afecta els centres de la zona Besòs, és el de la gestió de les pràctiques d'FP dual, molt més presents amb l'aplicació de la nova llei d'FP. Aquesta nova situació coincideix amb l'obligatorietat de la cotització de les pràctiques de l'alumnat en el sistema de la Seguretat Social, de manera que s'afegeix una tasca de gestió més. En conjunt, es dona un context en què cal més interacció amb les empreses, a banda de la gestió d'aquestes cotitzacions.
- La realitat, però, és que aquests canvis afecten la relació entre els centres d'FP i el teixit productiu. En primer lloc, pel que fa a la tasca prospectiva, cal que els centres eixamplin la seva xarxa d'empreses. Si bé és cert que la xarxa existent està prou fidelitzada, la necessitat de més empreses fa que s'acudeixi als recursos disponibles, en aquesta matèria, del Departament d'Educació i Formació Professional de la Generalitat de Catalunya. Els centres, però, transmeten que el nou volum de feina que això genera sobrepasa la capacitat d'aquests recursos centralitzats i afecta la fluïdesa en la comunicació amb el Departament, per la qual cosa es torna indispensable recórrer al professorat propi.
- A més, en relació amb el nou context de pagament de les cotitzacions de la Seguretat Social en les pràctiques d'FP, diverses empreses i altres tipus de centres de pràctiques (hospitals, fundacions, etc.) tenen dificultats per assumir els costos i les gestions que se'n deriven, amb una especial afectació, segons els centres consultats, en el cas de les pimes (a causa dels recursos que es necessiten per fer les gestions corresponents) i de determinats hospitals públics. En el curs anterior, en alguns casos i com a solució momentània, aquesta despesa va ser assumida pel Departament d'Educació i Formació Professional. No obstant això, a la pràctica, les dificultats associades a aquesta nova situació es tradueixen en una diferència significativa en la competitivitat dels centres públics respecte als concertats i privats, que sí que poden assumir per si mateixos les despeses i dificultats en la gestió d'una manera més autònoma i àgil.
- Un altre repte derivat de la gestió d'aquestes cotitzacions és el relatiu als casos d'alumnat estranger que no disposa de NIE. De moment, per integrar aquest alumnat al sistema de pràctiques, el Departament d'Educació ha cercat solucions temporals, però hi ha la necessitat d'aplicar una normativa fixa que solucioni aquesta problemàtica.
- D'altra banda, una de les particularitats de l'adaptació al nou context de pràctiques d'FP és la vinculació de cada cicle a una llei educativa, ja que no tots estan actualitzats a l'actual, la LOMLOE (Llei orgànica 3/2020, del 29 de desembre, per la qual es modifica la Llei orgànica 2/2006, del 3 de maig, d'Educació). Els casos més destacats a la zona Besòs són el CFPM de Cures auxiliars d'infermeria i el CFPS de Dietètica, el currículum acadèmic dels quals està vinculat a la LOGSE (Llei orgànica 1/1990, del 3 d'octubre, d'ordenació general del sistema educatiu). Aquesta vinculació a una determinada llei afecta l'adaptació entre les hores dedicades al contingut teòric i les destinades a pràctiques d'empresa, que es diferencia dels cicles que sí que disposen de currículums més actualitzats.

Taula 6.3.2. Detall dels eixos i propostes d'actuació per a la millora de la formació professional a la zona Besòs

Eix 1. Consolidar les estructures de diàleg social entre el teixit productiu, els agents públics i els estaments formatius
<p>1.1. Potenciar els consells de l'FP com a eina de concertació territorial: valorar crear-ne de nous i consolidar els ja existents</p> <p>1.2. Consolidar la col·laboració entre diferents departaments de les administracions locals en el marc d'un desenvolupament econòmic i social de la zona Besòs</p> <p>Un consell de l'FP és un tipus d'espai de concertació territorial publicoprivada que, centrant-se en l'intercanvi de coneixements per millorar la formació professional, aglutina diferents ens de caràcter públic i privat, els més freqüents dels quals són centres formatius, ajuntaments, àrees d'educació o formació d'estaments públics, sindicats o patronals, entre d'altres.</p> <p>Els antecedents a la zona Besòs passen per la constitució del Consell de l'FP de Badalona (2022) o la integració de Montcada i Reixac en el Consell de l'FP del territori de la Conca del Ripoll i Riera de Caldes (2018). No obstant això, diversos aspectes socioeconòmics fan de la zona Besòs un territori singular que mereix un espai de concertació en aquest sentit, per la qual cosa és adient potenciar els consells de l'FP existents al territori i valorar la creació d'un consell supramunicipal que doni servei als municipis de la zona Besòs de manera coordinada.</p> <p>De la mateixa forma, es proposa una segona línia en el marc de la col·laboració entre administracions i les diferents àrees que repercuteixen en la promoció econòmica i la millora social del territori. Un exemple d'aquests tipus d'espais és l'existència del Consorci Besòs, del qual formen part els quatre municipis de la zona Besòs.</p>
Eix 2. Potenciar l'orientació i la inserció sociolaboral com a vehicles per combatre la vulnerabilitat social
<p>2.1. Establir itineraris d'orientació professional per a joves en coordinació amb els centres formatius i les administracions locals, per consolidar itineraris que valorin tant l'FP com la formació contínua</p> <p>2.2. Apostar per eines didàctiques, en les diferents etapes de l'escolarització obligatòria, de coneixement dels diferents sectors econòmics</p> <p>2.3. Consolidar la figura de la persona orientadora als centres formatius, i amb acció sobre l'ESO, el batxillerat, els PFI i els cicles d'FP</p> <p>2.4. Fomentar l'emprenedoria entre la població jove</p> <p>2.5. Enfortir la xarxa de centres públics de segones oportunitats</p> <p>2.6. Posar el focus en la població aturada de més de 40 anys per a la seva inserció al sistema d'FP i acreditació competencial</p> <p>Els resultats de l'estudi fan palesa la necessitat de potenciar l'orientació i la inserció sociolaboral com a eines integradores per a la població de la zona Besòs. Això no només implica la població jove, sinó que també es valoren totes les possibilitats que les diferents formacions professionalitzadores ofereixen, per la qual cosa és indispensable tenir en compte tant la formació ocupacional com la contínua. En aquest sentit, el punt 2.1 apella a una col·laboració entre els centres formatius, les administracions locals que els poden donar suport i el teixit productiu local.</p> <p>En tot cas, l'orientació ha de desplegar-se en totes les edats, de manera holística en les diferents etapes tant educatives com vitals. És per això que, en primer lloc, tal com assenyala el punt 2.2, cal apropar el coneixement sobre els oficis i alguns sectors econòmics a l'alumnat de les etapes acadèmiques obligatòries, per crear una imatge atractiva d'aquelles activitats que tenen més oferta de treball sense cobrir.</p> <p>Tanmateix, el punt 2.3 és la línia cabdal d'aquest eix, ja que la figura d'una persona orientadora integral de l'ESO, els PFI, l'FP i el batxillerat permet tenir una referència en una etapa crucial per a la presa de decisions dels joves sobre el seu futur acadèmic i laboral, de manera que, si s'escau, puguin reconduir la seva trajectòria acadèmica i així trobar la seva vocació.</p> <p>A més, una de les altres línies especials de treball que cal tenir en compte en matèria d'orientació és l'acció per reduir els biaixos de gènere en l'FP reglada; tot i que la zona Besòs segueix una tendència molt similar a l'AMB, encara hi ha diverses famílies professionals amb un gran protagonisme d'un sol gènere entre l'alumnat. Així, per fer de contrapès a les dades reflectides al gràfic 5.3.2, caldria incidir en la matriculació d'alumnes homes en famílies com la Sanitat, els Serveis socioculturals i a la comunitat i la Imatge personal; i, de la mateixa manera, caldria incidir entre les alumnes dones en relació amb famílies com Informàtica i comunicacions, Transport i manteniment de vehicles, Fabricació mecànica o Electricitat i electrònica. En aquesta línia, cal fomentar entre l'alumnat femení les vocacions CTEM (ciència, tecnologia, enginyeria i matemàtiques) en clau d'FP.</p> <p>En qualsevol cas, aquest treball en matèria d'orientació també tindria espai per aplicar el punt 2.4, sobre el foment de l'emprenedoria entre els estudiants joves d'FP.</p>

De totes maneres, per no deixar cap jove enrere, cal apostar pel desplegament al territori de centres de noves oportunitats (punt 2.5), que són un tipus de centre formatiu que atén joves per reinserir-los al sistema de qualificacions. Això entra en consonància, en gran manera, amb la importància dels programes de formació i inserció (PFI), que, partint d'un ensenyament més aplicat als coneixements bàsics d'una determinada família professional, són una figura essencial per mantenir els joves en una formació que els ajudi a inserir-se al món laboral.

Per últim, el punt 2.6 fa referència al focus en la integració dels aturats de més de 40 anys tant en el sistema d'FP (reglada i no reglada) com d'acreditació competencial. Partint d'una visió holística, que compregui el sistema de formacions professionalitzadores com un tot, adquireix especial rellevància el fet d'actuar sobre un grup nombrós que, malgrat que representa un percentatge lleugerament inferior a la zona Besòs que a l'AMB, aglutina 15.161 persones als quatre municipis, un 68,5% del total dels aturats al territori. És per això que es fa palesa la necessitat d'incidir-hi a través d'un reforç de les campanyes de sensibilització i difusió adreçades a aquest col·lectiu, a fi de comunicar les possibilitats que ofereix tot el sistema d'FP, però fent especial èmfasi en l'FO, l'FPO dual i els itineraris existents d'acreditació competencial coordinats des de l'Agència FPcat (Generalitat de Catalunya). Els agents implicats en el desplegament d'aquesta línia estratègica són els SLO, els agents de diàleg social (tant públics com privats) i les entitats amb competències en matèria d'ocupació i inserció sociolaboral.

Eix 3. Impulsar l'oferta formativa associada als sectors amb més potencial de desenvolupament a la zona Besòs

3.1. Reduir la diferència entre l'oferta formativa i la demanda de places d'FP mitjançant la implantació de cicles vinculats a famílies professionals no presents al territori, però vinculades a sectors econòmics que generen ocupació

Tal com esmenta l'apartat 5 d'aquest estudi, relatiu a l'oferta formativa, hi ha una diferència de 2.088 places entre les matriculacions a centres formatius de la zona Besòs i el nombre d'alumnes residents al territori, la qual cosa suposa un 27% més que les places disponibles en el curs 2023-2024 (7.602).

La proposta en relació amb aquest eix, doncs, és pal·liar aquesta bretxa amb nova oferta formativa vinculada a sectors econòmics amb una elevada demanda d'ocupació al territori. Es podria prioritzar les famílies professionals amb uns cicles d'FP que encara no tenen presència a la zona Besòs però que sí que tenen una important representació en les seves activitats econòmiques relacionades, com són Edificació i obra civil (especialment destacada pel factor d'activitat localitzada a la zona Besòs), Fusta, moble i suro, Hoteleria i turisme, Indústries alimentàries o Instal·lació i manteniment.

D'altra banda, en relació amb la seva elevada inserció laboral, es podria apostar per cicles que sí que tenen presència a la zona Besòs, però amb un nombre de places d'FP inferior, per exemple, al 12,5% que els habitants dels quatre municipis representen a l'AMB. Així, també hi tindria cabuda l'impuls de les famílies de Comerç i màrqueting (3,7% del total de places de l'AMB), Energia i aigua (4,5%), Informàtica i comunicacions (8,1%) o Sanitat (12,1%).

En tot cas, també cal tenir en compte un context econòmic global amb transformacions que afecten de manera transversal la majoria de sectors d'activitat i impliquen canvis en matèria de sostenibilitat i digitalització. Així doncs, esdevé essencial apostar per formacions que prevegin qualificacions amb un important potencial de desenvolupament, no només al territori de la zona Besòs, sinó a tota l'AMB, com poden ser el reciclatge, l'economia circular, l'eficiència energètica, la millora en l'eficiència de processos productius, la digitalització, l'automatització o la robòtica.

Eix 4. Consolidar el sistema de pràctiques d'FP per augmentar la competitivitat dels centres formatius de la zona Besòs

4.1. Destinar més recursos humans a la prospecció d'empreses en les pràctiques d'FP

4.2. Establir uns criteris únics per al pagament de les cotitzacions a la Seguretat Social en el marc de les pràctiques d'FP

Els centres formatius participants en l'estudi han constatat la necessitat de més recursos i més fluidesa i flexibilitat en l'aplicació dels nous preceptes relacionats amb la creixent importància de l'FP dual, tant en la prospecció d'empreses com en la gestió dels convenis, incloent-hi les cotitzacions a la Seguretat Social. La situació actual fa palesa una clara desigualtat entre centres públics i privats pel que fa a la competitivitat a l'hora d'afrontar aquests canvis en la gestió, en què els segons tenen molta més agilitat i autonomia.

Per tant, es fa evident la necessitat que hi hagi una comunicació més fluida entre els centres formatius (sobretot públics) i els estaments públics competents en matèria de formació professional, tant el Departament d'Educació i Formació Professional de la Generalitat de Catalunya com, en cas que fos necessari, el Ministeri d'Educació i Formació Professional del Govern d'Espanya. A banda de destinar més recursos a la prospecció d'empreses (competència de la Generalitat de Catalunya), cal establir un diàleg entre els agents educatius i les administracions competents per a una flexibilització pausada i progressiva dels criteris d'obligatorietat en el pagament, per part de les empreses, de les cotitzacions a la Seguretat Social en les pràctiques de l'alumnat d'FP. L'objectiu final és establir un criteri únic per canalitzar la responsabilització del pagament d'aquestes cotitzacions, que no perjudiqui la competitivitat dels centres formatius públics.

Eix 5. Adequar els recursos humans, materials i espacials dels centres de formació professional del territori**5.1. Aplicar una reducció de ràtios de professor per alumne als centres formatius públics de la zona Besòs****5.2. Actualitzar els recursos materials dels centres formatius públics al grau d'actualització de cada sector econòmic**

Els docents dels centres de la zona Besòs que han participat en aquest estudi manifesten els beneficis que tindria, a l'hora d'atendre i retenir l'alumnat en el sistema formatiu, la reducció de ràtios de professorat per alumnat. De fet, docents de PFI esmenten que les seves ràtios, que són inferiors, permeten una atenció més personalitzada. En aquest sentit, el fet que el 66% dels centres de màxima complexitat de l'AMB que imparteixen FP se situïn a la zona Besòs és un indicador contundent que justifica aquesta demanda.

D'altra banda, els centres públics d'FP al territori manifesten diverses necessitats en matèria d'espais i equipament d'ús per a les pràctiques. En primer lloc, diversos centres necessiten disposar de més espai per respondre a la demanda de places que reben, i el mateix passa amb els que volen incloure cicles de famílies professionals que, fins als darrers cursos, no tenien. Després, pel que fa a l'equipament d'ús en les tasques pràctiques al centre, alguns centres necessiten una actualització d'acord amb la realitat actual de l'activitat econòmica relacionada amb el cicle impartit. Un exemple pràctic són els cicles d'Automoció, que requereixen una maquinària adaptada als nous paradigmes associats a la mobilitat elèctrica, però que no tenen actualmeNt.

Font: elaboració pròpia.

6.4. Resum de reptes del territori i propostes de millora

Tots els reptes recollits i les solucions esmentades es poden resumir en els punts següents:

- Hi ha una sèrie de documents, tant de recerca com d'estratègia, que posen el focus en la zona Besòs i assenyalen una sèrie de propostes de millora en diversos aspectes de tipus socioeconòmic: urbanisme, cohesió social, formació, ocupació, etc. Alguns exemples pràctics són l'Estratègia metropolitana en l'àmbit del Besòs (AMB, 2023), l'Agenda Besòs (ConSORCI Besòs i Barcelona Regional, 2018) o diversos plans directors urbanístics (PDU) i d'infraestructures (PDI) de l'AMB. Cal destacar aquí l'estudi *La formació professional als municipis del Consorci Besòs* (Institut Metròpoli, 2023), que aporta un enfocament complementari al d'aquesta diagnosi en matèria de millora formativa a l'FP, basada en la relació entre l'oferta i la demanda de places, la mobilitat interurbana i els impactes dels itineraris entre la continuïtat acadèmica i la inserció laboral.
- Després, els reptes recollits durant la fase de treball de camp qualitatiu d'aquest estudi es poden dividir en tres, segons el tipus d'agent que transmet les seves inquietuds: els agents públics, els formatius i el teixit productiu. El context global en comú fa èmfasi en determinats factors de vulnerabilitat localitzats a la zona Besòs, com una incidència més elevada de l'atur, una menor qualificació mitjana de la població resident i una renda més baixa. Hi ha altres factors localitzats, com una menor presència industrial (excepte a Montcada i Reixac) i certes mancances relacionades amb la interacció entre les empreses i l'administració pública. No obstant això, el territori té algunes fortaleses per al desenvolupament tant de l'economia com de les qualificacions de la seva població, com ara determinats equipaments destinats a la formació ocupacional i contínua (per exemple, el Centre Marie Curie de Santa Coloma de Gramenet) i l'existència de determinats *hubs* associats a la innovació, com la presència de tres campus universitaris (UPC Sant Adrià de Besòs, UB Alimentació a Santa Coloma de Gramenet i Campus sanitari de Can Ruti) i les perspectives que ofereix la transformació de l'entorn de les Tres Xemeneies a Sant Adrià de Besòs (Catalunya Media City).
- A partir d'aquest context, es proposen una sèrie de mesures que tenen l'objectiu de millorar el sistema d'FP de la zona Besòs com a vehicle per assolir més cohesió social respecte al seu entorn, sobretot en matèria d'atur, qualificació i renda, adaptant l'FP a les demandes de l'activitat econòmica present al seu entorn, i que es basen en els cinc eixos següents:
 1. Consolidar les estructures de diàleg social entre el teixit productiu, els agents públics i els estaments formatius
 2. Potenciar l'orientació professional i la inserció sociolaboral com a vehicles per combatre la vulnerabilitat social
 3. Impulsar l'oferta formativa associada als sectors amb més potencial de desenvolupament a la zona Besòs
 4. Consolidar l'FP dual augmentant la competitivitat dels centres d'FP
 5. Adequar els recursos humans, materials i espacials dels centres de formació professional del territori

7

Conclusions

Els resultats de l'estudi remarquen algunes de les necessitats dels municipis de la zona Besòs a fi d'assimilar-se al seu entorn territorial en diversos indicadors socioeconòmics. Una manera il·lustrativa de comprovar si hi ha desequilibris d'aquest tipus és observar, de forma paral·lela, el funcionament dels mateixos ítems a l'àrea metropolitana de Barcelona. I el mateix es pot fer un cop s'observa el funcionament del sistema de formació professional.

Partint d'aquest punt, es poden prendre l'extensió i la població de la zona Besòs com a mesures de referència, tenint en compte la seva proporció sobre el total de l'AMB: un 12,5% de la població que s'ubica al 8,7% de la totalitat de la superfície. A l'apartat 2, sobre el context del territori, la taula 2 resumeix clarament els principals valors que cal considerar: la zona Besòs concentra el 6,2% de la població ocupada, el 8,3% de les empreses, el 16,8% de la població aturada, el 8,9% de la superfície de PAE i una renda familiar bruta disponible (RFBD) un 21,4% inferior a la de l'AMB. En matèria formativa, la població sense estudis postobligatoris representa el 63,3% de la zona Besòs, mentre que a l'AMB aquest valor baixa fins al 51,2%. Alhora, la població amb estudis d'FP té més protagonisme a la zona Besòs: un 20,5% respecte al 18,3% de l'àrea metropolitana.

En matèria econòmica, les dades de l'apartat 4 (activitat econòmica i mercat de treball), sobretot les relatives a l'evolució de l'ocupació i les empreses, constaten que la zona Besòs ha estat un territori menys resilient que l'AMB en relació amb l'impacte de les crisis econòmiques, tant la de l'any 2008 com la de la covid-19. Les trajectòries de les evolucions han estat similars, però l'impacte als quatre municipis considerats ha constatat que la recuperació posterior ha anat a una velocitat inferior. A partir d'aquí, cal fer dos apunts rellevants en relació amb l'afiliació a la zona Besòs: (1) més protagonisme de la construcció en termes d'empreses i treball assalariat i (2) el destacat paper industrial de Montcada i Reixac, que alhora dispara el nivell d'ocupació del municipi en relació amb la seva importància demogràfica.

Les activitats econòmiques amb més presència en termes d'ocupació són les relacionades amb el comerç, la sanitat, l'educació, els serveis de menjar i begudes i la construcció. La dinàmica és molt similar a la de l'AMB, tot i que en aquest cas també apareixen activitats com les d'oficina. D'altra banda, pel que fa a les activitats emergents, de més creixement els darrers cinc anys, a la zona Besòs destaquen les activitats de serveis socials sense allotjament, les de recerca i desenvolupament i els serveis TIC. A l'AMB, no tenen tanta importància els serveis socials, i n'apareixerien d'altres de manera destacada, com el transport marítim o les activitats de seus centrals.

Pel que fa a la situació de la formació professional al territori, la dada més significativa és la referent a la bretxa que hi ha entre l'oferta existent al territori i els alumnes d'FP residents als quatre municipis, ja que el nombre d'alumnes és un 27% superior a les places dels centres de la zona Besòs, amb una diferència de 2.088 places. D'altra banda, s'observa el potencial de famílies professionals sense presència de cicles d'FP al territori, com Edificació i obra civil, Hoteleria i turisme, Fusta, moble i suro, Indústries alimentàries, i Instal·lació i manteniment. A més, també hi ha l'oportunitat de desenvolupar altres famílies professionals que (1) tenen uns alts índexs d'inserció laboral i (2) disposen d'un cert marge per equiparar-se en importància a l'AMB: Comerç i màrqueting, Energia i aigua, Informàtica i comunicacions i Sanitat.

Després de tenir en compte les observacions relatives a l'anàlisi de les dades anteriorment esmentades, la conclusió global d'aquesta diagnosi va en consonància amb la d'altres documents de planificació que han dut a terme organismes com l'AMB o el Consorci Besòs: els municipis que conformen l'entorn de la desembocadura del Besòs requereixen una sèrie de millores en matèria d'infraestructures, promoció econòmica, ocupació i formació que han de contribuir a cohesionar aquest territori amb el seu entorn. Aquest estudi, que vol fer una proposta de millora des del sistema d'FP i tot el seu àmbit d'influència, aposta per la consolidació d'eines de diàleg social entre estaments públics, privats i formatius (com podrien ser els consells de l'FP); potenciar l'orientació i la inserció sociolaboral de manera integral; impulsar l'FP d'aquelles famílies professionals amb més potencial de desenvolupament; consolidar l'FP dual; i adequar els recursos dels centres per fomentar la cohesió tant territorial com entre els centres de titularitat pública i privada (vegeu l'apartat 6, sobre reptes i propostes).

En definitiva, la finalitat general de les propostes incloses en aquest estudi és que, mitjançant la reducció de les diferències en el sistema local de formació professional, es fomenti la integració metropolitana de la zona Besòs al seu entorn territorial, prenent l'AMB com a referència.

8

Resum executiu

8.1. Context territorial

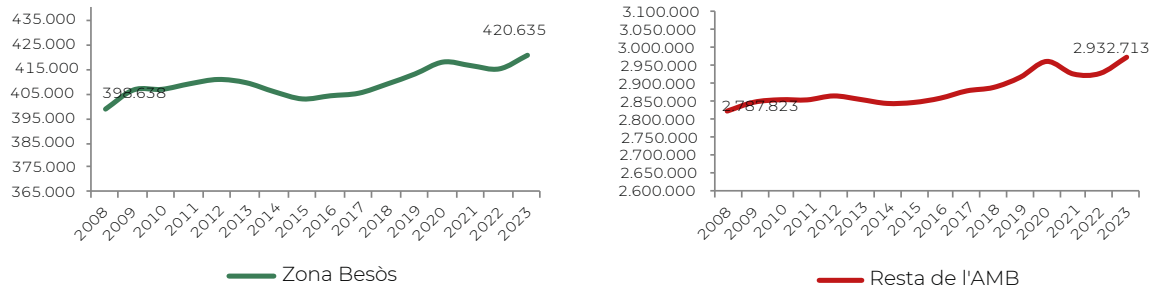
Els municipis de l'àmbit de l'estudi (Badalona, Montcada i Reixac, Sant Adrià de Besòs i Santa Coloma de Gramenet) es localitzen a la zona nord de l'àrea metropolitana de Barcelona. Amb 420.635 habitants, representen el 12,5% de la població metropolitana. La suma dels quatre termes municipals és de 55,5 km², el 8,7% de l'AMB. La zona Besòs és un territori més densament poblat que el de tota l'AMB. Si es mesura aquesta densitat segons el sòl urbà, els 15.619 hab./km² a la zona Besòs superen els 11.951 hab./km² de l'AMB.

	AMB	Zona Besòs	% ZB/AMB
Població (2023)	3.353.348	420.635	12,5%
Superfície (km ²)	636	56	8,7%
Densitat de població (hab./km ²)	5.273	7.579	
Densitat de població sobre sòl urbà (hab./km ²)	11.951	15.619	
Població estrangera (2023)	19,3%	17,9%	11,6%
Centres formatius d'FP (curs 2022-2023)	239	30	12,6%
Centres (d'FP) de màxima complexitat (curs 2022-2023)	12	8	66,6%
Taxa d'atur (juny del 2024)	8,1%	11,1%	
Taxa d'activitat (juny del 2024)	60,1%	33,3%	
Població ocupada (assalariats + autònoms) (juny del 2024)	1.882.244	117.571	6,2%
Empreses (juny del 2024)	112.134	9.274	8,3%
Població aturada (juny del 2024)	132.948	22.314	16,8%
Renda familiar bruta disponible/hab. (€) (2021)	20.063	16.527	10,4%
RFBD (Catalunya = 100) (2021)	109,3	90,1	
Nombre de polígons d'activitat econòmica (2023)	151	23	15,2%
Extensió dels polígons d'activitat econòmica (ha) (2023)	6.367,9	568,6	8,9%

El fet que la zona Besòs representi només el 6,2% de la població ocupada de l'AMB i, en canvi, centri el 16,8% de l'atur dibuixa un cert patró d'endarreriment socioeconòmic respecte al seu entorn territorial. A més, es troba per sota de la mitjana tant metropolitana com catalana en termes d'RFBD per habitant. Mentre que l'RFBD per habitant de l'AMB és un 9,3% superior a la mitjana de Catalunya, la de la zona Besòs és un 9,9% inferior.

8.2. La població de la zona Besòs

- La població de la zona Besòs creix, des de fa quinze anys, a un ritme força similar al de l'AMB, amb una intensitat lleugerament superior al 5%. No obstant això, durant el període 2008-2023, el creixement del total de l'àrea metropolitana es caracteritza per una continuïtat superior a la dels quatre municipis de la zona Besòs, que des de 2015 tornen a créixer després d'una davallada entre 2013 i 2015.
- Els municipis més poblats són Badalona i Santa Coloma de Gramenet, que representen el 82,2% del total a la zona Besòs. No obstant això, també són les poblacions que experimenten més estancament en el nombre d'habitants.
- La piràmide de població de la zona Besòs és molt semblant a la de l'AMB, amb una base estreta que s'eixampla als seus valors màxims en les edats compreses entre els 40 i 60 anys. Les mínimes diferències entre les dues escales territorials es troben en el fet que a la zona Besòs hi ha una proporció d'infants i de població adulta lleugerament superior, però una mica menys de població envellida.
- El grau de qualificació de la població de la zona Besòs ha augmentat entre 2011 i 2022, i l'FP hi té un paper més protagonista que a l'AMB, ja que aglutina el 20,6% de la població. Pel que fa a altres diferències entre la zona Besòs i l'AMB, la primera té una proporció menor de persones amb estudis universitaris, alhora que té un percentatge més alt de persones amb estudis primaris o inferiors.
- A la zona Besòs es preveu que la població objectiu per cursar estudis postobligatoris creixerà un 5,6% entre 2023 i 2030, tot i que la franja d'entre 15 i 19 sembla que experimentarà un descens del 0,4%, la qual cosa suposaria un augment potencial de 2.528 persones en edat de cursar algun tipus de formació postobligatòria.

	Població (hab.)	% zona Besòs	% AMB	% evolució 2013-2023
Badalona	225.957	53,7%	6,7%	2,8%
Montcada i Reixac	36.891	8,8%	1,1%	5,8%
Sant Adrià de Besòs	37.925	9,0%	1,1%	8,9%
Santa Coloma de Gramenet	119.862	28,5%	3,6%	-0,1%
Zona Besòs	420.635		12,5%	2,7%
AMB	3.353.348			3,9%
AMB sense zona Besòs	2.932.713		87,5%	4,0%

8.3. El mercat de treball i el teixit productiu

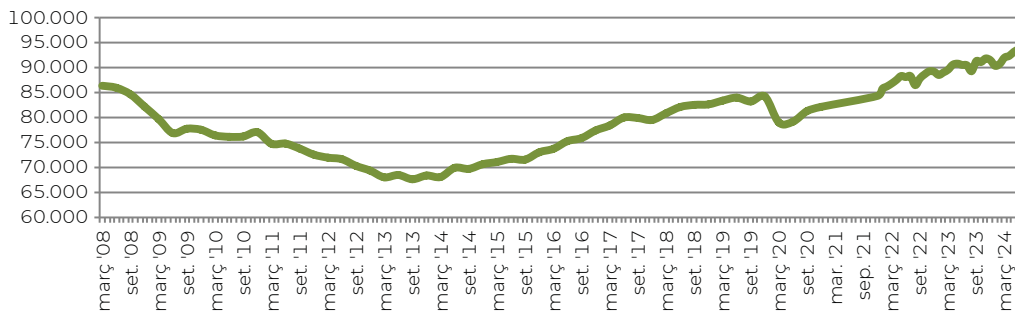
Activitat al territori

		Zona Besòs	AMB	Zona Besòs / AMB
Ocupació	Assalariada	93.542	1.653.236	5,7%
	Autònoma	24.029	229.008	10,5%
	Total	117.571	1.882.244	6,2%
Empreses		9.274	112.134	8,3%
Contractes (juliol del 2023-juny del 2024)		69.739	1.214.061	5,7%
Atur (juny del 2024)		43.001	256.026	16,8%

- El juny del 2024, i partint de la base que la zona Besòs concentra el 12,5% de la població de l'AMB en el 8,7% de la seva superfície, s'hi localitza el 6,2% de l'ocupació, el 8,3% de les empreses, el 5,7% de les contractacions (des del juliol del 2023) i el 16,8% de l'atur.
- La zona Besòs genera una proporció més elevada de treball assalariat que l'AMB en el sector industrial (13,7% respecte al 9,2% sobre el total) i, sobretot, en el sector de la construcció (11,2% respecte al 4,2% sobre el total).
- A la zona Besòs hi ha 569 hectàrees de PAE, que representen el 8,9% del total de la superfície de PAE a l'AMB. La majoria d'aquesta superfície, a la zona Besòs, es concentra entre Badalona (38,2%) i Montcada i Reixac (43,5%).

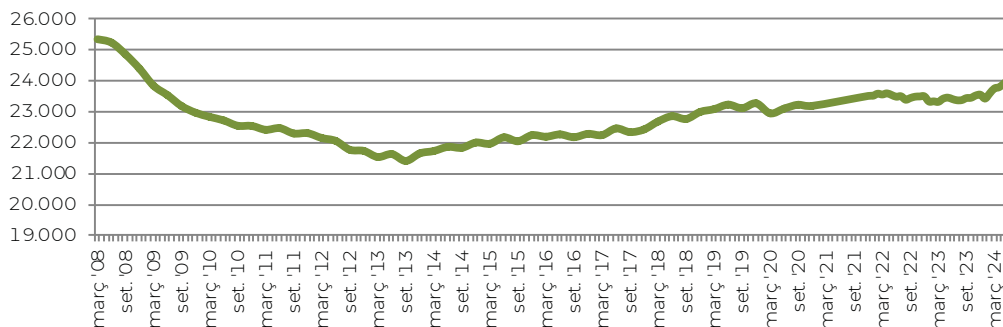
Ocupació assalariada

- L'ocupació assalariada supera durant la segona meitat de l'any 2022 els valors previs a la crisi financera del 2008, i el juny del 2024 se situa en 93.542 persones. No obstant això, si es pren com a referència el març del 2008, s'observa que aquest tipus d'ocupació s'ha pogut reactivar més a l'AMB (un 15,5% el juny del 2024) que a la zona Besòs (un 8,5%).
- Badalona és el municipi que genera més ocupació assalariada en data de juny del 2024, amb 52.335 persones. El segon municipi és Montcada i Reixac, amb 19.364. Santa Coloma de Gramenet en té 11.900, i Sant Adrià de Besòs, 9.943.
- Les deu activitats que més ocupació assalariada generen a la zona Besòs són sectors com el comerç al detall, el comerç a l'engròs, les activitats sanitàries i l'educació. No obstant això, mentre que a la zona Besòs tenen més protagonisme les ocupacions relacionades amb el sector de la construcció, al top 10 de l'AMB hi figuren activitats d'oficina i relacionades amb les TIC.
- D'altra banda, les deu activitats més emergents en els darrers cinc anys són les activitats de seguretat i investigació, les activitats de serveis socials sense allotjament, les de recerca i desenvolupament i els serveis TIC.

Ocupació autònoma

- L'ocupació autònoma no ha patit, ni a la zona Besòs ni a l'AMB, sotrats tan severos en les dues crisis econòmiques del 2008 i de la covid-19. Això sí, actualment encara no s'han recuperat els nivells d'activitat anteriors al 2008: amb 24.029 autònoms el juny del 2024, la zona Besòs en té un 5,1% menys que abans de l'esclat de la crisi econòmica del 2008.

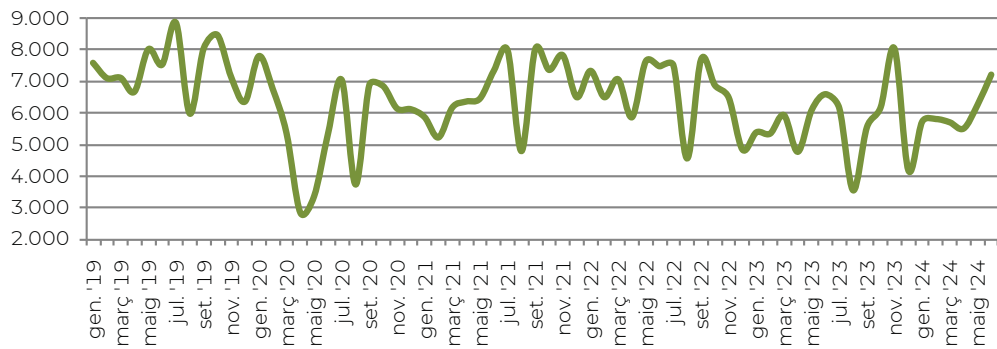
Empreses

- Les 9.274 empreses registrades el juny del 2024 representen, en aquest territori, un 87,9% del nombre que hi havia el març del 2008. En aquesta mateixa línia, el grau de recuperació de l'AMB ha estat lleugerament superior, amb un 90,4% durant els mateixos anys. Aquest fet, en conjunció amb l'evolució del nombre de persones assalariades durant el mateix període, fa que des del 2008 hagi augmentat la mida mitjana de les empreses, que ha passat de 8,2 a 10,1 assalariats. A l'AMB, aquest valor ha evolucionat d'11,5 a 14,7.

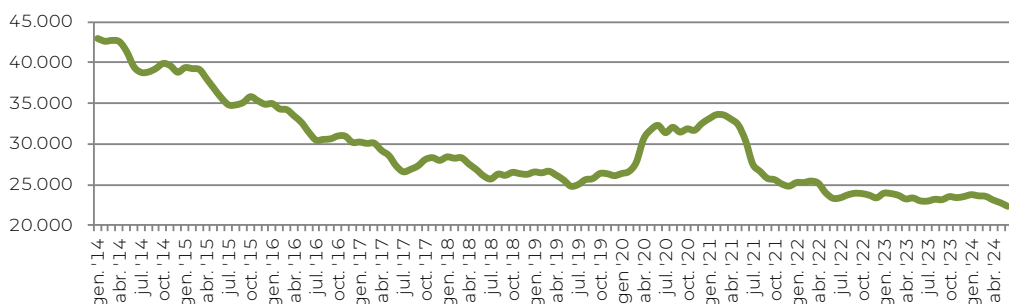
Contractació

- En total, el darrer any sencer analitzat, el 2023, s'han fet 67.656 contractacions a la zona Besòs. Si es té en compte el període entre el juliol del 2023 i el juny del 2024 (els darrers dotze mesos analitzats en les sèries mensuals), el valor augmenta fins a 69.739.
- Si es manté al marge la davallada generalitzada de l'any 2020, s'observa una lleugera tendència a la baixa en la contractació a la zona Besòs. No obstant això, amb la darrera reforma laboral del 2021, creix significativament la contractació indefinida a partir del segon trimestre del 2022.
- Les activitats que més contractació generen són el comerç, els serveis de menjar i begudes, la sanitat, la construcció, l'educació, l'administració pública i els serveis socials.

Atur

- La zona Besòs té 22.760 persones a l'atur el juny del 2024, un 48,1% menys que el gener del 2014, i un 2,9% inferior al juny del 2023, un any abans.
- El juny del 2024, la taxa d'atur registral a la zona Besòs és de l'11,1%, mentre que a l'AMB és del 8,1%. Badalona, Santa Coloma de Gramenet i Montcada i Reixac se situen en valors similars a la zona Besòs, però no Sant Adrià de Besòs, que se'n distancia amb un 13,4%. En qualsevol cas, des de la crisi de la pandèmia, la tendència a la baixa en l'atur té poca intensitat, gairebé és pròpia d'un estancament.
- La zona Besòs, en comparació a l'AMB, presenta més atur jove, més aturats de menor qualificació i més aturats de llarga durada. La majoria (un 64,3% del total) provenen dels sectors del comerç, la construcció, els serveis de menjar i begudes, els serveis a edificis i de jardineria, l'administració pública o les activitats administratives d'oficina, o bé no tenien una ocupació anterior.

8.4. La formació professional a la zona Besòs

- Entre els cursos 2015-2016 i el 2022-2023, la matriculació en estudis d'FP reglada creix molt més que la relativa al batxillerat: un 31,5% i un 8,2%, respectivament. Aquest augment afecta els quatre municipis, amb ritmes situats entre el 19,7% de Santa Coloma de Gramenet i el 42,9% de Montcada i Reixac.
- En el curs 2022-2023, un total de 8.328 alumnes han cursat estudis professionalitzadors a la zona Besòs, un 7,8% del total de l'AMB.
- Les famílies professionals amb més matriculació a cicles d'FP reglada a la zona Besòs són Sanitat (30,4% del total), Informàtica i comunicacions (17%) i Serveis socioculturals i a la comunitat (11%).
- En total, als municipis de la zona Besòs, hi ha 30 centres d'estudis professionalitzadors, dels quals 28 imparteixen formació professional de règim general (PFI i/o FP). Dels dos restants, un imparteix només ensenyaments esportius, i l'altre imparteix únicament APD.
- Les famílies professionals que augmenten en matrícula des del curs 2015-2016 per sobre del 50% a la zona Besòs són Serveis socioculturals i a la comunitat, Sanitat i, sobretot, Agrària i Comerç i màrqueting.
- Els cicles d'FP reglada que concentren més alumnes són el grau mitjà de Cures Auxiliars d'Infermeria (941 alumnes, un 11,9% del total de l'FP en règim general), el grau mitjà de Sistemes Microinformàtics i Xarxes (770 alumnes, un 9,8% del total), el grau superior d'Higiene Bucodental (464 alumnes, un 5,9% del total) i el grau mitjà d'Atenció a Persones en Situació de Dependència (377 alumnes, un 4,8% del total).
- Pel que fa al perfil de l'alumnat, en el curs 2022-2023, un 51,4% del total dels alumnes dels estudis professionalitzadors a la zona Besòs són homes, i el 48,6% restant són dones. El 67,6% del total cursa FP reglada en centres públics i un 13,2% és de nacionalitat estrangera.
- L'alumnat d'FP dual només representa el 8% del total dels matriculats als centres d'FP reglada de la zona Besòs.
- Les dades del Consorci de Formació Contínua de Catalunya assenyalen que als municipis de la zona Besòs hi ha, sumant les accions programades a les previstes, 263 accions associades a la formació contínua. Els àmbits més representats són els de Seguretat i prevenció, Edificació i obra civil i el conjunt de formacions associades a les competències transversals (digitalització, comunicació, idiomes o competències personals, com el treball en equip i les habilitats en matèria de lideratge). Pel que fa a la formació ocupacional, hi ha un total de 30 cursos programats pel Servei Públic d'Ocupació de Catalunya (SOC), 23 dels quals permeten accedir a un certificat de professionalitat. En tot cas, aquí l'àmbit més representat és el dels serveis socioculturals i a la comunitat, amb sis cursos.
- Els municipis de la zona Besòs conformen un territori que, prenent com a referència les dades del curs 2023-2024 (darreres disponibles en relació amb la mobilitat de l'alumnat), té un 27% més d'alumnat resident (9.690 persones) que de places d'FP reglada als seus centres (7.602). Aquests indicadors reflecteixen que hi ha més alumnat que places disponibles al territori, amb una bretxa de 2.088, per la qual cosa hi ha un gran potencial per fomentar el creixement l'FP al conjunt de la zona Besòs.

Resum de l'oferta formativa professional a la zona Besòs. Curs 2022-2023 (FP) i 2n semestre del 2024 (FC/FO)

Famílies professionals	PFI	Cicles	FO	FC
Activitats físiques i esportives				
Administració i gestió			*	
Agrària				
Arts gràfiques				
Comerç i màrqueting				
Competències transversals			*	
Edificació i obra civil				
Electricitat i electrònica				
Emergències i protecció civil				
Energia i aigua				
Formació complementària				
Fabricació mecànica				
Fusta, moble i suro			*	
Hoteleria i turisme				
Imatge i so				
Imatge personal				
Indústries alimentàries				
Informàtica i comunicacions				
Installació i manteniment				
Manteniment i serveis a la producció				
Química				
Sanitat				
Seguretat i medi ambient				
Serveis socioculturals i a la comunitat				
Tèxtil, confecció i pell				
Transport i manteniment de vehicles				
Arts plàstiques i disseny				
Ensenyaments esportius				

* Famílies professionals que no tenen formacions vigents l'octubre del 2024, però sí que l'han tingut en mesos anteriors de l'any.

Matriculacions en estudis de formació professional a la zona Besòs (curs 2022-2023)

Estudis professionalitzadors	Zona Besòs	Total AMB	ZB / AMB (%)
Arts plàstiques i disseny (APD)	346	3.182	10,9%
APD mitjà	53	809	6,6%
APD superior	293	2.373	12,3%
Ensenyaments esportius (EE)	103	2.121	4,9%
EE mitjà	78	1.885	4,1%
EE superior	25	236	10,6%
Formació professional (FP)	7.440	98.801	7,5%
FP mitjà	4.062	39.654	10,2%
FP superior	3.378	59.147	5,7%
Programas de formació i inserció (PFI)	439	2.843	15,4%
Total	8.328	106.947	7,8%

8.5. Reptes i proposta estratègica en matèria d'FP

- Hi ha tota una sèrie de documents, tant de recerca com d'estratègia, que posen el focus en la zona Besòs i assenyalen una sèrie de propostes de millora en diversos aspectes de tipus socioeconòmic: urbanisme, cohesió social, formació, ocupació, etc. Alguns exemples pràctics són l'Estratègia metropolitana en l'àmbit del Besòs (AMB, 2023), l'Agenda Besòs (Consorti Besòs i Barcelona Regional, 2018) o diversos plans directores urbanístics (PDU) i d'infraestructures (PDI) de l'AMB. Cal destacar aquí l'estudi *La formació professional als municipis del Consorci Besòs* (Institut Metròpoli, 2023), que aporta un enfocament complementari al d'aquesta diagnosi en matèria de millora formativa a l'FP, i que es basa en la relació entre l'oferta i la demanda de places, la mobilitat interurbana i els impactes dels itineraris entre continuïtat acadèmica i inserció laboral.
- Després, els reptes recollits durant la fase de treball de camp qualitatiu d'aquest estudi es poden dividir en tres, segons el tipus d'agent que transmet les seves inquietuds: els agents públics, els formatius i el teixit productiu. El context global en comú fa èmfasi en determinats factors de vulnerabilitat localitzats a la zona Besòs, com una incidència més elevada de l'atur, una menor qualificació mitjana de la població resident i una renda més baixa. Hi ha altres factors localitzats, com una menor presència industrial (excepte a Montcada i Reixac), i certes mancances relacionades amb la interacció entre empreses i administració pública. No obstant això, el territori té algunes fortaleses per al desenvolupament tant de l'economia com de les qualificacions de la població, com ara determinats equipaments destinats a la formació ocupacional i contínua (per exemple, el Centre Marie Curie de Santa Coloma de Gramenet) i l'existència de determinats *hubs* associats a la innovació, com la presència de tres campus universitaris (UPC Sant Adrià de Besòs, UB Alimentació a Santa Coloma de Gramenet i Campus sanitari de Can Ruti) i les perspectives que ofereix la transformació de l'entorn de les Tres Xemeneies a Sant Adrià de Besòs (Catalunya Media City).
- A partir d'aquest context, es proposen una sèrie de mesures que tenen l'objectiu de millorar el sistema d'FP de la zona Besòs com a vehicle per assolir més cohesió social respecte al seu entorn, sobretot en matèria d'atur, qualificació i renda, adaptant l'FP a les demandes de l'activitat econòmica present al seu entorn, i que es basen en els eixos i propostes següents:

<p>Eix 1. Consolidar les estructures de diàleg social entre el teixit productiu, els agents públics i els estaments formatius</p>	<p>1.1. Potenciar els consells de l'FP com a eina de concertació territorial: valorar crear-ne de nous i consolidar els ja existents</p> <p>1.2. Enfortir la col·laboració entre diferents departaments de les administracions locals en el marc d'un desenvolupament econòmic i social de la zona Besòs</p>
<p>Eix 2. Potenciar l'orientació i la inserció sociolaboral com a vehicles per combatre la vulnerabilitat social</p>	<p>2.1. Establir itineraris d'orientació professional per a joves en coordinació amb els centres formatius i les administracions locals, per consolidar itineraris que valorin tant l'FP com la formació contínua</p> <p>2.2. Apostar per eines didàctiques, en les diferents etapes de l'escolarització obligatòria, de coneixement dels diferents sectors econòmics</p> <p>2.3. Consolidar la figura de la persona orientadora als centres formatius, i amb acció sobre l'ESO, el batxillerat, els PFI i els cicles d'FP</p> <p>2.4. Fomentar l'emprenedoria entre la població jove</p> <p>2.5. Enfortir la xarxa de centres públics de segones oportunitats</p> <p>2.6. Posar el focus en la població aturada de més de 40 anys per a la seva inserció al sistema d'FP i acreditació competencial</p>
<p>Eix 3. Impulsar l'oferta formativa associada als sectors amb més potencial de desenvolupament a la zona Besòs</p>	<p>3.1. Reduir la diferència entre l'oferta formativa i la demanda de places d'FP mitjançant la implantació de cicles vinculats a famílies professionals no presents al territori, però vinculades a sectors econòmics que generen ocupació</p>
<p>Eix 4. Consolidar el sistema de pràctiques d'FP per augmentar la competitivitat dels centres formatius de la zona Besòs</p>	<p>4.1. Destinar més recursos humans a la prospecció d'empreses en les pràctiques d'FP</p> <p>4.2. Establir uns criteris únics per al pagament de les cotitzacions a la Seguretat Social en el marc de les pràctiques d'FP</p>
<p>Eix 5. Adequar els recursos humans, materials i espacials dels centres de formació professional del territori</p>	<p>5.1. Aplicar una reducció de ràtios de professor per alumne als centres formatius públics de la zona Besòs</p> <p>5.2. Actualitzar els recursos materials dels centres formatius públics al grau d'actualització de cada sector econòmic</p>

Índex de taules

Taula 2.	Context territorial de la zona Besòs en comparació amb l'àrea metropolitana de Barcelona (2023-2024).....	7
Taula 3.1.1.	Població dels municipis de la zona Besòs i context de l'AMB (2023)	9
Taula 3.1.2.	Població de la zona Besòs per sexe i grups d'edat (2022).....	10
Taula 3.3.	Estimació del creixement natural de la població jove a la zona Besòs (2023-2030).....	13
Taula 4.1.0.1.	Resum dels principals indicadors relatius al mercat de treball i el teixit productiu a la zona Besòs i la resta de l'AMB (juny de 2024).....	14
Taula 4.1.0.2.	Resum de l'afiliació a la zona Besòs, segons el règim i el gran sector d'activitat econòmica, i comparació amb l'AMB (2n trimestre de 2024)	15
Taula 4.1.0.3.	Localització i dimensió dels polígons d'activitat econòmica (PAE) als municipis de la zona Besòs (2024)	15
Taula 4.1.1.1.	Les 10 divisions d'activitat econòmica amb més representació en l'ocupació assalariada a la zona Besòs (juny del 2024).....	19
Taula 4.1.1.2.	Les 10 divisions d'activitat econòmica amb més creixement en l'ocupació assalariada a la zona Besòs (juny del 2019-juny del 2024)*.....	20
Taula 4.1.2.1.	Les 10 divisions d'activitat econòmica amb més representació en l'ocupació autònoma a la zona Besòs (juny del 2024).....	22
Taula 4.1.2.2.	Les 10 divisions d'activitat econòmica amb més creixement en l'ocupació autònoma a la zona Besòs (juny del 2019-juny del 2024)*.....	23
Taula 4.1.3.	Les 10 activitats econòmiques amb més empreses a la zona Besòs (2n trimestre del 2024).....	26
Taula 4.2.1.	Les 10 activitats econòmiques que generen més contractació a la zona Besòs (juliol del 2023-juny del 2024 i evolució respecte a l'any 2019).....	30
Gràfic 4.3.1.1.	Evolució del nombre de persones aturades a la zona Besòs (gener del 2014-juny del 2024)	31
Taula 4.3.3.1.	Nombre d'aturats segons el nivell formatiu als municipis de la zona Besòs i a l'AMB (juny del 2024).....	34
Taula 4.3.3.2.	Les 10 activitats més representatives en nombre d'aturats a la zona Besòs (juny del 2024).....	35
Taula 5.2.0.1.	Matriculacions als estudis de formació professional a la zona Besòs. Curs 2022-2023.....	40
Taula 5.2.0.2.	Centres formatius de formació professional en règim general i especial als municipis de la zona Besòs. Curs 2022-2023.....	41
Taula 5.2.0.3.	Matriculacions per família professional, ensenyaments esportius i APD a la zona Besòs i a l'AMB. Curs 2022-2023 i evolució des del curs 2015-2016.....	43
Taula 5.2.1.	Matriculació per cicle formatiu i família professional en cicles formatius d'FP de règim general als municipis de la zona Besòs. Curs 2022-2023.....	44
Taula 5.2.2.	Matriculació per cicle formatiu i família professional en cicles formatius d'FP de règim especial als municipis de la zona Besòs. Curs 2022-2023.....	46
Taula 5.2.3.1.	Accions formatives programades i previstes pel Consorci de Formació Contínua de Catalunya, vigents l'octubre del 2024	47
Taula 5.2.3.2.	Accions formatives programades pel Servei Públic d'Ocupació de Catalunya a la zona Besòs. Curs 2024-2025	48
Taula 5.5.	Resum de l'oferta formativa professional a la zona Besòs. Curs 2022-2023 (FP) i 2n semestre del 2024 (FC/FO).....	57
Taula 6.2.	Aportacions i reptes transmesos pels agents participants en l'estudi.....	62
Taula 6.3.1.	Resum dels eixos i propostes d'actuació per a la millora de la formació professional a la zona Besòs	64
Taula 6.3.2.	Detall dels eixos i propostes d'actuació per a la millora de la formació professional a la zona Besòs	65

Índex de gràfics

Gràfic 3.1.1.	Evolució de la població a la zona Besòs i a la resta de l'AMB (2008-2023).....	9
Gràfic 3.1.2.	Piràmide de població de la zona Besòs i l'AMB (2022).....	11
Gràfic 3.2.	Nivell formatiu assolit per la població de la zona Besòs en comparació a la resta de l'AMB (2011-2022).....	11
Gràfic 3.3.	Projecció de l'evolució de la població de la zona Besòs per grups d'edat (2023-2030).....	12
Gràfic 4.1.1.1.	Evolució de l'ocupació assalariada a la zona Besòs (març del 2008-juny del 2024).....	17
Gràfic 4.1.1.2.	Evolució de l'ocupació assalariada als municipis de la zona Besòs (març del 2008-juny del 2024).....	18
Gràfic 4.1.1.3.	Evolució relativa de l'ocupació assalariada als municipis de la zona Besòs i l'AMB (març del 2008-juny del 2024) (març del 2008 = 100).....	18
Gràfic 4.1.2.1.	Evolució de l'ocupació autònoma a la zona Besòs (març del 2008-juny del 2024).....	21
Gràfic 4.1.2.2.	Evolució de l'ocupació autònoma als municipis de la zona Besòs (març del 2008-juny del 2024).....	21
Gràfic 4.1.2.3.	Evolució relativa de l'ocupació autònoma als municipis de la zona Besòs i l'AMB (març del 2008-juny del 2024) (març del 2008 = 100).....	22
Gràfic 4.1.3.1.	Evolució del nombre d'empreses a la zona Besòs (març del 2008-juny del 2024).....	24
Gràfic 4.1.3.2.	Evolució del nombre d'empreses als municipis de la zona Besòs (març del 2008-juny del 2024).....	24
Gràfic 4.1.3.3.	Evolució relativa del nombre d'empreses als municipis de la zona Besòs i a l'AMB (març del 2008-juny del 2024) (març del 2008 = 100).....	25
Gràfic 4.2.1.	Nombre de contractacions mensuals a la zona Besòs (gener del 2019-juny del 2024).....	27
Gràfic 4.2.2.	Nombre de contractacions mensuals als municipis de la zona Besòs (gener del 2019-juny del 2024).....	27
Gràfic 4.2.3.	Evolució de la contractació a la zona Besòs i a l'AMB (gener del 2019-juny del 2024) (gener del 2019 = 100).....	28
Gràfic 4.2.4.	Nombre de contractes anuals a cada municipi de la zona Besòs (2019-2023).....	29
Gràfic 4.2.5.	Evolució de la contractació anual a la zona Besòs i l'AMB (2019-2023) (2019 = 100).....	29
Gràfic 4.2.6.	Proporció de contractes indefinits sobre el total mensual a la zona Besòs i l'AMB (gener del 2019-juny del 2024).....	29
Gràfic 4.3.1.2.	Evolució del nombre de persones aturades als municipis de la zona Besòs (gener del 2014-juny del 2024).....	31
Gràfic 4.3.1.3.	Evolució de l'atur als municipis de la zona Besòs en comparació a l'AMB (gener del 2014-juny del 2024) (gener del 2014 = 100).....	31
Gràfic 4.3.2.1.	Taxa d'atur registral a la zona Besòs i als seus municipis (gener del 2020-juny del 2024).....	32
Gràfic 4.3.3.1.	Proporció d'aturats a l'AMB i la zona Besòs segons el sexe (juny del 2024).....	33
Gràfic 4.3.3.2.	Proporció d'aturats segons el grup d'edat a l'AMB i la zona Besòs (juny del 2024).....	33
Gràfic 4.3.3.3.	Proporció d'aturats segons el nivell formatiu als municipis de la zona Besòs i a l'AMB (juny del 2024).....	33
Gràfic 4.3.3.4.	Proporció d'aturats segons la durada de la demanda d'ocupació a l'AMB i la zona Besòs (juny del 2024).....	34
Gràfic 5.1.1.	Evolució en la matriculació al batxillerat i als ensenyaments professionalitzadors a la zona Besòs. Cursos 2015-2016 a 2022-2023.....	39
Gràfic 5.1.2.	Evolució de la matriculació als ensenyaments professionalitzadors segons el municipi de la zona Besòs. Cursos 2015-2016 a 2022-2023.....	39
Gràfic 5.3.1.	Perfil de l'alumnat matriculat als estudis professionalitzadors de la zona Besòs, segons el sexe. Curs 2022-2023.....	50

Gràfic 5.3.2.	Perfil de l'alumnat matriculat a les diferents famílies professionals dels estudis de PFI i FP de la zona Besòs, segons el sexe. Curs 2022-2023.....	50
Gràfic 5.3.3.	Matriculació d'alumnat als estudis professionalitzadors de la zona Besòs, segons la titularitat del centre. Curs 2022-2023.....	50
Gràfic 5.3.4.	Matriculació d'alumnat a les diferents famílies professionals dels estudis de PFI i FP de la zona Besòs, segons la titularitat del centre. Curs 2022-2023.....	51
Gràfic 5.3.5.	Perfil de l'alumnat matriculat als estudis professionalitzadors de la zona Besòs, segons el grup d'edat. Curs 2022-2023.....	52
Gràfic 5.3.6.	Perfil de l'alumnat matriculat a les diferents famílies professionals dels estudis de PFI i FP de la zona Besòs, segons el grup d'edat. Curs 2022-2023.....	52
Gràfic 5.3.7.	Perfil de l'alumnat dels cicles d'FP de la zona Besòs i l'AMB segons el gran grup de nacionalitat. Curs 2022-2023.....	53
Gràfic 5.3.8.	Percentatge d'alumnat d'FP dual als cicles formatius de la zona Besòs, segons la família professional. Curs 2022-2023.....	54
Gràfic 5.4.1.	Destinació dels alumnes d'FP residents a la zona Besòs, segons el territori del centre on cursen els estudis. Cursos 2017-2018 a 2023-2024.....	55
Gràfic 5.4.2.	Procedència dels alumnes que cursen FP a centres de la zona Besòs, segons el territori de residència. Cursos 2017-2018 a 2023-2024.....	55

Índex figures i mapes

Mapa 2.	La zona Besòs dins l'àrea metropolitana de Barcelona.....	6
Mapa 4.	Ubicació dels PAE de la zona Besòs (2023).....	16
Mapa 5.	Ubicació dels centres de formació professional de règim general i especial als municipis de la zona Besòs. Curs 2022-2023.....	42
Figura 6.	Agents participants en l'estudi.....	61

Sigles i acrònims

AMB	Àrea Metropolitana de Barcelona	IGOP	Institut de Govern i Polítiques Públiques
APD	arts plàstiques i disseny	INE	Institut Nacional d'Estadística
CCAE	Classificació Catalana d'Activitats Econòmiques	LOGSE	Llei orgànica d'ordenació general del sistema educatiu d'Espanya
CFAM	cicle formatiu d'arts (plàstiques i disseny) de grau mitjà	LOMLOE	Ley Orgánica por la que se modifica la Ley Orgánica de Educación
CFAS	cicle formatiu d'arts (plàstiques i disseny) de grau superior	PAE	polígons d'activitat econòmica
CFPM	cicle formatiu (professional) de grau mitjà	PDI	Pla director d'infraestructures
CFPS	cicle formatiu (professional) de grau superior	PDU	Pla director urbanístic
Conforcat	Consorci per a la Formació Contínua de Catalunya	PFI	Programes de formació i inserció
ESO	Educació secundària obligatòria	RFBD	renda familiar bruta disponible
FC	formació contínua	SIPAE	Sistema d'Informació de Polígons d'Activitat Econòmica
FEB-PIMEC	Federació d'Empresaris de Badalona - PIMEC	SLO	serveis locals d'ocupació
FO	formació ocupacional	SOC	Servei Públic d'Ocupació de Catalunya
FP	formació professional	TIC	tecnologies de la informació i la comunicació
ICGC	Institut Cartogràfic i Geològic de Catalunya	UAB	Universitat Autònoma de Barcelona
Idescat	Institut d'Estadística de Catalunya	UB	Universitat de Barcelona
IERMB	Institut d'Estudis Regionals Metropolitans de Barcelona (actualment, Institut Metròpoli)	UPC	Universitat Politècnica de Catalunya

